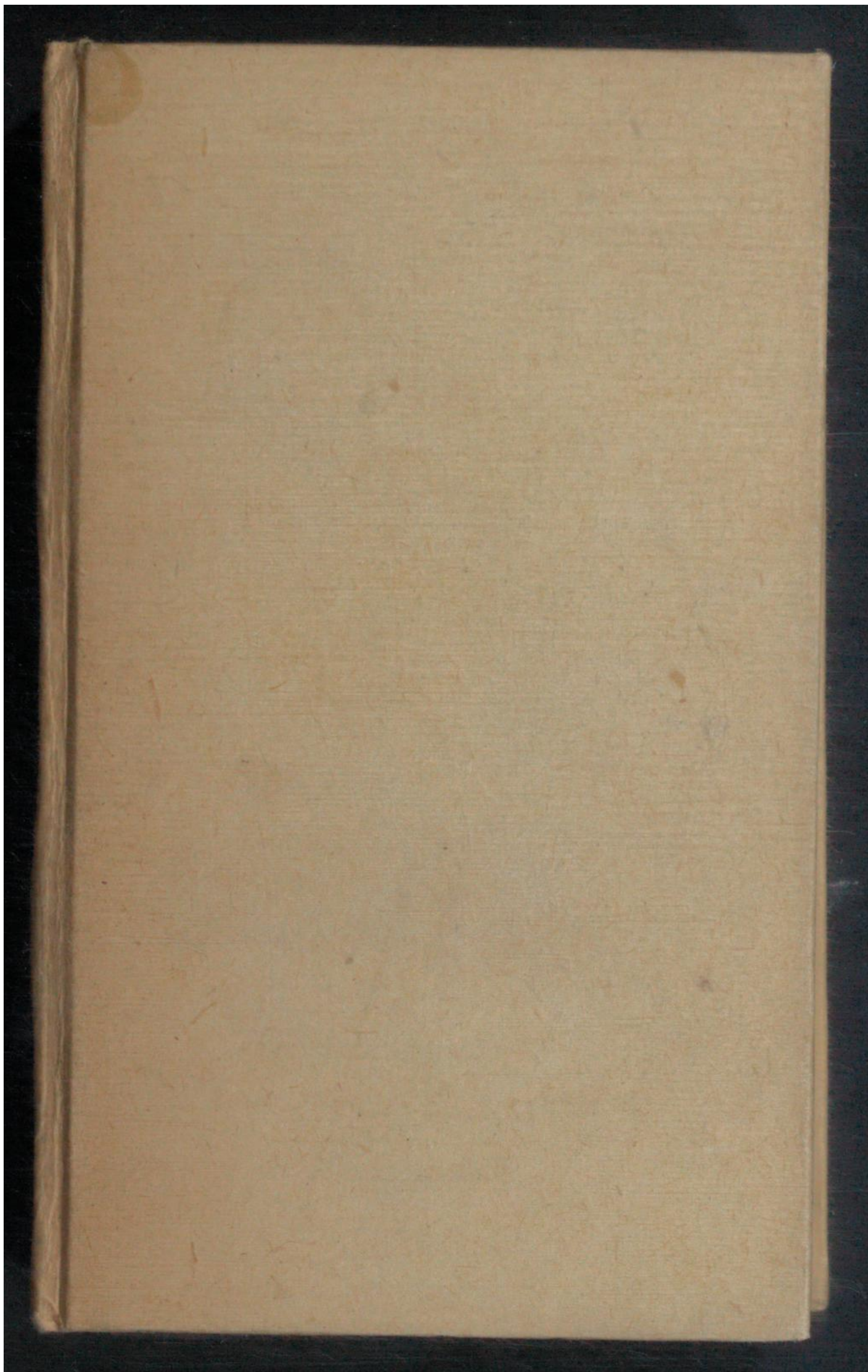
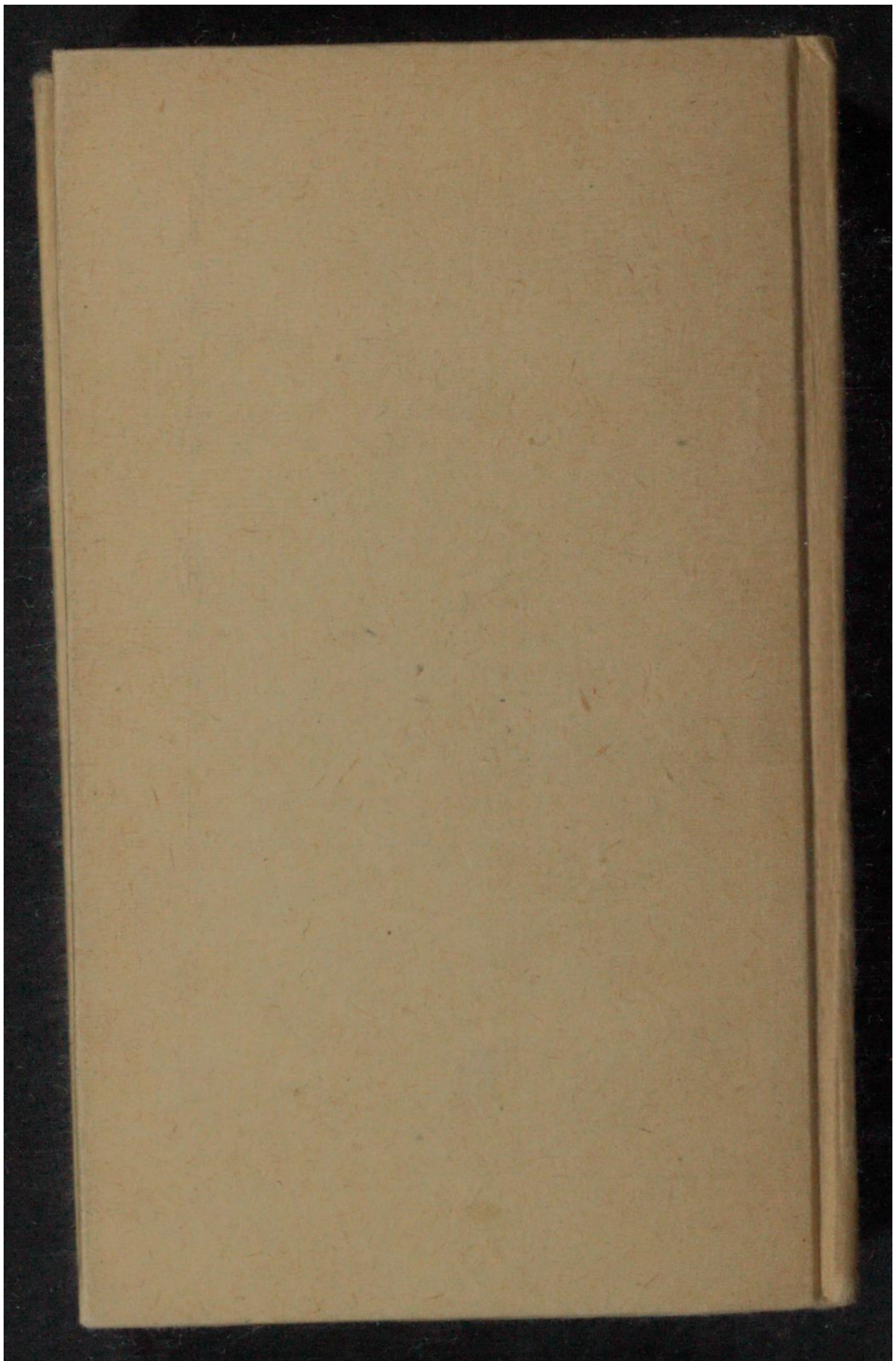

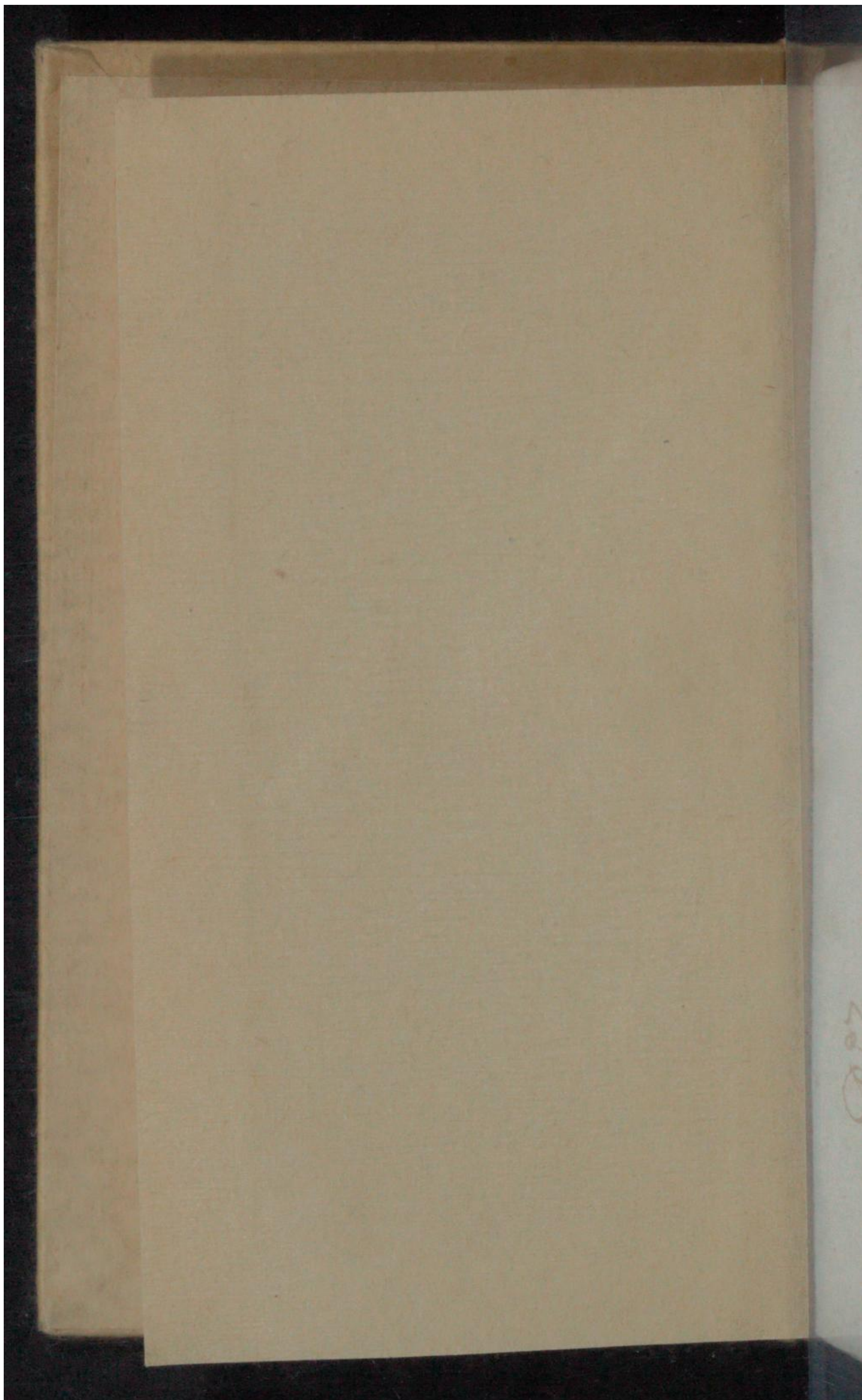

1150
G
48

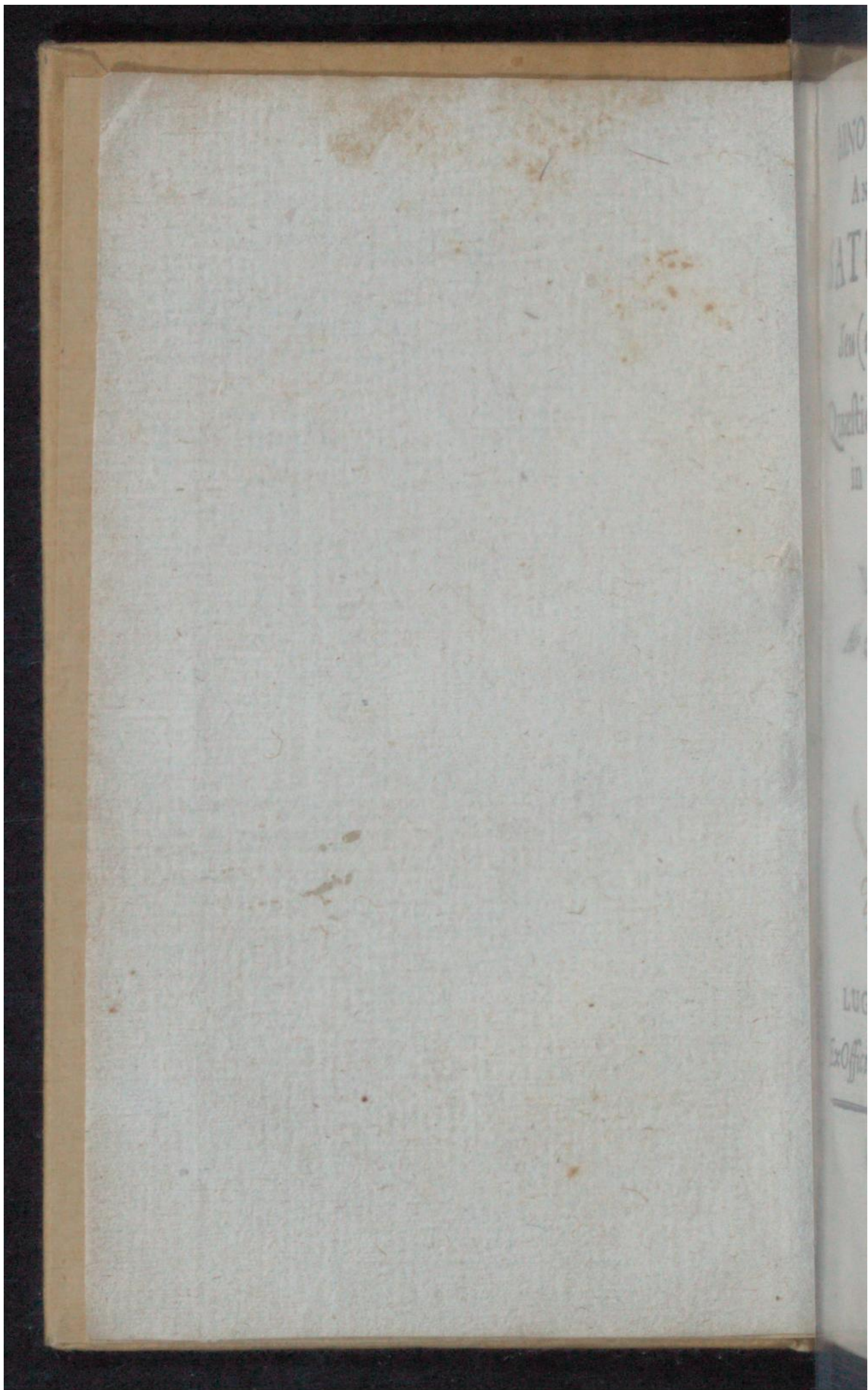

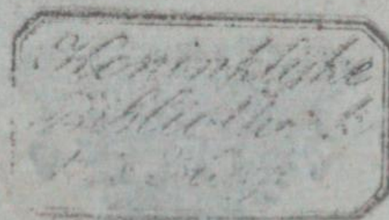
ARNOLDI GEULINCX,
ANTVERPIENSIS
SATURNALIA,
Seu (ut passim vocantur)
Quæstiones Quodlibeticæ
in utramque partem
disputatæ.

EDITIO SECUNDA
Ab Auctore recognita & aucta

LUGDUNI BATAVORUM
Ex Officinâ HENRICI VERBIEST,

CIↃ IↃ C LXV.

Koninklijke

Nobili & Amplissimo
Viro Domino
D. NICOLAO
STAEFVENISSE,
Civitatis Vlissinganæ Senatori & Syndico: Ab illustr. & Præpot. D. D. Ordinibus Zelandiæ ad Comitia Ordinum Generalium Delegato.

Nobilis & Amplissime Vir.

VIROS principes & magistratum gerentes, literis operam navare, & tetricis ac difficilibus Reipublicæ negotiis, otium illud honestum &

 blan-

blandum interponere, magna ſemper laus fuit; utinam hodie non tam rara foret! Nam quotusquisque jam ex iſto numero, veteres illos Reipublicæ Romanæ proceres & heroës æmulatur? qui, quantum eis ab officiis & publico munere ſuperabat temporis, tantum in pulcerrimas doctiſſimasque commentationes impendebant: quarum etiamnum partem aliquam (nam injuriâ temporis intercidêre potiora) magno cum fructu &
volu-

voluptate terimus: Capi interim nos admiratio non mediocris, cum perpendimus, id in hac Musarum palæstra præstitisse viros, domi militiæque, mari atque terrâ occupatos, quod ab umbratico quocumque, sedentario, & jugiter chartis impallescente literatore sperare non auderes. Te intuens, hæc dico, Nobilis & Amplissime Vir, qui succisivas & subsecundarias horas perire non pateris, nec à luxu vel desidiâ, mentis avo-

camenta petis; ſed quod otium à cura publica & re familiari datur, id omne confers in hæc ſtudia doctrinæ: Teſtes mihi fuerunt, præter alia monimenta, Verſus, in quos incidi, latinè à te & venuſtiſſimè compoſiti; tales fundis occaſione datâ, facilis & extemporalis poeta. Jam, quas tibi dotes inſevit Natura, cultum eæ, ſuccum & robur accipiunt à literis & eruditione tua: Incredibilis illa tua morum ſuavitas, comitas, benignitas

(quas coram expertus ſum) à faſtu & faſtidio quam longiſſime remota gravitas, candor, ad hæc, judicii vis, acrimonia, maturitas; nulla harum virtutum in te mediocris; omnes ſunt ſummæ: tum eæ, quas poſtremum recenſui, hac ætate tuâ, quæ annum quadrageſimum nondum attingit, magis ſpectabiles ſunt & raræ; ſed nempe hic fructus Hiſtoriæ, cujus es aſſiduus & diligentiſſimus lector: illa juvenes & viros prudentiâ

 cum

cum ſenibus æquat. Itaque gratulor Patriæ & Reipublicæ Belgarum, etiam in hiſce fluctibus & tempeſtate gratulor, quod cum cæteris peritiſſimis naucleris, te etiam gubernaculis ſuis admoverit, & jam nunc admoverit, cum Virtus & Viri requiruntur: ſilentibus ventis & pacato mari, vel remex ad clavum ſedeat, & innoxius ſedeat, immo teneat aliquamdiu curſum rectum: Nunc turbines imminent, inclinationes temporum, & be-

bellorum procellæ:

Nunc animis opus eſt, omni
nunc arte miniſtrâ.

Hic Animus, hæc Ars, gemina ſunt familiæ tuæ inſignia: Ex qua nuper, ut antiqua ſilentio prætercam, affulſit decus illud Patriæ, Pater tuus, D. Cornelius Staefveniſſe, illuſtr. & Præpot. Ordinum Zelandiæ Conſiliarius & Syndicus, vir in graviſſimis Reipublicæ negotiis exercitatus, & extraordinariis ad moderatores exterarum gentium,

no-

nominatim ad Reginam Sueciæ, item ad Brandenburgiæ Principem legationibus defunctus: jam à tribus circiter lustris, præmaturâ morte, cum ageret annum ætatis quinquagesimum secundum, mortalibus ereptus, magno Reipublicæ & bonorum omnium luctu: Cujus ut virtutum, ita & divini symboli hæres es: symbolus autem ejus erat, *Animum rege*: quo velut compendio vir optimus, & in omnibus vitæ partibus moderatus,
omnes

omnes ſuas virtutes comple-xus eſt. Itaque ad exemplum ejus te componis, Animūm regis; hoc tibi gentilitium eſt; & Ratione regis eum: noviſti enim cupiditatum & affectuum lupatis aut calcaribus, non regi animum, ſed frangi vel efferari: Proinde jam alterum ſymbolum accipe, quem Romanus Sapiens (id dicere volui, Vates) tibi inculcat, *Multos reges.* nam ſic inquit, *Multos reges, ſi Ratio te rexerit.* Hiſce tuis, & illuſtrium parentum ſuo-

rum

rum veſtigiis inſiſtit etiam generoſiſſimus & ſummæ ſpei adoleſcens D. Cornelius de Jonghe, Toparcha in Oſterlant, S'heer-Janslant &c., filius ſororis tuæ, jam plus tres annos diſcipulus & convictor meus, ſuo merito mihi longe chariſſimus. Igitur applaudo clare,

Fortes creantur fortibus
& bonis.

Et ſimul Libellum hunc, quem prima editione nemini inſcripſeram, hac alterâ tibi, Vir Nobilis & Ampliſſime,

ſime, cui multis ille nomi-
nibus debetur, volens & lu-
bens inſcribo: Atque Libel-
lum ipſum toto ſuo ſucco &
ſanguine, meæ erga te pe-
rennis obſervantiæ moni-
mentum eſſe jubeo. Vale.
Dabam Lugduni Batavor.
IV. Januarii MDCLXV.

Nob. & Ampliſſ.

D. T.

Obſervantiſſimus cultor & cliens

ARNOLDUS GEULINCX.

BENE-

LECTOR BENEVOLE.

IN Oratiunculas aliquot, qua juvenis & penè adolescen Lovanii, ubi Philosophia Professorem agebam, ab hinc annos tredecim lusi, dixi, edidi: Et lusi, inquam: videor enim hîc interdum Poë- ta, videor entheo quodam spiritu instin- ctus, anhelare subinde veriùs, quam pe- rorare: Hoc tunc juvabat, hoc sors tunc & ætas ferebat: Legeram mihi genus aliquod dicendi arduum, abruptum, & (quod vitio mihi vertebant adversarii mei) Afrum, quod velut è Pythia qua- dam specu per intervalla detonaret; & tamen plus in sinum reconderet (quod acutos tunc & perspicaces censere memi- ni) quam fronte promitteret: solito me stylo & modulatione vocis abdicaveram: nec meorum, sed eorum etiam quæ ab aliis hauseram, conabar oblivisci; Eos tantum modos orationis, & velut me- tricas leges, quas ipse mihi dixeram, te- nax & animosus observabam: Itaque

nihil

nihil ab aliis mutuabar, ne à me ipso quidem: quidquid depromebam, erat ex penu illa quam mihi recens comparaveram. De aliorum judiciis non laborabam: qui si boni essent, boni consulturos, quæ bono dixissem animo; sin mali, altè contemnendos mihi & despiciendos arbitrabar. Hunc ego, qui dictas Declamationes animat spiritum & ardorem, evitare nondum aut sufflaminare constitui: vivat ibi, & gliscat ibi; Castigavi tamen eum, ne me conniventem patrem, & prolibus meis justo plus indulgentem dicas: crudiora digessi, austeriora mitigavi, quæ luxuriare videbantur, recidi: ad extremum etiam, nullâ aliâ caussâ, solùm pro meo jure hinc inde quædam addidi, dempsi, mutavi; sed totum id modicè feci, aut etiam intra modum;

Nisi quod fortè primum Actum hujus fabulæ (Orationem, quam in auspiciis dixi) studiosè magis & accuratè reconcinnavi: Et erat operæ pretium: Cum

enim perversa Scholarum Dogmata (à quibus hodie tantum in Ecclesiis & Republica turpitudinis & turbarum) non è Philosophia (à qua equidem nihil, nisi beneficum & salutare) sed è perversè Philosophantium affectibus (quos ibi Geniorum nominibus insignivi) scaturire videamus: promptum jam & expeditum erit unicuique, sive veterum, sive recentium Philosophemata pervolventi, permixtos cum iis errores certis & indubitatis criteriis deprehendere, & delirantes à Rationis lira sententias, suis quasque Geniis, à quibus dimanant, assignare: atque adeo iis ipsis Geniis, Cave canem *inurere: Genii enim tres, aut potius quatuor* (Pantomimus, Mango, Dogmatistes & Gerro) *quos nostra illa exagitat & insectatur Oratio, illi ferè sunt, qui Equum Trojanum infarciunt, quem jam diu fatalem & inauspicatum intra Scholam aspeximus.*

Insuper hac secundâ editione, Libello meo

meo lucernam geminam accendi, Paraphrasim & Commentationem; sed has in limine tantùm habeo: Nam quid erat opus faculas illas omnibus locis interponere, & ubique lychnuchos ex fornice suspendere? si rectè putas, non fuisset hoc aliud, quam oleum & operam perder. non prodest, inquam, ea res, sed obest: perstringit oculorum aciem, obtundit & confundit. Tu igitur sume tibi, quem dixi, ardentem in vestibulo dimixum, ut videas ubi pedem ponas. & gressnm dirigens eâ luce, penetra jam securus in adyta Libelli. Sicut enim generosos & itineribus aptos ac assuetos equos, tantisper quidem fræno ducimus, calcar etiam interdum addimus, donec viam illam, quam conficere decrevimus, insistant; quam simul atque institerunt, illi alacres & sponte properant, nec deflectunt, sed institutum iter, si non aliud jussi fuerint, perpetuò & rectà prosequuntur: sic etiam prudens & cordatus Lector satis habet

bet per primas aliquot Librorum paginas Annotationibus dirigi, Commentario sensum & mentem Authorum edoceri; cætera, quid sibi velint, inter legendum suo marte conjicit & assequitur.

Tandem ad calcem, Orationem *subjeci, quam dixi Lugduni Batavorum à duobus plus annis, cum in illa Academia publicas in Logicam Lectiones auspicarer. si hac* Oratione *perlectâ, argumentum ejus apud animum tuum maturè perpendas, agnosces postremam hanc* O*rationem, primæ illius* Orationis *esse supplementum:* Gerro *enim è judicio, quod primâ illa Tragœdiâ perhibetur, clanculum elapsus (ut videre potes hoc libello pag. 156.) hîc accipitur & vapulat; sed alio schemate, & aliter personatus vapulat:* Nam Gerræ *ejus, non ut* Ger*ræ jam, sed ut* Sentinæ *(& quid sunt aliud?)* Hippocrenem *Philosophicam inbuinantes spectantur: Hæ ibidem* Senti*næ, quatuor deteguntur,* Prologus,

Prog-

AD LECTOREM.

Prognosis, Rhapsodia, & Anomalia: *Et ades ò Hercules, ò fœtoris & nauseæ patientissimus Hercules (verus Amor sapientiæ) Augiæ illud stabulum ut repurges.*

INDEX

INDEX

Eorum, quæ in hoc Libello continentur.

vestem:

Quæst.

ERRATA

ERRATA

Pag. 3. verſ. 19. *ſnnt*, lege *ſunt*. ibid. v. 21. lege *nunquam* pag. 4. v. 13. *perrerrat*, lege *pererrat*: ibid. v. 15. ſic lege *Ratio*! *Ratio*! pag. 6. v. 3. *diei*, lege *dici*. pag. 19. v. 1. *ſunt*, lege *ſunt*. ibid. *affuſo*;, ſic repone, *affuſo*,. ibid. v. 11. *hæc ìmpotentia*, interpunge *hæc*, *impotentia*. ibid. v. 3. à fine *ſeuſum*, lege *ſenſum*. pag. 20. v. 6. à fine *ar* lege *ra*. pag 21. in margine primam vocem pone *Quorum*. pag. 40. v. 2. à fine, primam vocem pone *interrogati*. pag. 53. v. 5. *inqnit*, lege *inquit*. ibid. v. ult. *ontra* lege *contra*. pag. 55. in margine ultimam vocem pone *modo*. pag. 97. v. 2. lege *facile*. pag. 98. v. penult. *obtererentur*, *plauſtris*, lege ſine diſtinctione *obtererentur plauſtris*. pag. 115. v. ult. lege *obducta*. pag. 128. lege *ſic*. pag. 129. v. antepenult. *quaſi*, *pompam*, lege ſine diſtinct. *quaſi pompam* pag. 134. v. 9. lege *altum* & v. 10. lege *ſtentoriis*. pag. 137. primam vocem in margine pone *hos*. pag. 140. v. 4. à fine, lege *violentum*. pag. 146. v. 12. lege *cur* pag. 148. v. 7. lege *tangentium*. pag. 169. v. 8. *laſciviâ*, vone ſine capſula, *laſcivia* pag. 175. v. 4. lege *partiuntur*. pag. 182. v. 6. *compones* lege *componens*. ibid. v. 12. lege *fraudibus*. pag. 185. v. 11. *illud*, lege *illum*. pag. 210. v. ult. *confecravit* lege *conſecravit*. pag. 213. v. 5. *ſufficit*

lege

lege *sufficit*. pag. 227. v. 8. *tis* lege *ris*. pag. 231. v. 1. *divesissi-*, lege *diversissi-*, pag. 234. v. 3. à fine lege *sapientia* & v. 7. à fine lege *tumultu*. pag. 240. v. 5. à fine, *nus*, lege *mus* pag. 287. *Poëtæ.*, v. penult. deme punctum. ibid. v. 4. à fine *nus*, lege *mus*. pag. 194. v. 5. lege *capessivit*. pag. 195. v. 17. lege *tussiendi*. pag. 299. v. 4. *facessat*. deme punctum. pag. 312. v. 4. á fine lege *ludicra*. pag. 314. v. 16. lege *peragi solet*. ibid. v. 21. lege *querebantur*. pag. 318. v. 5. à fine, lege *descit hesternum*. pag. 321. v. antepenult. lege *Pereundum*. pag. 333. v. 14. *Perfidiu*, lege *Perfidis*.

QUÆST.

ORATIO

Quam dixit in auſpicio Quæſtionum Quodlibeticarum.

Textus I.

COntinet Actionem in *Seductores Genios, Pantomimum* præſertim, *Mangonem* & *Dogmatiſtam* : Qui omnes ad *Philoſophiæ* tribunal citantur: Fraudis, ſeductionis & ſtellionatus rei aguntur *Argumentum Orationis*

Commentarius.

GEnii iſti ſunt perſuaſiones quædam, quæ increbuerunt, vel potius inſtinctus & proclivitates perſuadendi ſibi aliquid præter dictamen Rationis.

Pantomimus est instinctus quidam atque proclivitas, Metaphoram cum Proprietate confundendi, seu ita capiendi, quod metaphoricè dicitur, ac si id etiam in proprietate sermonis obtineret: Unde Pantomimi præcipua pars est proclivitas cogitandi, res omnes sensu nobis ac vitâ similes esse, & in actionibus motuque suo, suâ se cognitione dirigere: plurima enim à nobis ad res inanimas, per Metaphoram & similitudinem translata sunt: Hinc Pantomimus, ab ista tantum parte agitatur in Oratione nostra.

Mango est instinctus ornandi, ordinandi, concinnè disponendi. Cum illum ornatum ac ordinem rebus adscribimus, quem Ratione ducti deprehendimus, bene habet: res enim omnes, procul dubio, concinnè eleganterque dispositæ sunt ab Auctore suo; Cum ex libidine tantum & instinctu ornandi,

ornandi, ornatum illum rebus attribuimus, qui imaginationem noſtram capit ac demulcet, hoc verò Mangoni debemus.

Dogmatiſtes denique eſt inſtinctus & proclivitas, generatim ſtatuendi, Regularum & Axiomatum formulas tradendi, Artium & Scientiarum Syſtemata condendi. Et in Dogmatiſta conſidera, quomodo in Mangone: Licet profectò generatim concludere, licet Axiomata, Regulas & Syſtemata ponere; ſed ductu & auſpiciis unicæ Rationis: Ex impetu tantùm, inſtinctu ſpirituque ponendi, ea ponere, hoc vero & Rationi inimicum eſt, & fœdi in eo hærent ac pernicioſi errores.

Sic igitur affecti ſunt iſti Genii: eodem aliquando ducunt, quo Ratio; nunquam eadem: Atqui non modo, qui non ivit, quò eundum erat; ſed & qui ivit, quà eundum non erat,

aberravit. Mango ducit ad ornatum; ad Regulas Dogmatista: eodem sæpe Ratio tendit; sed alia via: hæc per lucem; per calignem illi.

Textus II.

QUam tetris errorum fumis involuta, Mentis Humanę fax est! Quam spissis difficultatum fustibus subjicitur: Obruta, suffocata (quid multa?) exstincta: Restat tantum tremula, quæ fungum ellychnii perrerrat scintilla.

Labefactata Ratio

Paraphrasis.

Ratio ratio, illa supremi Ducis indubitata tessera, tot adulteratur erroribus, tot in Veritatis investigatione difficultatibus infringitur, vix ut ipsa sibi constare,

& Ra-

& Ratio, iam ratio non amplius esse videatur.

Commentarius.

RAtio (quod Textus innuit) lucerna nostra: qua, cum destituimur, obscura sunt omnia: caligo cæca, spissæ tenebræ, nox horribilis: quilibet etiam è vulgo, conscientiæ suæ testimonio convictus, id agnoscit, & verbis palam præfert. Ratio etiam *(quod Paraphrasis innuit) tessera divinitatis, qua nutum summi ducis (Dei) & imperium persentiscimus. Sed, proh dolor! Ratio in nobis magnam partem corrupta est, tum per Errores (qui Rationis, si lucerna est, fumi atri, & involvunt eam; si tessera, adulteria, deflorant & inducunt eam) tum per Difficultates (quæ Rationis, si ea igniculus est, dura cruda robora, & obruunt illam; si tessera, obviæ spinæ, discerpunt & infringunt*

Vide si's Logicam meam part. ult. sect. ult. cap. 9.

gunt illam). Errores illi, Difficultates illæ ſic affligunt Rationem, ut illa velut interclusо ſpiritu exſtincta dici poſſit, & jam non niſi creperam aliquam ſcintillam, ellychnio lucernæ depaſtam oſtentare.

Textus III.

Hinc illæ lacrymæ

LUdibrium quoddam ſumus, quamdiu hîc ſumus, ſcopus quidam ſumus, in quem collineant innumerabiles impoſturæ: Hæremus, ceſpitamus, inter ſalebras & vepres, inter confragoſa caligamus ſine duce.

Paraphraſis:

NOn mirum igitur, ſi inductâ & obliteratâ teſſerâ, ſocios & exploratores non internoſcimus,

mus, si confundimur, si ludibrium debemus hosti.

Commentarius.

SIc affectâ Ratione, si lucerna ea, necessum est, nos in via, qua gradimur ad Veritatem, miserum in modum offendere, impingere ac labi; si verò tessera sit Ratio, in expeditione, qua contendimus ad Palladium ex arce Naturæ diripiendum, turbari nos oportet, & inter summa pericula versari, signa hostium, ac Imperatoris nostri non rectè dispicientes: adeoque salutares sæpe cogitationes, ut infestas refutare; pestiferas, ut auxiliares copias amplecti.

Textus IV.

Sed & labes Animi duplex, Aviditas atque Credulitas.

HOc deteriore condicione, quod nihilominus, & avidi ad pergendum & cre-

creduli, unius vicem ducis, varios amplectamur seductores.

Paraphrasis.

Sed & hisce malis (o pudor!) nos ipsi caussam damus, tum impotentiâ, tum credulitate nostrâ: Impotentiâ quidem, quia reductâ, & se in suam caliginem abdente Ratione, quod receptui signum nobis esse debebat, excurrimus tamen avidi, nescio quam fortuitam Veritatis prædam, animo agitantes: Credulitate vero, quia cuilibet ductum directionemque pollicenti acquiescimus: Unde fit, ut loco unius Ducis, cui in verba juravimus, multis & variis nos temere committamus seductoribus.

Com-

Commentarius.

Aviditas & credulitas duo mala importunissima & exitialia iis, qui quando satis a consilio firmi non sunt, inter insidiantes etiam versantur: Nascuntur hi morbi ex confidētia, quam homines in fortuna collocatam habent: vident enim hanc aliquando præter spem aspirare rebus afflictis, & quibus, nec consilium, nec res suppetebat, iis tamen ex sententia nonnunquam eventum procedere; Sed esto, id in fortunæ bonis (quæ hinc etiam fortunæ *vocantur) obtineat: hæc enim, seu casu, seu ratione parta sint, idem valent: imo nescio quo pacto, plus valent, magisque quod sunt, esse videntur, cum ea temere, & aliud agenti casus injecit At in animi bonis, inter quæ primas tenet Veritas, nihil juris habet fortuna: non enim reperit Veritatem, qui imprudens eam repe-*

rit, qui ſortis uncum in illam impegit: Ambas, ambas ſe manus preſtat ſola Ratio: hæc ſola Veritatem attingere, capere, tenere poteſt: quia Veritas, niſi ſui agnitione non tangitur; & vero agnoſcit illam ſola Ratio. Planius rem ob oculos ponam: Sit idiota quispiam: & hic fortè incidat in Librum Elementorum Euclidis: Amplam ſanè Veritatem nactus eſt (ſingula enim Effata, ſingulæ Veritates ſunt) Sed non capit illas (id ipſus ingenuè fatetur) tunc demum capiet, cum ratio ex demonſtrationibus acceſſerit. Idem ille idiota videat ferrum ad Magnetem accedere: videat aurum cum ære libratum in aëre, præponderare in aqua: videat, quæ magis obvia ſunt, noctium & dierum, hyemis & æſtatis viciſſitudines, incrementa ac decrementa luminis in Luna, aquarum in mari fluxus ac refluxus: Hæc omnia, cum videat, nihil horum capit:

quia

quia rationem, ob quam ita ſint, ignorat, id eſt manu, qua capiat iſta, deſtituitur. Quo igitur iſti mihi in ſcientiis avidi, creduli, prurientes? Avem illam, Veritatem, aucupantur: & manibus, quibus eam præhendant, truncati, ſomniis illam captant, & poſſident in aëre: Nota nobis paræmia, o Belgæ, Avem in cælo habere, nihil habere eſt.

Textus V.

Senſus noſtros non ſugillo: Circumſcriptores illi quidem; ſed, & ſinguli ſtolidi, & univerſi malè fœderati: mutuà conſilia non raro, mutuos aſtus eludunt: Patent, tenentur: Jam pridem iis dica ſcripta, & palam fraudis mendaciique convictis, fides abrogata.

Hinc omnium fraudibus infeſti ſumus: & primò ſenſuum, ſed hu remiſſum

 Tara-

Paraphrasis.

Cum ſeductores dico, Senſus noſtros, Auditum, Aſpectum, Tactum, Guſtatū, Odoratum, & ſi qui alii ſint, non moror. Sunt verò etiam illi ſeductores; at non ita callidi, non ex aſtutiorum illorum & verſipellium genere, quos inſectari mox & agitare decrevi: Quilibet enim Senſus, cum alii ſuppetias non veniunt, ſtolidior eſt, quam ut capiat eos, qui teretem mentem habent intelligenſque judicium: Ecce enim Aſpectus hominem procerum, ſi modo is turrim conſcendat, in pumilionem ſubito decreſcere teſtatur, quaſi jam gentilis ſit eorum, qui cum gruibus pugnant,

Ubi tota cohors pede non eſt altior uno:

Quis credat Aſpectui tam impudenter

denter mentienti. Auditus nuper balatrones in ſpecubus & puteis deliteſcere dejerabat, qui loquentibus obſtreperent, & extrema dictionum importuni regererent: Credant hoc Philoſophi illi, quos Manducus veſperi ad cunas abigit invitos. Et denique Tactus (mirum, quantum hic ſibi ſumpſerit præ fratribus ſuis) nunquid urinatoribus ſæpius jam ſuaſit, & perſuaſit forte, nullum maris, etiam claſſibus conſtrati pondus eſſe? Hæc & id genus alia mendacia innumera, aperta, ſplendida ſatis arguunt, quemlibet de quinque illis fratribus, ſi ſuas tantum tendiculas objecerit, fruſtra fore, nec decepturum eorum quemquam, qui mediocriter ſapiunt. Quod ſi tamen conſpirare poſſent Senſus, & factâ manu nos adoriri, nullus dubito, quin facilè circumvenire quem-

quemvis noſtrûm & illaqueare poſſent: Sed ipſi odiis inveteratis inter ſe diſſident: unde fit, ut ſæpenumero, quas hic nobis inſidias ſtruxerat, has ille, vel evertat, vel prodat: Videndi ſenſus remum, qui pars in aëre conſiſtit, pars ſub aqua conditur, fractum eſſe clamat; Tactus id ipſum conſtanter negat: Tactus e contrario, ſitulam ex fune demiſſam in ciſternam, ubi aquam ſubiit, a fune ſolvi teſtatur; id autem Oculorum acies explodit: Aſpectus item & Auditus, eminus fortè hominem ligna findentem nacti, quemadmodum non ambiguntinter ſe? quemadmodum non altercantur? Auditus jam ferire cenſet, jam ſecurim illidi; Aſpectus inficiatur, & ſecurim jam in aërem attolli, ac alterum ictum minari confirmat: Et ita paſſim iſti

Terri-

Terrigenæ (facinus miſerabile!) fratres.

In ſe conſtrictas conſeruere manus.

Hoc amplius, quod Senſus in Philoſophorum ubique pulpitis, ceu tribunalibus quibuſdam, ſceleris jam pridem accerſiti perfidiæque condemnati, caſſâ ſint apud Sapientes omnes exiſtimatione. Jam Carteſius Rationis ille vindex & Senſuum acris inſectator peſſumdedit & abolevit, quidquid illis ex unanimi, quod ſubinde depromunt, conſtantique teſtimonio, reliquum erat apud incautos quoſdam Philoſophos auctoritatis: nec minus ſuſpectum & ſubleſtum eſſe decrevit, quod ſtabiles concordeſque, quam quod vagi diſſonique profiterentur.

Com-

Commentarius.

Tres igitur occurrunt caussæ, quæ Sensuum fallaciam enervant, & vim seducendi, quâ pollerent alioqui, vehementer obtundunt: Et eædem tres caussæ adferuntur in Oratione, cur hîc, ubi stelliones tantum & coryphæi seductorum accusantur, Sensus in numerum aliquem venire non mereantur: Prima caussa est, quod Sensus singuli in valde multis negotiis, fatui sint, stupidi, stolidi: Altera caussa, quod etsi juncti aliquid possent, ægrè tamen jungantur & conspirent, quin potius mutuas fraudes sæpe prodere ac detegere soleant. Tertia caussa, quod Sensus sint infames, & jam per omnium Philosophorum Scholas tamquam seductores traducantur.

Textus VI.

Sunt ſeductores alii, verſipelles quidam Genii, ad fallaciam & technas nati: Hi non in cute ſubſtitêre, quomodo Senſus; ſed percolati, & medullam ſubeuntes, ad Animum penetrarunt: His utitur Animus, his ut chariſſimis convictoribus, totum ſe credidit: his non ducitur jam; ſed agitur, trahitur, raptatur: hos neceſſarios ei, hos ei dominos fecit longa familiaritas.

Maximè verò quorundam Geniorum.

Paraphraſis.

SUnt igitur præter Senſus, ſeductores alii, iique ſpiritus, inſtinctus, Genii, majoris longè, quam Senſus noſtri fallaciæ: Cumque

que Sensus, ut hostes abarceri, atque ad ambitum corporis propelli videamus, tum hos aditu dignatur Animus: Dicas eum consuetudine sibi hos Genios & familiaritate velle devincire; Sed qui familiares fuerant, paulo post necessarii, & ex necessariis non duces, quos se ferebant, sed agasones facti, flagris Animum, ceu inertem pecudem, huc illuc agunt impelluntque pro sua libidine.

Commentarius.

Genii isti Pantomimus, Mango, Dogmatistes, planè videntur esse de illorum genere, quos Affectus, *& vulgo* Passiones *vocamus: Quibus unicum pabulum, quo & nutriuntur & crescunt, obsequium est: Cupiditatibus suis morem gerere, earum impulsu facere quidpiam aut omittere, non est eas sedare, sed irritare: flammæ sunt,*

næ ſuut, & oleo iſto affuſo; creſcunt quidem, ſed non ſatiantur. Et certè plus ad decipiendum Cupiditas, quam Senſus valet: imo nihil hic ad præſtigias valet ſine cantu iſtius Sirenis: Quidvis enim Senſus exhibeat, non decipiemur, niſi ſtimulet nos & inducat proclivitas quædam & velut libido credendi; Atqui hæc non aliò referri, quam ad Cupiditatem poteſt. Proclivitas hæc impotentia quædam eſt, luxuries & animi profuſio, qua quod noſtrum eſt, jactamus, & in alios temerè prodigimus: Inquam, Senſuum noſtrorum perceptiones, quæ nobis propriæ ſunt, in cauſſas a quibus excitantur, transferimus: Et, cum v. g. paries iſte ſic affectus, talem in nobis ſenſum cauſet, quo, cum fruimur, album colorem nos videre dicimus, ipſum illi parieti ſeuſum aſcribentes, id eum in ſe habere judicamus, quod in nobis, ut haberemus, effecit:

Sic

Sic etiam in sole lumen, in igne calorem, in corporibus collisis, aut prope ab illis, sonum esse judicamus; cum extra nos illorum modò caussæ, intra nos illa ipsa sint: Similiter ergo facimus, ac si loca maritima, quod famem acuant, fame infecta, & gladium, quod sauciet, imbutum dolore, & postem in quem oculo fortè per tenebras errabundi incurrimus, scintillare putaremus. Sensus, hac fascinatione sublatâ, integri sunt, incorrupti, nunquam fallunt aut falluntur. Cavendum igitur, ne quas nobis sensus exhibet imagines, earum rerum esse putemus, quæ iis formandis occasionem præbuerunt, neu, quid extra nos illis imaginibus simile cominiscamur: hoc enim nulla suadet ratio; si verò hoc sine ratione sumpserimus, etiamsi fortè verum esset, erravimus tamen: quid quod contrarium non suadeat modo, sed & convincat Ratio? Sed non omnia huc promenda sunt.

Tex-

Textus VII.

Tandem tamen aliquando manifestis indiciis deprehensi: ad igniculum Rationis, afflictum illum quidem, eluctantem tamen ex intervallo, & irradiantem clarius, detecta perfidia, ad judices etiam delata nomina; Acerrimos habent propugnatores. Boni duces videntur vanis quibusdam & prurientibus ingeniis, quod interdum sine offensa seducant longius: suspenso gradu ductum obsecuti, præstolantur Eventum; at eventus ille, non nisi scrobs aut obex: interea micant ancipiti spe, & ipsâ peri-

Quorum quidem fraus detecta jam aliquatenus; sed patronos habent

Vanos, qui periculo delectantur

periculi trepidatione ge-
ſtiunt. Quoſdam longa majo-
rum duces hos ſequentium
caterva, patronos fecit:
Superſtitioſum hoc genus,
cui ne manifeſtus quidem
Antiquitatis Error ſine ſacra-
rio eſt: *Novitatum Oſores* au-
diunt. His accedit Philoſo-
phorum vulgus, vecors illud
cæcæ couſuetudinis manci-
pium: Hi communia, quoti-
diana, pervagata, quæ paſſim
apud populum increbuêre,
cujusmodicumque illa ſint,
ferunt; Ea, quorum inſolen-
tes ſunt, exibilant, explo-
dunt, ſarcaſmis exagitant &
dicteriis proſcindunt.

Superſtitioſos, qui plus ſatis Antiquitati ſtudent

& denique morum & conſuetudinis ſervos

Para-

Paraphrasis.

Verum enim vero appetente jam crepuſculo Rationis, pu-lere cæpit Animum ignominioſæ ſervitutis ſuæ: Atque adeo hos Ge-nios, hos ſub ducum exuviis tene-briones, judicum, id eſt Philoſo-phorum ſententiis exauctorare conſtituit. Sed illi habent ſui ſtu-dioſiſſimos patronos, qui rebus eo-rum (ſic præ ſe ferunt) aderunt ut difficillimis. Horum alii vano, ſuperſtitioſo alii, alii denique cani-no ingenio ſunt. Vani quidem illi, quos periculum, quos anceps even-tus juvat, etiamnum poſt tot erro-res & lapſiones experiri volentes, quorſum Evadent (ſi tamen eva-dent) cæci cæcos duces inſecuti. Superſtitioſi verò, quibus a majo-rum veſtigiis vel latum unguem declinare, religio eſt: quibus hæc

una

una bene firma videtur ad ſtatuendum ratio, ſtatutum eſſe jamdudum, etiam ſine ratione. Hi velut heri ſunt, hos catelli comitantur: qui, quod dici ſolet, non mingunt niſi ad illum, quem alii ante perminxerint, parietem: His aſſentiunt, quibus aſſuevêre, his velut caudâ blandiuntur; inſolitum omne vago diſcurſu latratuque perturbant, rictibus tandem etiam & morſibus infeſtant.

Commentarius.

CErtè tribus his hominum generibus, præcipui continentur errorum tutores & patroni: Et primum quidem, qui recenſiti, auctores ſunt, hi concipiunt & gignunt Errores: Qui deinde notati, alumni ſunt, nutriunt Errores, & tempeſtivè, quidquid eis nociturum videtur, abarcent: Nam qui aliquâ fortè de Natura

tura rerum cogitatione, velut navi, qua per mare Philoſophicum feratur, oblatâ, curſum dirigit non ad Cynoſuram Rationis, ſed ad Erraticam Eventus, longiuſque provehitur, & gratulatur ſibi, quamdiu obvia conſentiunt, & inſtitutum errorem, nec remorantur, nec produnt; donec quaſi tempeſtate aliquâ, ad inopinatam & votis non reſpondentem Experientiam, *tamquam ad ſaxum adhæreſcat, is profectò in hac Erronum claſſe, familiam ducit, & prætoriam quaſi navim gubernat; Cæteri lintribus ac phaſelis paſſim inſecuti, dum numero inter ſe ac turbâ confidunt, conſueſcunt cum erroribus, ſolitos eos ac familiares reddunt, & (ſi opiniones præjudicatæ præſtare periculum poſſent) etiam tutos: cum, aut non errare penitus, aut non imperitè videantur errare qui tam frequentes errant. Breve dicam, Sors parit errores,*

 Mos

Mos nutrit: Rationem enim, ceu lucernam aliquam, mentibus noſtris accendit Deus; Sortem nobis cæcam eſſe voluit & meram noctem: Cum igitur non ratiocinari jam, quod nati ſumus; ſed, quod Sortis eſt, conjicere, divinare, ſuſpicari lubet, etiam cum ſic in Veritatem incidimus, tamen aberravimus: Errores, quos ſic alii peperêre, fovent alii, cum eorum primo, qui præeunt, ac dein mutuâ contemplatione, eaſdem conjecturas & opiniones amplectuntur: Hoc jam moris eſt; illud ſortis erat.

Textus. VIII.

His patronis freti, magis decipiunt quam ſenſus.

His freti patronis impoſtores, quem fraude ſibi arrogarant, etiamnum fraude gerunt & adminiſtrant ducatum, & porro ſeducunt impudenter: Præeunt paſſim in

Phi-

Philoſophicis viretis, credulum illud & ſequax ovile: Et ſicut Senſus olim, adipati cliens Epicuri, ridiculam ſuos aſſeclas devolvit in foveam, dum meridiano Sole, orien, tem occidentemque Solem, majorem fateri cogit, quia majorem oculi teſtarentur: Ita & hi pudendis æquè quos ducunt, imo turpioribus circumveniunt modis, niſi frontem illaqueatis perfricuiſſet publicus ille ganeo & corruptor, Mos.

Paraphraſis.

Horum in Cimmeria Republica tam potentium patronorum clientes, cum ſe ſentiant

Genii noſtri, Ducatu, quem malis artibus ſibi ſumſerant, abire nondum decreverunt: Quin potius in Academiis, ubi magno paſſim apparatu, magnâ pompâ, iter inſtruitur ad Veritatem, Doctores ſe ambitiosè Ductoreſque profitentur; Sed ampla quædam polliciti, deludunt credulos: &, cum ſponte ſuâ cupidam juventutem, tum ſpecioſis promiſſis vehementer illectam, abducunt in Laqueos & in avia. De Senſu quidem accepimus: olim eum Epicuro patrono, ridiculos in caſſes impuliſſe, quem paſcebat gregem: Dicebant Epicurei, nunquam Senſum fallere; ſæpe Rationem delirare: proinde, ſi quid certi vellemus amplecti, abeundum a Ratione, & ſtandum eſſe cum Seuſu: Jnterrogati, num igitur Sol in ortu major eſſet, minor in meridie (id enim Videndi

Senſus perhibebat) non dubitabant affirmare: Inſtabant qui rogaverant: Atqui, inquiebant, Sol, cum aliis oritur, tum aliis meridiem facit; ſimul igitur, & tanto major, & tanto minor Sol eſt: Hîc irretitos ſe ſenſerunt Epicurei: cumque non eſſet, quod aptè reſponderi poſſe videretur, irridebantur. Sic Senſus ſuum gregem; Sed Genii noſtri turpius longe, longe ſceleſtius fallunt credulos & incautos ſuos ſectatores, eoſque velut abrupto repentè filo, in Philoſophico Labyrintho deſtituunt, a confuſionum Minotauro devorandos: Et hæc eorum non obſcura prævaricatio, explorata ſatis cum helluone colluſio; niſi Mores nos, quibus ceu fœdere quodam obſtricti nefando monſtro tenemur, faſcinarent: Moribus effectum, ut errare non pudeat, ut irriti laboris

non pæniteat, ut jam debere videamur, quod ſæpius per injuriam extortum eſt: Sicut enim Athenienſes Antropophago Tyranno ex fœdere ſuos liberos commeſſandos objiciebant: ſic ex more plerique nugis & ineptiis bonas horas.

Commentarius.

Conſtat eum, qui utique (ſi fieri poſſet) Ratione repudiatâ, totus cum Senſu facere decreviſſet, concinnius erraturum nec perinde multa turbaturum, ut hos, qui Geniis illis Pantomimo, Mangoni, Dogmatiſtæ dirigendos ſe dederunt: Cum enim Epicurei, aut quicumque illi (non moror enim ſi in numero Fabularum reponatur iſta narratio) de induſtria Senſum audirent, obſtreperent Rationi, poterant in ea, quam induxi, diſputatione, adverſariis ſuis ſcitè reſpondere: Rationi quidem ineptum ac abſur-

absurdum accidere, si dicas idem simul & majus & minus esse; non vero Sensui: qui memorare poterat, idem cominùs ac eminus visum objectum, majorem etiam ac minorem sui speciem in animo signare; Se verò de Ratione, cui res suas habere jusserant, non laborare; æqui bonique consulendum, si Sensui probarentur, quæ censerent: Sic illi cum ratione aliquâ, universè contra Rationem (si constare sibi hoc dissidium posset) ire satis lepidè viderentur; Sed qui Geniis se manciparunt, & imperitius errant, & errorum nulla gratia; turpis squallor & inficeta barbaries: Quod cum exemplis, tum rationibus, Oratio, in quam commentamur, comprobatum dabit.

Textus IX.

Horum nomina Genio-rum, ad Philoso-phiam defero: Eos de fraude postulo.

Seductores hos hodiernâ die reos ago: Amor-sapientiæ (partes hæ tuæ ſunt) ſedeto pro tribunali: Adſiſtite, quibus a præjudicatis opinionibus vacuum pectus, & juſtam judicum facite decuriam: Vobis judicibus pedum iis extorquebo de manibus: intenſum ad viam indicem, cæteris digitis æquabo, & flectam in pugnũ: inſidioſam dexteram, uſque & uſque aventem inſeri axillæ, religabo poſt tergum: Ducis illa inſignia, Ducis hæc munia: ſoli debentur Rationi: ſoli vindicabo Rationi.

Para-

Paraphrasis.

Ausus, o Amor Sapientiæ, ad te tuosq; candidos collegas, Veritatis intaminatos sacerdotes, in jus adire: ausus ego perfidos illos, & se patronis suis necquidquam efferentes veteratores, capitis anquirere: Te ipso adductus pulcerrimo judice, fretus optimâ caussâ, eorumque, quos in consilium adhibes, summâ sanctimoniâ.

Commentarius.

(1.) *Pedum (id est baculus pastoralis) insigne pastoris est, qui dux quidam suarum ovium:* (2.) *Indicem (id est digitum pollici proximum) ad viam intendere, & insigne ducis est, & etiam munus:* (3.) *Dexteram manum axillæ inserere, & ita sustentare gressum ejus, quem dirigas, ducis*

item officium eſt: Cum igitur, & munia hæc (3. & 2.) & inſignia illa (2. & 1.) Genii noſtri involaverint ſubdolè, uſurpent injuſtè, cum ſummis eorum, quos ducunt, opprobriis, periculis, damnis, deturbandi ſunt competentium & legitimorum judicum ſententiis & auctoritate ab injuſta iſtorum inſignium & officiorum poſſeſſione. Quam in rem, ego quidem mihi partes Accuſatoris depoſco; Amor. Sapientiæ (ſic enim decet) judicis officio fungetur: Aſſeſſores erunt, quotquot verè doctos, & verè candidos, nulliſque velut opinionum muneribus corruptos, totos, totos, purus ille puræ Veritatis Amor inceſſit: Et hos quidem Aſſeſſores, Textus innuit; Paraphraſis autem (fortè quod tales aliquos in humano cœtu, repertum iri diffideret) Cælum adiit, & inde divo judici (Amori-Sapientiæ) divos collegas adſcivit: Nitorem, Ordinem,

Can-

Candorem, deniq; Fas & Æquum, Veritatis (quam solam spectant, cui se jugiter consecrant, & sua omnia semper immolant) devotissimos antistites. Ego igitur hac meâ in Seductores Genios Actione (quid enim talibus judicibus, & tali caußâ non sperem?) illis ipsis Geniis Pantomimo, Mangoni & Dogmatistæ (1.) baculum pastoralem extorquebo de manibus: (2.) digitum vero secundum à pollice, quem ad viam jugiter intendunt ac porrigunt, cæteris digitis, qui in volam inclinantur (hoc enim gestu viam demonstrare solemus) æquabo, id est etiam inclinabo, ut tota manus jam sit in pugnum contorta, adeoque ad dirigendum inepta: nam clausâ manu commonstrare non solemus: (3.) Tandem dexteram manum, qua tamquam fortiori, eorum quos ducunt, axillas suffulciunt, inde retractam, revinciam Geniis nostris

post tergum: Tum verò, & insignia illa, & munia, Geniis erepta, transcribam Rationi, cui debentur soli. Pedum illa gerat, & nos sola pascat, quæ satiare nos sola potest (inanem tantum speciem propinant Genii, quæ deludit oculos; mentem non explet) sola monstret viam, que sola videt (Genii omnes cæci sunt) sola gressum nobis firmet, quæ sola sana, sola viget & constat sibi (vix artubus hærent Genii, languidi, flaccidi, laceri)

Textus X.

Ut alibi per patronos suos defensi fuerint; in hoc sanè judicio, caussa cadent.

Sic adversariis, antequam jure cum iis experimur, insultamus: sic caussæ confidimus & judici. Habeant sibi sanè ad iniqua Vanitatis, Superstitionis, Inscitiæ tribunalia, gratiosos patronos; At Supre-

Supremo hoc Judice, non ſperent, niſi ferale Theta.

Paraphraſis.

Sint in foro Vanitatis, nugatoribus illis, quales merentur patroni: ubi Sors cæca cognoſcit cauſſas, vitilitigant & altercantur inter ſe diſcordes *Experientiarum* rabulę, avida ſibi litem addicit exſpectatio, anceps eventus comperendinat, & tandem caſu vel tempore detectus error pronunciat ſententiam. Habeant in Superſtitionis tribunali, qui ſuâ cauſſâ plurimum velint: ubi ex tripode jus dicit Auctoritas: ubi quod majoribus placuit, imo non placuit ſubinde, ſed aliud agentibus excidit, decretum, lex & oraculum eſt: ubi laborant ſub verborum involucris perplexa myſteria: ubi de mente unius aliquando Scriptoris, dif-

fusæ rixantur Notæ, cavillantur Interpretationes & Commentaria. Gratiâ etiam valeant in Consuetudinis regno præpostero: ubi non fit, quod faciendum est; sed faciendum esse, quod passim fit, summa lex est: ubi Mos canino rictu disceptat controversias, tumultuantur Opiniones communiter receptæ: in novum quodcumque latrant & calumniantur Adagia popelli, Poëtarum versiculi, Sensa vulgi: & contra Rationem, longi temporis præscriptionem objicit, gregatim ipsa se, pecudum ritu secuta Multitudo. Ast in hac Curia, in hoc templo sanctitatis, amplitudinis, mentis: ubi tu præsides & leges exerces, o salutaris Amor-Sapientiæ: ubi latus tuum cingunt religiosissimi pontifices, in hoc judicio, collegæ & socii tui, Nitor, Ordo,

do, Candor, Recti tenor, & Æquitatis ſplendor: ubi Rationi advocatum veniunt cana Fides, genuina Simplicitas, & pacata Modeſtia: circumſtant alacres Attentiones, Studia in Veritatem & alta Silentia: Foris excubant vigiles Induſtriæ, Conſtantia, Sedulitas, & latè vulgi curas ac celebritatẽ abarcens Solitudo, & improbus cum nocturnis Lucubrationibus Labor. Sed ecce tibi! Hoc tam auſtero ſatellitio perterritos, procul aufugiſſe ſentio delicatos & imbelles Geniorum noſtrorum patronos, & ne quidem ad veſtibulum hujus arcis, clientes ſuos comitari ſuſtinuiſſe: Quid ſi in hæc adyta bubones, in hanc tantam lucem & decus involaſſent? Prorſus nihil abfuiſſet, quin adverſo fulgore perſtricti, conſternati, attoniti corruiſſent, egiſſent animam. Igitur

præ-

prȩſidio deſtituti Seductores, vano quidem illo & fatuo, tum apud hoſce judices invidioſo, deteſtabili, caduco, viderint ipſi, qua ſe ratione contra Rationem defendent. Hoc tantum ſupereſt. Arma petant a Ratione, quibus ipſam jugulent contra rationem: quæ ſi impetrare ſe poſſe diffidant (quid enim Rationem in furias agat? quid ipſam Mentem dementet?) præſentiant jam nunc, quȩ Fabulam hanc maneat cataſtrophe.

Hactenus Paraphraſis.

Commentarius.

Perverſi & ſtolidi homines illi, qui Rationem rejicere, aut ei anteferre aliquid (velut Experientiam, Auctoritatem, Enthuſiaſmum: aut in uſu vitæ, commoda, voluptates, honores) quoquo modo videri volunt: Iuterrogati enim, cur ita cenſeant, conantur illicò ſuæ ſententiæ rationē

ali-

aliquam comminiſci: Atque adeo, quod palam profiteri, quod verbis aſtruere videbantur, re ipſâ, ipſo ſuo facto demoliuntur & evertunt: Quomodo enim Ratione potior & antiquior Auctoritas, Experientia, aut aliud hujus generis quodcumque, ſi cur ita ſit, dicenda eſt ratio? Certè quod ratione aliquâ ſuaderi probariq; debet, totum id ſub Ratione eſt. Primum igitur, ô homo, Ratio eſt; aut ſi quid eâ prius eſt, ſine ratione prius eſt: nam ſi rationem dederis, ob quam prius ſit, jam neceſſum eſt, non illud, ſed rationem illam priorem eſſe fateâre: In eo autem, quod ſine ratione eſt, jubet Ratio, rationem non quærere: igitur, ne hîc quidem manu mittit te Ratio: etiam, cum extra fines ejus ditionemque conceſſeris, tu tamen in imperio ejus & poteſtate permanes: Tibi igitur, ô homo, primum eſt Ratio.

Tex-

Textus XI.

Et primo quidem Pantomimum de fraude postulo.

Prodi huc primum pantomime, Allegoriæ, Similitudinum & Fabularum Genie: judicibus te siste: Quid? In gremio Charitum educatus, inter Parnassi flosculos lascivire solitus, amœnis Rhetorum spatiis inambulare, ludere natus eras speciose puer: Quæ te vesana compulit ambitio, munia Ducis, quibus fungendis, par non es, affectare? Viam prȩire vis ad Veritatem: Sed quid ad teneros istos pedes, inaccessa Naturæ tesqua, spinosa Philosophiæ nostræ dumeta?

Com-

Commentarius.

Pantomimus ejuſdem fermè naturæ eſt cum Cupidine, carnis impudico illo Genio: Pueri quidem ambo; cæterum ſimplicitatis & innocentiæ nihil: perſonati ambo, & ſub puerili habitu circumferunt aſtutiſſimos veteratores: Molles ſunt, ſed vigorem omnem roburque conſopiunt: Humiles iidm & puſilli, ſed quidquid in animo ſurgit & elatum eſt, dejiciunt, inter nugas & crepundia ſua contorquent: Pueri tamen meritò cenſentur, quia blandicias tantum & voluptatem curant; qua trahi, paſci, demulceri, puerile eſt: quomodo videmus pueros, ſaccharis ac bellariis (quæ viris nauſeam movent) ſupra modum ineſcari: Hinc etiam Philoſophi, Intemperantiam, cum deliniri animus & voluptatnm illecebris pellici ſe ſinit, puerile vitium eſſe cenſuerunt.

Pantomimus igitur cum voluptate facit, Heliconis Genius, & Poëtarum deliciæ: Omnis enim Poëtarum à Metaphoris & Allegoriis lepos: hæ, (quod in Logica notabam) ubi latius, quam par est, excurrunt, & animi gratiâ, diffusius luxuriant, in Fabulas facessunt: Et certè, quæ passim Fabulæ à Poëtis descriptæ circumferuntur, non aliud sunt, quàm Alegoriæ sic amplificatæ: Quo etiam nomine à Poëtis eorumque fautoribus, aut excusantur, aut commendantur: quod nempe sub cupediis & aurato cortice, salutarem aliquam medicinam contineant, quam adolescentium animis, non nisi lascivire & catillare volentium, furtim instillent: adeoque non sentientes sanent, &, quod verè divinum est, per imposturam conferant beneficium. Ego Pantomimum ita sobrium, ita frugi, non arguo; sed ambitiosum eum

petu-

petulantemque compeſco, interponentem ſe rebus non ſuis, turbantem, ficta cum ſeriis & vera cum falſis promiſcua ducentem, excutio, inſector, exagito.

Textus XII.

Genius hic, judices, cum ad omnem Metamorphoſim inclinat propendetque, tum inanima in animata transformandi longè cupidiſſimus eſt: Ipſe lapides, ipſe ſilvas, montes, urbes, fluvios, ventos, & quævis tandem adſciſcit in humanam ſocietatem & jubet homines nobiſcum eſſe: queri ea ſæpe, ſæpe lætari facit, modò dolore percita, modo ſpe elata, modo metu perculſa, tum amore,

Hic res nobis omnes, tamquam homines, conſiderandas inculcat.

amore, tum miſeratione, odio aliiſque impulſa cupiditatibus inducit.

Commentarius.

Vis mira nobis, homines, indole mira: Ita complexu & conjunctione gaudemus, tam ſumus ſociales, ut ea etiam in ſocietatem noſtram vocare videamur, quæ fera, quæ bruta, quæ ſenſus omnis expertia, nullâ teneri ſocietate poſſunt: Potentiorum viribus oppreſſi, muta, ſurda teſtantur, cælos, mare, ſidera: Abſentium deſiderio languentes, annulum, veſtes, arrham, in lacrymas ſoluti oſculantur: Irâ perciti, injurias ſuas perſequuntur in calices, in ſedes, in vitra feneſtrarum: Quo ſpectant etiam phraſes, quas frequentamus & loquendi formulæ: nam veteres ædes ruinam minari, prata verna ridere,

lætas

lætas segetes, sævum mare, bibulam arenam, pedem montis, & sexcenta quotidie similia, inter confabulandum effundimus: quæ clarè arguunt, nos personam nostram rebus inanimis, in scena vehementiorũ affectuum ac familiarium sermonum sæpe admodum imponere. Hoc amplius: Simias, bubones, ranas, deformes & turpes animantes esse, passim asseveramus: quid ita? cur potius hac infamiæ notâ inuruntur, quam equi, oves, galli? Nimirum propter majorem nobiscum in figura similitudinem, tum etiam (quod præsertim in simiis valet) propter similes quasdam gesticulationes, facilius quam animantes aliæ in humanum genus adoptantur, intra quod imaginationis ope consistentes deficiunt, & conspicuo formæ ab hominibus, cum quibus componebantur, recessu, fiunt monstrosæ: quo utique probro non laborarent, si in familia sua per-

permanere, & id modò quod ſunt apparere potuiſſent. Iam totum illud Metamarphoſeon opus, illud Phœbi corculum non alio ſpiritu ſalit: crebræ illæ hominum in feras & aves, in arbores, fontes, & ſaxa, commutationes, undique ſpirant Pantomimum: & Ovidius, qui ipſiſſimus ille Genius ſub humanis exuviis videri poteſt, tam hîc feſtivè luſit, tam non cecinit, ſed pinxit ad vivum, ut in ipſo converſionis puncto, quo veſtigium veteris & rudimentum novæ formæ commiſcentur, in lupis, equis, bobus, arboribus, ipſos homines, quos in ea transformari narrat, non animo tantum, ſed oculis videre videare.

Textus XIII.

In luſu ferimus eum; non item in ſeriis:

Dum animi gratiâ, dum dicis ergo, inter Poëtas iſta ſuos comminiſcitur, remitto,

nitto, concedo, æqui boni- *Quibus tamen etiam ſe interponit.*
que facio; dum pro ſeriis ven-
ditat, malas artes! malas ar-
tes! vel me tacente, res ipſa
clamat: Nec eſt, quod ambi-
gat de crimine: Si inficias i-
verit, convincam. Age: Cum
olim in Gindo fluvio, equus
aliquis, qui Cyro in deliciis *Et Cyrum concitat in Gindum fluvium.*
erat, ſubmerſus periiſſet, nun-
quid flumini necem illam aſſi-
gnaſti Pantomime? Nunquid
credulo regi perſuaſiſti Gin-
dum laceſſere, & injuriis ul-
tro læſam majeſtatem provo-
care? Adeo enim Cyrus faci-
bus tuis exarſit in iras, ut con-
tinuo juſſerit Gindum in cen-
tum ſexaginta rivulos, quo
nobilis quondam fluvius exa-

rescerent, dissecari: Ha nimis fero corde! Xerxes etiam immanis ille Κύκλωψ, qui maria pedibus & classibus montes peragravit, eodem Genio in similem actus est furorem: Nam, cum Hellespontũ contabulasset, & Asiæ Europam ponte junxisset; hic vero fluctibus insurgens, stolidam illam compagem excussisset, ruinasque ejus inter undas suas volveret, trecentos mari colaphos infringi jussit, ferreas etiam compedes, ne qua liberè vagaretur, sed arctis intra litora sua carceribus detineretur, injecit. Mussitat Pantomimus, nictat oculis, nutat capite, gesticulatur

Xerxem in Hellespontum.

latur manibus, vacillat pedibus, totus in geſtum abivit Genius: Videtur aliquid velle innuere: Quidlibet; Modo ne nobis imponat vaſtas illas oceani genas, alapis, quas ei Xerxes incuſſit, livorem ſuum debere. Sed leve ſit ſingulos aliquos homines decepiſſe; quod ſubjiciam, populi delirium eſt, & ejuſdem illius Genii impoſturis ac inſtinctui aſcribendum eſt utique. Pſyllorum gens, quæ propter majores Africæ Syrtes, ſedem habuit, crebris ab Auſtro vento, damnis & cladibus accepti: nunc obtriti domorum arborumque ſtrage, nunc arenarum, velut in

Pſyllos in Auſtrum ventum.

fluctus quoſdam ſe efferentium, procellis hauſti & demerſi (ſiccum enim mare Syrtes exhibent, quod ventis agitatum, pro fluctibus arenarum cumulos verſat) Horum tandem malorum impatientes, ad arma conclamare, turmatim concurrere, in Auſtrum, quaſi in hoſtem (agilem illum, & ordines intercurrere ſubtilem) ſaxis & telis irruere: Sed ita furentes, & (quod hîc verè dixeris) aërem verberantes, adverſo turbine violentior ventus occupat, & dicto citius, univerſos cum omnibus copiis armiſque, collibus arenarum involvit & ſepelit. Silet hîc

Genius

Genius noſter; Sed ſi ſtaret ad plebejum inſcitiæ tribunal, jam Cataſtrophen illam mordicus rapuiſſet, in ſuas partes: Senſit, inqnit, qui injurias ſuas perſecutus eſt ventus, qui ultus eſt rebelles; At coram hoc judice noſtro, de nugis iſtis, ne hiſcit quidem: Pudor vetat. Quid? Idem ille Genius, Barbaros dicam? imo Romanos, viros illos: imo Græcos, cultos illos, tamquam pueros, tamquam fatuos induxit, ut Lunæ laboranti (ſic enim hi loquuntur) id eſt noctem noſtram offendenti, curationem aliquam adhiberent: Et quidem contra ſideris lethargum,

Græcos & Romanos olim, Turcas & Sinas etiam hodie, Luna deficienti ſuppetias mittit.

præſens hoc remedium præſcripſit: inconditos clamores tollerent, tubas clangerent, pelves & tintinnabula colliderent, fragoribus complerent omnia. Aniles intemperiæ, vix Chriſtianos purioribus ſacris abſtractos demiſerunt; hodie Sinas adhuc & Turcas agitant.

Commentarius.

Quamvis cum omni vehementiori affectu, ſeu paſſione, *facile conſueſcat Pantomimus; præcipuè tamen irâ gaudet: & conſtat eos, qui vindictæ cupidine diſtenduntur, iſto etiam ſpiritu plerumque turgere: Id etiam hiſtoriæ probant, quæ in Textu afferuntur: Tres enim priores, Pantomimum in ira ac furore nidu-*

lantem

lantem inducunt; ſola poſtrema eſt, quæ illum benevolentiæ, vel ſollicitudini alicui adhærentem exhibeat. Iræ igitur & ſtomachi familiaris convictor Pantomimus; ſed in trivio: Nam in Schola factiones alias ſequitur, Deſidiam & mollitiem, Rationis auſteram ſemitam formidantes, Pruritum & Veritatis fortuitò conſequendæ præpoſteram aviditatem, Superſtitionem, Mores: Interdum etiam, nullâ ſingulariter cauſſâ ſtimulatus, merè pro libidine ſua, Scholam infeſtat.

Textus XIV.

Dies me deficiat, ſi porro enarrare pergam præſtigias, quibus Genius ille nos ludit & faſcinat, in opprobrium Humanæ Mentis & ſannas: Non negat hæc: palam

At enim non decepit Philoſophos; ſed plebem m=do.

lam ſunt; Habet tamen, quod loquatur: Audiamus: *Plebem decepi: Quid ad hoc forum? Philoſophos non circumveni: Et cur inſulſam iſtam ac turbulentam multitudinem eluſiſſe, crimini ſit? Repagulum ponimus, dum ſcitè imponimus: Frænum & flagellum ſunt illi, quos ſuggerimus, inſtinctus: apprehendat hos prudens rector, utatur his: & domet, & agat quo vult, debili Rationi, vanis Legibus obluctantem ſemper & recalcitrantem feram.*

Commentarius.

Equidem Actor ipſe, quæ domi gerit Pantomimus, in bonam partem accipiebat (Tex. 13.) *confabulantem cum Poëtis ſuis, ludentem cum ludionibus, dummodo ſana, ſeria,*

ria, non defloraret, non vitiaret, æquo animo ferebat. Alteram excusationem Pantomimus pro se moliebatur (Tex. cod. post historiam de Xerxe) *apparebat enim ex gestu, aliquid dicturum; Sed ibidem, quantum conjicere possumus, salso, nec opinato sarcasmo, ab Actore repressus, obmutuit. Hìc tandem prorumpit in illas voces, quæ Exceptionem, Adulationem, & Purgationem aliquam continere videantur: Exceptio id agit, ne coram hoc judice (Amore Sapientiæ, seu Philosophiâ) de illis criminibus accusandus videatur Pantomimus, quæ in Philosophos non commiserit. Adulatio tecta, astuta: Palpat* Philosophos *(præsertim politicos illos, & regnandi avidos: quibus hoc jugiter in ore:* Beata Respublica, in qua Philosophi regunt, aut reges Philosophantur.) *primum quidem, quod omnes, qui hactenus in Textu*

decepti leguntur, cenſeat cum plebe; cum tamen inter eos ſint potentiſſimi reges, Cyrus & Xerxes: in eo Philoſophos ipſos ſecutus, qui promiſcuè omnes, cujuſcumque in Republica dignitatis aut meriti, ſi modo Philoſophorum Albo aſcripti non ſint, in ordinem redigere ſolent, iiſque vulgi *vel* Plebis *notam inurere: Iterum adulatur, cum hoc ipſo Philoſophos occultè rectores rerum moderatoreſque profitetur (velut memor ejus, quod de ſe canunt Philoſophi,* Sapiens naturâ rex eſt) *Quibus etiam in domando populo induſtriam & artes ſuas offert. Purgatio tandem in eo verſatur, quod uſu jam ſatis edocti ſimus: Rationem imbelle populo continendo vinculum eſſe: felicius longè regimen ſtare, ſi, qui in imperio & poteſtate ſunt, cum decipi omninò velint, inſtinctibus & cupidini ſuæ relinquantur: Ipſos illos tacitos inſtinctus,*

ſtinctus, qui à Pantomimo & reliquis Geniis proficiſcuntur, frænum ſubminiſtrare, quo ſuſtineri, & flagellum, quo agi poſſit mala illa beſtia, Populus.

Textus XV.

Nihil de iſta Politica dicam, qua callidos illos, qui ſoli Politicorum nomine cenſentur hodie, callidè pellexit in ſuas partes iſta vulpes: nihil, inquam, de iſta Politica dicam: Aut potius, hoc ſolum dicam: Probroſam eſſe Majeſtatem, quæ Populi ſe tuetur erroribus: quæ cives ſuos, pecudes facit: & bubulcum mavult agere, quam Principem. Principem ego mihi ſerium totum,

Imo vero Philoſophos potius, quam plebem?

ſyncerum totum ſuſpiciente imaginatione repræſento, & velut humani conventus ſanctiſſimum aliquem graviſſimumque præſulem: Fugiant! fugiant! Machiaveli noctuæ ad illuſtrem hanc & pulcerrimam boni Principis notionẽ. Nunc Purgationi, Pantomime, reſpondebo tuæ: Plebem decepiſſe te dicis; non Philoſophos: Imo, inquam, Philoſophos decepiſti, non plebem: In Scholis montes tuarum fraudum; in triviis verucæ tantum.

Commentarius.

Tres partes in oratione Pantomimi obſervatæ nobis fuerant; Actor duabus tantum reſpondet, Adulationi

lationi & Purgationi; Exceptioni, nihil; Non quod hanc remittat concedatve (nam judex hic non in Schola tantum, quæ regni ejus metropolis eſt; ſed univerſe in humana gente cauſſas cognoſcit: cui dies noctesque conſulit) verum, quod Actor ipſe ſponte ſua properet ad eam partem, in qua ſumma hujus judicii totaq; cauſſa conſiſtit: ubi cum Pantomino fraudis & injuriarum agendum eſt, quas in Philoſophos, qui judicis noſtri curiales & aulici ſunt, quotidie machinatur. Omiſſâ igitur Exceptione, Adulationi, quæ perverſiſſimam aliquam Politicam celat, perfunctoriè, ſed generosè reſpondet Actor: Quantum hodie a ſimplici & generoſo diſceſſum! Nobis illi libri teruntur (ut recentes peſtes omittam) qui Tiberios exhibent, Caligulas, Nerones, & reliqua illa non Principum, ſed ſcelerum nomina: Ex his acroämata

leguntur, quæ quo magis vafra, torta, ficta, hoc arcana magis & politica videntur: Itaque altum inculcantur juventuti, quæ in spem administrandæ Reipublicæ succrescit: his generosum omne strangulare, futilia tutari sciet: His scilicet artibus, & Tyranni illi pulcerrimum imperium à majoribus acceptum, res florentissimas perdidère: & Christiani Principes jam a tot sæculis Oriente toto cedunt: & quo tandem cedent? Seditiosi, discordiosi assuescunt Barbari Latronis nutum observare, minas expavescere: Vah degeneres! Tandem quod Actor ad ipsam Purgationem respondet, breve est, sed continet summam totius accusationis: nempe Pantomimum decepisse Philosophos, & magis hos turpiusque decepisse, quam plebem; Quod sequentibus in Textu argumentis probandum est.

Tex-

Textus XVI.

Vin' tibi Stoicos producam? qui Iustitiam, Clementiam cæterasque virtutes animalia quædam esse censuerunt: Vin' Pytagoras olim & Platones? Vin' nostrâ memoriâ Klepperos & Campanellas? Quorum alii sideribus & telluri, plantis alii, alii etiam elementis, lapidibus & metallis sensum impertiti: Quin horum aliquis calorem, frigus, lucem, tenebras non sentire modò, verum etiam ratiocinari nobis narrat: nec imperitè ratiocinari, sicut plerique nostrum, sed accuratè: hæc talia Geome-

Et primo quidem deditítios suos.

triam

triam callere, Staticam exercere deprehendit.

Commentarius.

Mirum est homines intelligentes & doctos, ad hanc Philosophandi rationem injectos fuisse, ut illis, quæ passim inanima vocantur, lapidibus, lignis, igni, aquæ sensum aliquem intelligentiamque tribuerent: Cum enim ipsi, qui credi illa volunt, nunquam fuerint, aut lapides, aut metalla, aut aliud hujus generis quodcumque, utique, num hæc cognitione sensuque censeantur, coguntur ignorare: Adeoque, cum hîc scientiæ locus non sit, reliquum est, ut Hypothesim *aliquam afferre se fateantur; At* Hypothesis *in Disciplinis huc tota refertur, ut declaret & facem præferat rebus obscuris: Quam verò lu-*

cem ſperes ab Hypotheſi, *quæ tota caligo, tota nox eſt Conſtat equidem, nos multos membrorum noſtrorum motus, noſtrâ cognitione & intelligentiâ moderari; Sed totum id mutuæ, quæ inter corpus & mentem intercedit, actioni referimus acceptum. Quippe corpus in mentem, & viciſſim hanc in illud agere, conſcientiâ notum eſt: cum enim corpus in oculi pupilla certo modo vibratur, lumen & colores conſequuntur in mente: cum corpus in aure, in linguâ vel palato, in cute, ac alibi concutitur, reſultant in mente ſoni, ſapores, odores, calor, frigus, dolor, & id genus affectiones innumeræ: Rurſum, cum mens noſtra vult, pedes in corpore moventur, & imus, linguâ movetur, & loquimur, manus moventur, & apprehendimus. Igitur animum in corpus agere, & viciſſim ab hoc accipere & quaſi pati, eſt in confeſſo,*

fesso; Modus vero, quo agit & patitur, abstrusissimus & penitus ineffabilis est humanæ menti: Quid enim opus est, vibratis certo modo nervis, obversari animo lucem, colores, sonos, sapores? Quid item opus est, cum animus aliud atque aliud voluerit, alium atque alium motum manare in corpus? quis consequentiam illam capit? quis tam lynceus est, qui hîc aliquid videat? Cum igitur modus rei tam sit obscurus nobis, qui rei ipsius intimam habemus clarissimamque conscientiam, quantæ nebulæ, quanta nos opacabit nox, ubi res & rei modus (quod in his, quæ pridem commemoravimus, usu venit) pariter & ex æquo fuerint obscura? Plerique verò, qui dictis rebus intelligentiam ascribunt, hanc suam assertionem, non quidem per se notam esse volunt, nec etiam ut Hypothesim *afferunt, sed ut* Conclusionem,

ſionem, *multis eam indiciis & argumentis comprobantes: Videntur, inquiunt, ſtellæ ſuas orbitas, gravia terram, chalybs Magnetem noviſſe: nam gravia ſublime poſita, ſimul ac integrum datur, breviſſimâ viâ terram repetunt: ſtellæ ab orbitis, quas inſtitère, nunquam deflectunt: & chalybs in amplexum Magnetis, renitente corporis ſui pondere, quantocyus aſcendit. Sed reputent illi ſecum, hæc talia, quamvis mente prædita forent, atque perſpicerent, unde recedendum ſibi, & quo tendendum eſſet, tamen hanc ſuam ſcientiam exerere nunquam poſſe, nullum cognitionis iſtius exercitium aut uſum fore: non eſt enim iis corpus aptum quo quod mente conceperint, exſequantur; Nos quidem manum, pedes, linguam movemus; ſed ſunt nobis idonea motus inſtrumenta, muſculi, nervi, denique ſpiritus qui*

muſcu-

musculis illapsi, motum musculis, pro mentis arbitrio dispensent; Quibus nihil simile respondet in silice (ut unum illum de inanimis capiam inanimum valde) quo descensum moliatur; Sed etsi fortè silex generatim è sublimi discedendum sibi, decrevisset; tamen cum in sublime datus fuerit, unde resciet hanc sortem suam? oculis & alio quocumque sensus instrumento, quo id persentiscat, destituitur. Tandem ponamus nobis ob oculos cribrum, atque id, si lubet, sensu præditum dicamus, ut furfures ac pollinem internoscat: Dic, age, quoniam id jam poni placuit, quid ad secernendos ac separandos a farina furfures conferet illa cognitio, si non corpus cribro multis minutisque foraminibus pertusum detur? hoc verò corpore in cribrum collato, quid jam ei opus est mente vel sensu? manibus nostris, ut solet, variè quassum & agi-

& agitatum, tenebit recrementa, trajiciet farinam, ſive interim compos, ſive (quod eſt profectò) mentis ſit impos: Atqui item, inquam, quid gravibus, quo deorſum vergant, quid ſtellis, quo in orbem ferantur, quid ferro, quo Magnetem adeat, mens ſenſuſque proderit, niſi corpus iis aptum (quod ex poris & figura, definiendum eſt) obtingat, ut vicinorum corporum impulſu, vel deorſum agi, vel in gyrum ferri, vel aliò denique protrudi queant: quod ſimul ac nacta ſunt, jam ſatis habent: labi, circuire, ſequi poſſunt, etiamſi non cognoſcant.

Textus XVII.

Sed miſſos faciamus hos Pantomimi ſtudioſos, hos Volones, qui ultro eum & deditâ operâ ſequuntur: in quo, *Deinde captivos & invitos Peripateticos.*

quo, ut jam ſit in eo culpa, qui circumvenit, non minor eſt in iis, qui circumveniri ſe ſivêre: Ad illos potius orationem convertamus, quos aliud agentes, aliò ſpectantes & invitos impulit, eluſit, induxit. Nos, nos (apertè dico) Peripatetici defecimus, nos, qui Rationis triarii ferebamur, nos, o pudor! tranſfugæ, nos Mimo illo imperatore meruimus, antequam ſcivimus.

Commentarius.

Quibus Philoſophis (ſi modò Philoſophi illi, & non verius Poëtæ) nativo vultu Pantomimus placuit, imbelles illi debent ſibi, quod levi fraude (blanditiis) capti, multis dein-

deinceps errorum laqueis implicentur: Pantomimus enim ſuam à ſe naturam expellere non poteſt: lepidus eſt, blandus eſt, ludit: Eorum erat, animum obfirmare & crepundia hæc ex alto deſpicere. Si quibus verò ſic affectis, ut Pantomimum ſerio traducant, palam execrentur, cum his etiam, qui ſigna ejus ſequuntur, internecinum bellum gerendum ſibi putent; Pantomimus tamen ita temperet negotium & refingat, ut iidem illi clam & re ipſâ ſtent a partibus ejus, & toti faciant cum ipſo, hæc profectò non artes jam, non fraudes; ſed præſtigiæ ſunt iſtius Genii: Peripateticos dico, quos volentes, nolentes prævaricatores ſibi appoſuit præſtigiator ille: Negant illi palam & conceptis verbis, elementa, ſidera, metalla, lapides cognoſcere; re verò & tacitâ quadam ac interiore, quam ipſimet non ſatis capiunt, animi ſui ſententiâ,

tentiâ, non aliud clamant, id unum profitentur, cuncta cognoscere, & in suis actionibus suâ se cognitione dirigere: Hæc ferè sola Philosophiæ istius elementa, hæc prima lineamenta, quæ ut variis postea coloribus inducantur, peritis tamen pictoribus non latent: Quod deinceps in Textu vide: quem huc usque Commentario prosecuti sumus: Cui, quando jam domum venit, & res suas agere ingreditur, bene agere & valere.

Lectori

Lectori meo S. D.

Quia deinceps perpetuus Textus est, operæ pretium facturus videor, si & eam partem Textus, quæ præcessit, reproducam: ut ita magis una & continua sit Oratio. Vale.

Oratio quam dixit in auspicio Quæstionum quodlibeticarum.

Continet actionem in Seductores Genios: Pantomimum *præcipue*, Mangonem & Dogmatistam, *qui omnes ad* Philosophiæ *tribunal citantur. fraudis, seductionis & stellionatus rei aguntur.*

Quam tetris errorum fumis iuvoluta Mentis Huma-

næ fax eſt! quam ſpiſſis difficultatum fuſtibus ſubjicitur! Obruta, ſuffocata (quid multa?) exſtincta: non reſtat niſi tremula, quæ fungum ellychnii pererrat ſcintilla. Ludibrium quoddã ſumus, quamdiu hîc ſumus, ſcopus quidam ſumus, in quem collineant innumerabiles impoſturæ: Hæremus, ceſpitamus, inter ſalebras & vepres, inter confragoſa caligamus ſine duce: hoc deteriore condicione, quod nihilominus, & avidi ad pergendum, & creduli, unius vicem ducis, varios amplectamur ſeductores. Senſus noſtros non ſugillo: circumſcriptores illi quidem; ſed, & ſingu-

ſinguli ſtolidi, & univerſi malè fœderati, mutua conſilia non rarò, mutuos aſtus eludunt: patent, tenentur: iam pridem iis dica ſcripta, & palam fraudis mendaciique convictis, fides abrogata. Sunt ſeductores alii, verſipelles quidam Genii, ad fallaciã & technas nati: Hi non in cute ſubſtitêre, ſicut Senſus; ſed percolati, & medullam ſubeuntes, ad Animum penetrarunt: his utitur Animus; his, ut chariſſimis convictoribus, totum ſe credidit; his non ducitur jam; ſed agitur, trahitur, raptatur: hos neceſſarios ei, hos ei dominos fecit diuturna familiaritas. Tandem ta-

men aliquando manifeſtis indiciis deprehenſi: ad igniculum Rationis, afflictum illum quidem; eluctantem tamen ex intervallo & irradiantem clarius, detecta perfidia: tum etiam ad judices delati, acerrimos habent propugnatores. Boni duces videntur vanis quibusdam & prurientibus ingeniis, quod interdum ſine offenſa ſeducant longius: ſuſpenſo gradu ductum obſecuti, præſtolantur eventum; at eventus ille, non niſi ſcrobs aut obex: interea micant ancipiti ſpe, & ipsâ periculi trepidatione geſtiunt. Quoſdam longa majorum duces hos ſequentium caterva, patronos

tronos fecit: ſuperſtitioſum hoc genus: cui ne manifeſtus quidem Antiquitatis error ſine ſacrario eſt: *Novitatum oſores* audiunt. His accedit Philoſophorum vulgus, vecors illud cæcæ conſuetudinis mancipium: hi communia, quotidiana, pervagata, quæ paſſim apud populum increbuêre, cuiuſmodicumque illa ſint, ferunt; Ea, quorum inſolentes ſunt, exibilant, explodunt, ſarcaſmis exagitant & dicteriis proſcindunt. His freti patronis ſeductores, quem fraude ſibi arrogarant, etiamnum fraude gerunt & adminiſtrant Ducatum, & porro ſeducunt

impudenter : præeunt paſſim in Philoſophicis viretis credulum illud & ſequax ovile: Et ſicut Senſus olim adipati cliens Epicuri, ridiculam ſuos aſſeclas devolvit in foveam, dum meridiano ſole, orientem occidentemque ſolem, majorem fateri cogit, quia majorem oculi teſtarentur: ita & hi, pudendis æque, quos ducunt, imo probroſioribus circumveniunt modis; niſi frontem illaqueatis perfricuiſſet publicus ille ganeo & corruptor Mos. Seductores hos, hodierno die, reos ago: Amor-Sapientiæ (partes hæ tuæ ſunt) ſedeto pro tribunali: Aſſiſtite, quibus

bus à prejudicatis opinionibus vacuum pectus, & justam judicum facite decuriam: Vobis judicibus pedum iis extorquebo de manibus, intensum ad viam indicem, cæteris digitis æquabo & flectam in pugnum, insidiosam dexteram usque & usque aventem inseri axillæ, religabo post tergum: Ducis illa insignia, Ducis hæc munia: soli debentur Rationi, soli vindicabo Rationi: Sic adversariis, antequam jure cum iis experimur, insultamus, sic caussæ confidimus & judici: Habeant sibi sanè ad iniqua Vanitatis, Superstitionis, Inscitię tribunalia, gratiosos pa-

tronos; at ſupremo hoc judice, non ſperent, niſi ferale Theta.

Prodi huc primum Pantomime, Alegoriæ, Similitudinum & Fabularum Genie: judicibus te ſiſte. Quid? In gremio Charitum educatus, inter Parnaſſi floſculos laſcivire ſolitus, amœnis Rhetorum ſpatiis inambulare, ludere natus eras, ſpecioſe puer: quæ te veſana compulit ambitio, munia Ducis, quibusfungendis, par non es, affectare? Viam præire vis ad Veritatem; Sed quid ad teneros iſtos pedes, inacceſſa Naturæ teſqua, ſpinoſa Philoſophiæ noſtræ dumeta? Genius

nius hic, judices, cum ad omnem Metamorphoſim inclinat propendetque, tum inanima, in animata transformandi longe cupidiſſimus eſt: Ipſe lapides, ipſe ſilvas, montes, urbes, fluvios, ventos, & quævis tandem adſciſcit in humanam ſocietatem, & jubet homines nobiſcum eſſe: queri ea ſæpè, ſæpè lætari facit, jam dolore percita, jam ſpe elata, jam metu perculſa, jam amore, jam miſeratione, iam odio, aliiſque impulſa cupiditatibus inducit: Dum animi gratia, dum dicis ergo, inter Poëtas iſta ſuos comminiſcitur, remitto, concedo, æqui bonique facio

 dum

dum pro ſeriis venditat, malas artes! malas artes! vel me tacente, res ipſa clamat: Nec eſt, quod ambigat de crimine; Si inficias iverit, convincam. Age: Cum olim in Gindo fluvio, equus aliquis, qui Cyro in deliciis erat, ſubmerſus periiſſet, nunquid flumini necem illam aſſignaſti, Pantomime? nunquid credulo regi perſuaſiſti, Gindum laceſſere, & injuriis ultro, læſam majeſtatem provocare? Adeo enim Cyrus facibus tuis, exarſit in iras, ut continuo juſſerit Gindum in centum ſexaginta rivulos, quo nobilis quondam fluvius exareſceret, diſſecari: Ha, nimis

nimis fero corde!. Xerxes etiam immanis ille κύκλωπ@,qui maria pedibus, & claſſibus montes peragravit, eodem Genio, in ſimilem actus eſt furorem; Nam cum Helleſpontum contabulaſſet, & Aſiæ Europam ponte junxiſſet; hic vero fluctibus inſurgens, ſtolidam illam compagem excuſſiſſet, ruinaſque ejus inter undas ſuas volveret, trecentos mari colaphos infringi juſſit, ferreas etiam compedes, ne qua liberè vagaretur; ſed arctis intra litora ſua carceribus detinerereretur, injecit. Muſſitat Pantomimus, nictat oculis, nutat capite, geſticulatur manibus,

vacillat pedibus, totus in ge-ſtum abivit Genius, Videtur aliquid velle innuëre, Quidlibet; Modo ne nobis imponat, vaſtas illas oceani genas, alapis, quas ei Xerxes incuſſit, livorem ſuum debere. Sed leve ſit ſingulares homines decepiſſe, quod ſubdam, populare delirium eſt, & ejuſdem illius genii impoſturis ac inſtinctui aſſcribendum eſt utique. Pſyllorum gens, quæ circa majores Africæ Syrtes, ſedem habuit, crebris ab Auſtro vento, damnis & cladibus accepti, nunc obtriti domorum arborumque ſtrage, nunc arenarum, velut in fluctus quoſdam ſe effe-

efferentium, procellis hausti & demersi (siccum enim mare Syrtes exhibent, quod ventis agitatum, pro fluctibus arenarum cumulos versat) Horum tandem malorum impatientes, ad arma conclamare, turmatim concurrere, in Austrum, quasi in hostem (agilem illum, & ordines intercurrere subtilem) saxis & telis irruere: Sed ita furentes, & (quod hîc verè dixeris, aërem verberantes, adverso turbine violentior ventus occupat, & dicto citius, universos cum omnibus copiis armisque, collibus arenarum involvit & sepelit. Silet hic Genius noster; sed si staret ad plebe-

plebeium Inſcitiæ tribunal, jam cataſtrophen illam, mordicus rapuiſſet in ſuas partes: Senſit, inquit, qui ultus eſt rebelles, qui injurias ſuas perſecutus eſt ventus; At coram hoc judice, de nugis iſtis ne hiſcit quidem: pudor vetat. Quid? Idem ille Genus, Barbaros dicam? imo Romanos, viros illos, imo Græcos, cultos illos, tamquam pueros, tamquam fatuos induxit, ut Lunæ laboranti (ſic enim hi loquuntur) id eſt noctem noſtram offendenti, curationem aliquam adhiberent; Et quidem contra ſideris lethargum, præſens hoc remedium præſcri-
pſit,

pſit ; inconditos clamores tollerent, tubas clangerent, pelves & tintinabula colliderent, fragoribus complerent omnia: Aniles intemperiæ vix Chriſtianos purioribus ſacris abſtractos demiſerunt; hodie Sinas adhuc & Turcas agitant. Dies me deficiat, ſi porro enarrare pergam præſtigias, quibus Genius ille nos ludit & faſcinat, in opprobrium Humanæ Mentis & ſannas: Non negat hæc: palam ſunt; Habet tamen jam pridem (quantum ex geſtibus & inquieto vultu conjeciſſe videor) quod loquatur: Audiamus: *Plebem decepi: Quid ad hoc forum? Philoſophos non*

circum-

circumveni: Et cur insulsam illam ac turbulentam multitudinem elusisse, crimini sit? Repagulum ponimus, dum scitè imponimus: frænum & flagellum sunt illi, quos suggerimus, instinctus: apprehendat hos prudens rector, utatur his: & domet, & agat, quo vult, debili Rationi, vanis legibus obluctantem semper & recalcitrantem feram. Nihil de ista Politica dicam, qua callidos illos, qui soli Politicorum nomine censentur hodie, callide pellexit in suas partes ista vulpes: nihil, inquam, de ista Politica dicam; aut potius hoc solum dicam: Probrosam esse majestatem, quæ populi se tuetur errori-
bus,

bus, quæ cives ſuos, pecudes facit, & bubulcum mavult agere, quam Principem: Principem ego mihi ſerium totum, ſyncerum totum, ſuſpiciente imaginatione repræſento, & velut humani conventus ſanctiſſimum aliquem graviſſimumque præſulem: Fugiant! Fugiant! Machiaveli noctuæ, ad illuſtrem hanc & pulcerrimam boni Principis ideam. Nunc purgationi, Pantomime, reſpondebo tuæ: Plebem decepiſſe te fateris; non Philoſophos? Imo, inquam, Philoſophos decepiſti, non plebem. In Scholis montes tuarum fraudum; in triviis verucæ tantum; Vin' tibi

tibi Stoicos producam, qui Juſtitiam, Clementiam cæteraſque virtutes, animalia quędam eſſe cenſuerunt? Vin' Pytagoras olim & Platones? Vin' noſtrâ memoriâ Klepperos & Campanellas? Quorum alii ſideribus & telluri, plantis alii, alii etiam elementis, lapidibus & metallis ſenſum impertiti; Quin horum aliquis calorem, frigus, lucem, tenebras, non ſentire modò, ſed etiam ratiocinari nobis narrat; nec imperite ratiocinari, ſicut plerique noſtrûm, ſed accuratè; hæc talia Geometriam callere, Staticam exercere deprehendit. Sed miſſos faciamus hos Panto-

Pantomimi ſtudioſos, hos Volones, qui ultro eum & deditâ operâ ſequuntur; in quo, ut jam ſit in eo culpa, qui circumvenit, non minor eſt in iis, qui circumveniri ſe ſivêre: Ad illos potius orationem convertamus, quos aliud agentes, aliô ſpectantes & invitos impulit, eluſit, induxit: Nos, nos (apertè dico) Peripatetici defecimus, nos qui Rationis Triarii ferebamur, nos, o pudor! transfugæ, nos Mimo illo imperatore meruimus, antequam ſcivimus. Pantomimi illa ſunt, pro quibus hactenus, tamquam pro aris & focis contra Rationem dimicavimus,

vimus: *Fugæ Vacui* & *Impedimenta Vacui*, *Appetitiones naturales* & *Aversationes naturales*, *Sympathiæ* & *Antipathiæ*, *Formæ substantiales* & *Intelligentiæ*, *Facultates* & *Potentiæ*, sunt, inquam, illa omnia Pantomimi propria, mancipio & nexu, usu & fructu: Quibus adde manubias & prædas, quas, agrum Rationis, contra jus & fas depopulatus, asportavit. Principio: Pantomimus *Fugas* & *Impedimenta Vacui* Corporibus injunxit: Nam si fortè vasi pleno, epistomium detraxerit promus condus, Vinum suspicere Pantomimus jubet, & dolii sui fornicem, num qua pertu-

pertuſus ſit rimâ, deligenter explorare, quæ ſi nulla pateat supernè, væ tibi Bacche, ſi effluis infernè, ſuſtine, inquam, frænos injice ponderi tuo, non diſcede de ſtatione; ſi vero vel tantilla rimula detecta ſit, eja! jam integrum eſt erumpere, &, ni cantharus adſit, qui te maturè excipiat, peſſum ire potes, & in cellæ pavimento, ut Liber es, liberè volutari. Interea exercet Aërem jus quoddam rigidum, & (audeo dicere) iniquum: hic enim genio ſuo indulgente Baccho, & infrâ per apertum Syphunculum dilabente, genium ſuum defraudare cogitur, deſcendere, in-

re, inquam, cum ſit naturâ levis, elarus, amplus, perque ſpiraculi fauces penetrare in vas, quo ſit vicarius, & locum repleat, quem liquor liquerat; Quod equidem præſtare non valet Aër, ſine corporis ſui, ad oras iſtius anguſtiæ, quam ſubtilis, exilis, & (pene dixeram) exenteratus perlabitur, alliſione, divulſione: itaque duram illam legem indignabundus exſequitur, & ſæpe (quod promi norunt) cum fremitu. Aſt omnes hæ Corporum curæ, ſtudia, tormenta, quorſum? Nimirum, ne inter dolii fornicem &, auxiliis infra dilapſis, ſubſidens Vinum, prodeat

deat aliquando monſtrum illud vecors, ridiculum, nugax, ſine mente, ſine corpore, *Vacuum*, inane, nihil: quod horret jure meriro Natura: ſicut Manducum.

In gremio matris formidat ruſticus infans.

Ad hæc: Pantomimus vim quamdam vitalem per omnes res pertinentem, *Appetitionem* & *Averſationem* induxit: Ipſo igitur inſtigante, *non-eſſe* res omnes horrent; *eſſe* ſuum, velut vitam & ſalutem amant medullitus, nihil eo carius, nihil (ut verum dicam) antiquius habent: mox qualiſcumque illius vitæ ſubſidia quædam parant, & abarcent noxia,

noxia, poſtremo res meliores quærunt & de his ſibi proſpiciunt, quæ ſunt ad commodum & voluptates: Sic aqua, quæ incaluit, igne ſublato, paulatim excutit calorem, & cudit ſibi tacitis malleis, novum frigus: calor enim infeſtus Aquæ id agit, ut in fumum ac vapores reſoluta diſpereat, imo, quod horrendum eſt magis, diſpareat, ne reſiduo quidem cadavere. Sed hîc mihi jam, Pantomime, injicitur ſcrupulus, cur Aquæ frigus affectandum potius, quam calorem putes: ambo, cum modum exceſſerunt, ex æquo noxia ſunt: calor eam in vapores, frigus in glaciem ver-

vertet: At enim glacies in Aquam facile liquescit; Et verò vapores quoque in Aquam facile coguntur: ecce par ratio: Quapropter auctor ego sum Lymphæ (quod memini prudentiores inculcare mihi sæpius: & gratias ago)

Auream servet mediocritatem: Si modo nomen Aquæ, & usus, quos nobis præbet, lavandi, rigandi, navigandi, integros & salvos esse velit. Denique aliàs Aqua in nubes coäcta depluit, alias è fontibus scaturit in rivulos, è rivulis in fluvios, & ex his in mare, post multas ambages se devolvit: Quæ omnia tam

 sedu-

ſedulò molitur Aqua, ut au-
cto numero firmior, & ad-
verſus hoſtium inſidias tu-
tius, & cum ſui ſimilibus de-
gat ſuavius: Sic mollis ille
latex, cum ſua ſponte infir-
mus, & aliorum libidine ſit
infeſtus, prudenter & catè ſe
tuetur. Sed avos noſtros, la-
pides, inquam, ſilices, mar-
mora, genus illud durum, &
adverſus hoſtium ſuorum in-
curſiones perpetuò cataphra-
ctum, neſcio, quæ tanta te-
neat impotentia: Tutum illis
ſublime verſari; imo ſublime,
quam humi, ſecurius agent:
non ſitum contrahent, non
obterentur, plauſtris, non u-
rentur in calcem; Verum e-
nim

nim veró, ſurdis eâ canimus: tantum abeſt, ut his adducti rationibus, ipſi ſe in altum ſubvehant, ut manibus noſtris in aërem projecti ſexcenties, ſexcenties recidant, & ne punctum quidem temporis ſubſiſtant loco tam aprico, tam ſalubri: Quin è domorum & turrium faſtigiis, quam primum ſoluti ſunt, præcipitant, & devolvunt ſe in ima, libidine tam effrænatâ, ut infra ad platearum incolas, fraterculos ſuos appulſi diſſiliant in partes, & integritatem ſuam miſeri, velut animulam aliquam exhalent: O interim immites cognatos illos, & verè ſaxeos! qui & hoſpi-

hoſpitem, & fratrem, in amplexus ſuos tam avidè ruentem, non accipiant molliore culcitrâ. At, at! E vicino Peripato, contenta vox, cum iracundia & ſtomacho: *Inepta ſunt iſta, quæ Peripateticorum ſenſis, paſſim interponis epiphonemata: tute fabulas iſtas habe tibi: Peripatetici hæc talia non dicunt.* Fateor, non dicunt: Sed, ò quiſquis es, qui vocem illam animas, incola Peripati: Populares tui gloſſas faciunt; ego interpretem ago, commentarium adfero: eſtne, quod mihi jure ſuccenſeas? Illi lineamenta ducunt; ego lineamentis iſtis vivos & convenientes colores induco: Filum illi neverant

rant, & opus erat acu. Sed, o bone vir, etiam in Circo veſtro, nonprimos tantum actus, ſed integras etiam ſaltant fabulas (quamquam, quæ laus eſt mutilare, & ſupremum actum precidere?) *Materiã* habere ſe ad inſtar fœminæ; *formam* eſſe velut marem, eas inter ſe diligere, concupiſcere, num aliud ſapiunt? Hinc verò naſcuntur longè lateque diffuſæ quæſtiones triobolares: *An Materia Formam appetat, quam amiſit?* Dicas eos quærere, an Materia lugeat maritum vitâ jam defunctum: *An Forma, quâ fruitur Materia, appetitum ejus expleat?* ita ut novis nuptiis memoriam

exuat veteris connubii : *An plures ſimul Formas appetat?* & omnibus ſe pervulget: *An verò nobiles, præ ignobilibus ambiat?* Tum vero feſcennina illa, de *Diſpoſitionibus requiſitis in Materia, ut à Forma iniri poſſit: De copula ſeu Vnione Phyſicâ inter Materiam & Formam;* ſi quis appellet, honos præfandus ſit. Hæc & cætera de genere hoc, quæ longum eſt perſequi, cum Peripatetici obviis ulnis, in Philoſophiam receperint, præſtent etiam & tueantur, neceſſum eſt, ſi haſce meas commentationes, & infinitas, quas ociosus comminiſcar ſimiles, Philoſophica civitate donavero.

vero. Scimus igitur (& quis id ignorat?) his, quæ ſenſu & cognitione carent, boni nihil aut mali eſſe: ſint, non ſint, nihil penſi habent lapis, aqua, terra; Sed appetitũ, inquis, affingo per Metaphorã, ſimilitudine ab animantibus deſumptà: Belle: Abi igitur in patriam Pantomimi, ad Parnaſſûm, inquam, te confer, &

Caſtaliâ bene potus undà,

finge ſomnia, quot volueris: quid ad indaginem veritatis iſtæ lyræ?. Verum ab hoc parumper abeamus: Communes quaſdam Notiones, ceu opima ſpolia, Rationi detracta, Peripati tholis appendit Pantomimus: velut *Ea quæ*

moventur, naturaliter ad quietem tendere, quod eo ſpiritu inſtincti canebamus, qui ſuis quæque motibus, ut nos curſu & ambulatione defatigari ſuggeſſerat. Alterum, *Nihil agere in ſe ipſum*, quia unumquodque (ſic nos comparati ſumus) amiciſſimum ſibi videbatur; Cum tamen ſciamus, homines quoſdam mortem non operiri, ſed manu facere: cur Pantomimus nonquid ſimile tranſtulit ad Res Naturales? ſtatuitque earum aliquas furere, & velut deſperabundas, necem ſibi conſciſcere? Et verò, ſi memini rectè, id ipſum, quod ridemus, de igne cenſet Peripateti-

teticorum recentium non nemo, Denique *Cessante fine, cessare media*, quo mari suadere solebamus, ne premeret in fundo suo, margaritas quærentem urinatorem: Cum enim pondus & premendi vis, eo fine data sit aquæ, ut locum naturalem, si quando de illo deturbaretur, repeteret; locum verò illum, quæ ad mare pervenit, feliciter & ex animi sui sententiâ consecuta sit aqua, non est, quod ibi premat adhuc & fatiget se gratis: Sic Rationis moneta illa proba recuditur, & Pantomimi signis deformata, deinceps non facit ad quæstum Veritatis. Tandem

vero, cum etiam *Intelligentiæ* nobis ſuppetias venerunt, hæ nos in Pantomimi caſtra totos abduxerunt: Quid enim aliud ſunt *Intelligentiæ* ſideribus aut cælis affixæ, infixæ, quam id ipſum, quod nos ſumus, mentes cum corpore? Sed lepidum hoc, & Pantomimum etiam ſpirat, quod *Intelligentiis* illis, non niſi ampla & magni momenti officia demandemus; Quæ verò non tanti ponderis negotia videntur, ea *Formis ſubſtantialibus* commiſimus; quæ quidem ipſæ, ut eas commenti ſumus, non niſi *Intelligentiæ* quædam ſunt; licet illas hac nondum compel-
latio-

lation dignemur: Ne sol aliquando exorbitet ab *Ecliptica*, directricem ei, & viæ istius peritissimam *Intelligentiam* adjunximus; Lapidi verò de simili comite non prospicimus, nihil veriti, ne fortè dum labitur, à perpendiculo deliret; hujus tamen error, errore solis non minus perniciosus, & exitiosus esset: non vitra fenestrarum, quid dico? non capita nostra tuta sunt, si lapides obliviscuntur viæ suæ, si sursum ruere, aut huc illuc in transversum palari statuunt, *Atenim, ars major in motu siderum, industriæ plus: Eà re sideribus assidentes Intelligentiæ dantur:* Bo-

nam in partem accipietis, quiquî de ſideribus ita muginamini: Videor mihi Phœbum (ſic enim ſol inter polyonymos illos vocari mavult) quotidiani operis & penſi ſui difficultates, Phaëtonti ſuo inculcantem audire:

Ardua prima via eſt, & qua
vix mane recentes
Enituntur equi: Medio eſt
altiſſima cælo:
Vnde mare & terras, ipſi mihi
ſæpe videre
Sit timor, & pavidâ trepidet
formidine pectus:
Vltima prona via eſt, & eget
moderamine certo:
Tunc etiam, quæ me ſubjectis
excipit undis,

Neſe-

Ne ferar in præceps, Thetis
ſolet ipſa vereri:

Ut ovum ovo, ſic fabula hæc, iſti ſimillima Philoſophiæ: Obſequendo confutemus inſaniam, &, quod dici ſolet, clavum clavo pellamus: Ajo ego, in lapidis deſcenſu, tantum artis elucere, quantum elucet in ſolis circuitu: Notaſti lapidem è quocumque faſtigio demiſſum, ad terram rectà contendere, idque etiam denſiſſimis tenebris, quando lynces non melius vident, quam talpæ? Notaſti lapidem pro mora lapſionis, impetum & vires augere, motum accelerare juſtiſſimâ proportione? Notaſti lapi-

des,

des, majorem alterum, alterum minorem, ſi interjecto baculo conjuncti, è feneſtra domus ſimul ſolverint, præcurrere majorem, & primò ſubjectam aream contingere, ſequi minorem; ſi verò ſoluti fuerint; comitari inter ſe, & eodem ambos momento ad terram allidi? Notaſti item lapides, majorem alterum, alterum minorem, ſi quod ad terram è turris apice ſtadium eſt, decurrant, mediam propè curriculi partem æquis paſſibus metari, inde ſubitò majorem antevertere, & longo minorem intervallo, poſt ſe relinquere? * Notaſti lapidem

** Hoc ſic effectum dabis: ſume tibi ſtateram A., & in una ejus lance pone lapidem B.; in altera lance plumbum C., eâ quantitate, ut fiat equilibrium inter B. & C. Stateram A. ſic inſtructam, demerge ſub aquam: fac liberè pendeat in aqua, ita nt nulla pars ejus fundum aut latera tangat. Videbis lapidem A. attolli in aqua; plumbum B. deprimi.*

dem æquali pondere cum plumbo libratum in aëre, ſi ſtateram ſub aqua demergas, aſcendere, plus tamen ponderis hunc lapidem, quam iſtud plumbum (quod item ad trutinam examinare potes) in fundum aquæ derivare? Cedo, ſolaris circuitionis prærogatiuas: ſi vel unam dederis, dabo victas manus. Satis eſt, Amor-ſapientiæ, ferendæ ſententiæ, ſilentium poſcit.

Eximo jam ſtateram A. ex aqua: & parata ſit alia ſtatera major D., in cujus una lance ſit aqua ſitula E.; in altera lance, aqua ſitula F.: atque hæ ſitulæ E. & F. ſimul cum aquis, quas continent, æquiponderent: Cape prædictum lapidem B., eumque ex fune ligatum & ſuſpenſum, demerge in ſitulam E.: ita manu funem tene, ut quidem lapis B in aqua ſitulæ E., penitus demerſus ſit; ſed nec fundum nec latera ſitulæ E. contingat. Sit etiam alius tecum, qui plumbum C eodem modo ex fune ſuſpenſum, eodem modo demergat in ſitulam F.: Videbis illam lancem ſtateræ D., quæ continet ſitulam E, cui immergitur lapis B., deprimi; oppoſitam vero lancem ejuſdem ſtateræ D., quæ continet ſitulam F., cui immergitur plumbum C. attolli. Horum nobis in promptu quidem ratio; ſed hîc non promenda.

poſcit. *Pantomime Scholas noſtras deſerito: Commenta, quæ intuleras, efferto: In patriam, ad Parnaſſum quantocyus remigrato.* Habet: Abitum maturat, & excerpit, quibus abundè libros noſtros infarſerat, paginas: Quanta ſtrues jam nunc! ut, cum loquimur, acceſſione perpetuâ creſcit! ut porro creſcet! Itaque bajulos conducat ſibi, aut agitatorem cum plauſtro: ne ſi ipſe humeris ſubeat, ſarcinæ ſuæ ſuccumbat tenellus. Interea, cum hæc parantur,

Prodeat in judicium Mango, ornatus & harmoniæ Genius. Adeſt ecce: Minio ei &

ei & fuco infecta facies: in graciles arcus accuratiſſimè detonſa ſupercilia: in pariles utrimque cincinnos, cunctante calamiſtro, diviſa cæſaries: Collum & brachia inter byſſum & vittas circumludunt monilia: Ex utroque humero, in alterna femora pertinentes, pectus & tergum decuſſant bullatę torques: Acu-picta veſtis, mille meandris in ſe revoluta, mille fimbriis prætexta, mille ſtriis intorta, centum-coloribus laciniis, digitos pedum lambit, & longo ſecundum calcem exundat in terram ſyrmate: Geſtus ei, nutus, inceſſus, elocutionis accentus,
tuſſis,

tuſſis, ſputum, & his quæcumque, aut paria, aut etiam minora, omnia ſunt perpetuum artificium, omnia affectata, ſtudio compoſita, germanum nihil: Patria hujus Genii, plumariorum & Phrygionum tabernæ: Educatus eſt in mulierum gynæceis, inter puparum mundos, inter nundinarum crepundia, inter conchyliata aulæa, inter belluata tapetia, inter cælaminum pampinos & thyrſos, inter Corinthiorum operum crobylos & corimbos; &, ſi quæ his ſimilia, in quibus Artis libidine penitus deflorata Natura eſt. Cum te tuamque ſupellectilem contem-

templor, o Mango, non possum, quin interpellem, ecquid tibi venerit in mentem? quamobrem ad inamœnos illos, & tam tui dissimiles sophistas abieris? Quibus à diurna incubatione, situs: à nocturna lucubratione, tabes: à rimandis minutiis & argutiis, conniventes oculi, distorti & introrsum acti: ab obstructis hypocondriis, squallor, caperata frons, impexum cappillitium, neglecta barba: ab oleo fœda, fœtidaque, à vetustate detrita, ab egestate pannosa lacerna: In eorum Scholis nudi parietes, diffracta vitra, araneisob ducta tabulata, ignotum

tum ſub pulveribus pavimen-
tum, iiſdem oppleta ſcamna
cathedræ, pulpita, niſi qua
parte natibus & cubito ver-
runtur. Ita ſanè auſteros illos
incultoſque viros, fuco, bul-
lis & phaleris iſtis perſtrinxi-
ſti, faſcinaſti, ut quidquid æ-
dibus alibi, quidquid templis
& cænaculis & veſtibus ineſt
mangonii, totum hoc eorum
cerebro tranſcripſiſſe videa-
re: Toti ſunt in ſmegmate, i-
maginariis diſtorquent o-
mnia perfectionibus: ſi pulcri
concinnive quiddam, otium
ſuggeſſerit aut ſomnium, id
Naturæ rerum obtrudunt li-
beraliter & plenâ manu: Pa-
lam vociferantur: *Mundo*
nihil

nihil abesse potest: hic aptus undique, perfectus, expletus est omnibus numeris: Quod ad ornatum & harmoniam ejus facit, nisi Sensus ad ravim usque *reclamet*, extemplo *concedendum est*: Hoc in Philosophiæ fundamento reponunt, hoc velut jusjurandum, quo Mangoni se obstringunt, non Philosophi jam, sed Philomangones. Aliquot fraudes tuas, o Mango, proferemus in medium, quibus devotum istum gregem deludis: omnes prosequi, voluminis opus erat. Tu eos tot ambientium inter se, & aliarum alias implicantium Sphærarum capsis inclusisti, ut spes nulla suppetat expedien-

diendi, & in communem eos, qua cæteri mortalium fruuntur libertatē, vindicandi: Nam principio quidem terram & aquam, in unum globum conflatas, Centro dedisti: huic aërem orbiculatim afflas: aërem incrustas igne: ignem orbe Lunari complecteris: Lunarem Mercuriali, Mercurialem Venereo, Venereum Solari, Solarem Martio, Martium Joviali, denique Jovialem, orbe Saturnio coërces: Hosce Planetarum cælos, magnâ impensâ, magno Excentricorum Epicyclorumque instrumento tueris: hosce, quo dissidentes inter se gyros & at-

tritiones conſtantius ferant, poliiſti jam pridem & ſolidaſti: Spiſſum opus & operoſum! Planetarum cælos, majoribus gremiis complectitur Firmamentum: hoc Sphærâ cryſtallinâ: hæc Primo Mobili continetur: Et aliquot adhuc fortè cælis interjectis, tandem, tandem Empyrei periſtromatis clauduntur omnia: Ultra hæc, nihil; Sed nihil illud, non nihil eſt, imo verò ingens circum Palatium illud area, quam Mundorum, qualem hunc Mango finxit, myriades quotquot, nunquam expleverint, *Spatium*, inquam *imaginarium*, quaquaverſus ſine fine vaſtum,
deſo-

deſolatum, ab omni corpore; ſed magis mente vacuum. Euge Mango! Euge! Belle! Καλῶς! tua ſunt hæc omnia, & inventa, & commenta præclara. Verum inter haſce fauſtas acclamationes, aliquid eſt, quod frontem feriat: Ex leges in tellure noſtra tuberes & colles malè te habent: reconcinnare velles, ſi liceret, complanare terram, eamque in perfectum globum tornare, atque adeo nos omnes ſuperfuſis aquis demergere: nam terſa ſic & limpida & politula in Mundi meditullio ſtaret res: O igitur, ſi id liceret! Non licet: Per Senſum, inquam, non licet:
Olym-

Olympos hic nobis, & Pindos exhibet, &

Immanes ſcopulos Acroceraunia:

Ergo conclamatum eſt, quando invito Senſu, nihil potes, o Mango: Sed hem! Senſui intercedunt Theologi quidam, caperatâ fronte, male feriati: nam magnâ curâ magnas nugas tuentur: Hi terram olim (non ita multo poſt *Diem judicii*) abraſo montium rupiumque ſcabro, reformandam in globum concinniſſimum; poſt hæc, æquali circumquaq; profundo involvendam præſcribunt: Proinde, Mango, exſpecta cum patientia, & hoc

tantiſper utere ſolatio. Sed ab hoc parumper abeamus: *Entium* etiam Rempublicam quamdam commentus eſt Mango, quam dignitatum & officiorum inſigniis eleganter diſtinxit: Nam inter *Entia*, *Subſtantiæ* præſtant *Accidentibus*: Inter *Subſtantias*, *Spirituales* nobiliores ſunt *Corporeis*: Inter has, quæ *eſſentialiter incòmpletæ ſunt*, velut *Materia prima* & *Forma Subſtantialis*, ultimo cenſentur loco: Quarum illa vix in aliquem numerum venit: tota deſes, nihil agit, omnia patitur, parvo intervallo diſtat a muto illo & penitus penituſque mortuo *Non ente*: Inter *Sub-*

ſtan-

ſtantias corporeas completas patricii ſunt Cæli, eorumque Stellæ, tum etiam Ignis: Aër nobilium ultimus, citimus plebi: Plebs ipſa, Aqua, Terra, & hi Terræ filii, Silices, argillæ, Rudera, Quiſquiliæ: non enim omnes gigantum fraterculi, plebeii ſunt in hac Republica: quidam, quando admodum opulenti ſunt, jus ſibi & inſignia Nobilitatis coëmerunt, ut Aurum, Argentum, Gemmæ: quorum ideo in ſanandis & exſpoliandis ægris, virtutes & poteſtates miræ, notæ ſunt Archiatris & Pharmacopæis. Omnibus ſic inter ſe communiter conſtitutis &

quadratis, Genius noſter mangonizatum vadit ſingula: & Cæli quidem *Phyſicè ſimplices*, id eſt, *Materiæ primæ* & *Formæ ſubſtantialis* expertes ponuntur: Spectat enim ad Mundi ornatum & complementum, ut corpus tale aliquod complexu ſuo teneat: mutila videri poſſet, ſi hoc *Gradu entis* deſtitueretur Rerum Univerſitas: Ex ſimili delirio, corpora cæleſtia non generantur, non corrumpuntur, non creſcunt, non decreſcunt, non gravia ſunt, non levia. Poſt hæc, poteſtatibus miris donantur ſidera, *influentiis* & *qualitatibus*, à nomine, *occultis*: à re tam

tam notis, quam quæ vulgo notiſſimæ putantur, Gravitas Levitaſque. Elementa ſic ornantur: duæ dantur ſingulis *qualitates* ex quatuor primis: Ignis ſummè calidus & excellenter ſiccus: Aër ſummè humidus & excellenter calidus: Aqua ſummè frigida & excellenter humida: Terra ſummè ſicca & excellenter frigida. Textus perquam amœnus eſt & verſicolor! Quò exemplo, in quatuor *Humoribus*, Bile, Sanguine, Pituitâ, Melancholiâ: in quatuor anni tempeſtatibus, Vere, Æſtate, Autumno, Hyeme: in quatuor vitæ ætatibus, Pueritia, Juventute,

Ætate confiſtente, Senectute, ac in multis aliis eadem illa tela texitur: Hinc etiam Elementa quædam *Symbola* dicuntur, quæ nempe in eadem *qualitate prima* conveniunt: ut Ignis & Aër in Calore: Aër & Aqua in Humore: Aqua & Terra in Frigore: Terra & Ignis in Siccitate (hæc inter ſe orbem ſaltatorium verſant) Quædam *Aſſymbola*: ut Ignis & Aqua: Aër & Terra (hæc disjuncta tripudiant) His momentis examinant Elementorum aliorum in alia faciles ac difficiles commutationes: in his obſervantur præterea multa ficta, frivola, ad quæ longum

gum eſt abire: Senſus interpellat ſubinde, & alia teſtatur? non credunt, ne jurato quidem: obſtrepit importunius? os ei batuunt, conſputant, improperant omnes, quas aliquando machinatus eſt imposturas: Conticeſcat ocyus: quia lubet, & decet, & debet eſſe, quidquid adeò ſpecioſum eſt. Hæc de Cælis & Elementis, quæ Mangoni *Corpora ſimplicia* dicuntur; Reliqua ei corpora ſunt *Mixta*, quæ hic in Terreſtris globi ſuperficie, aut propè ab illa generantur, Metalla, Lapides, Stirpes, & Animalia: quibus conveniunt quatuor *qualitatum primarum*

variis modis inter ſe temperatarum complexiones variæ: Igitur marmor calorem habet, etiam dum gelidâ plus urit glacie: & humor eſt in pumice; cui ne guttam quidem unam exprimas ſub arctiſſimo torculari. Inter hæc, & id genus alia, à quorum longius perſequendo catalogo, deterreor nauſeâ, nulla ratiocinantium ſenſa; omnia ſic volentium placita ſunt: Ac miror *Placitorum* etiam nomine cenſeri ab iis, quibus oraculorum inſtar ſunt: Nempe quæſtionem gravem in mendaces habet Veritas: & quæ rebus nomina conveniunt, ea nihil ejuſmodi cogitan-

tantibus, & alia prorſus agentibus extorquet: Sic auritum illud animal, quod ad clavum ſubinde ſedet in Republica, & ſub leonis adorandum eſt exuviis, etiam tunc, fortè per oblivionem, audit vetus ſuum verumque nomen, aſinus. Fateor equidem in hac Rerum Univerſitate reperiri quamplurima, quæ humanum animum, ordinis ac elegantiæ cupidiſſimum, ſpecie ſuâ delectent, & mirum in modum rapiant: In his etiam tam induſtria ſunt quædam, & ad meram quaſi, pompam elaborata, ut Natura, quæ Artis exemplar eſſe ſolet, reciproco luſu ca-

pta, videatur Artem imitari voluiſſe: Quomodo minimas aliquas nivium quiſquilias, in elegantiſſimas ſtellulas crenat & circinat, mille gyris & ſpiris marinas conchas exſculpit, mille modis Tuliparum flores, pavonum caudas, colla columbarum diſtinguit. At verò, ſi animum attendimus, ſunt alia non pauciora, quæ tumultuariâ quadam confuſione & malignâ ſpecie terrent nos & turbant: Sunt cancri & araneæ, ſunt fœtores tetri, ſunt horribiles ululatus, ſunt nocturni lemures, qui diro mentem noſtram percellunt phantaſmate: Cur igitur Naturam Rerum egregiè

giè comprehendiſſe nos exiſtimamus, ſi eam pulcritudine, quæ nobis arrideat, & concinnitate definivimus? ſi limatula, ſi politula cuncta confinximus? Ultra ſepem iſtam ludit, & (ſi genium ejus percipis) rudi interdum, incondito ac robuſto delectatur magis. Hoc amplius: Multa ſunt, quæ magis ad regulam exigere poſſet, ſi genio noſtro morem gerere Natura vellet: Quid ſi ſerenis noctibus, penſiles illos ſub cæli camera lychnuchos, confuſos jam eos, & nimis temerè diſperſos, ita redigeret in quadrum, ut Deorum formas & ſigna, quæ Poëtæ

pariter ac Aſtrologi notant, repræſentarent ad vivum? Non defigendus eſſet obtutus, non vis adhibenda Phantaſiæ: primo ſtatim in fornicem illum conjectu oculorum, perſpicuè notaremus

Pleiadas & Hyadas, claramque Lycaonis Arcton
Æmonioſq; arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.

Quod ſi Lunæ noſtræ ſororem dediſſet Natura, tum vero rem, & viſu pulcram, & humanis uſibus oppidò feciſſet commodam: Tunc inter ſe

ſe pari ſorte nocturnas ſtationes partitæ, altera ſemper pharum ægris mortalibus extuliſſet: nunquam ferales illas, & tetras, & tam germanas morti, in hibernis interluniis ire ſiviſſent noctes: alterius in interlunio ſilentium & ferias, alterius in plenilunio compenſaſſet ſedulitas & vigilia: ſimul dividuæ, veſpertinas illa, hæc matutinas tenebras diluiſſet: deinceps illa creſcendo, plus; hæc decreſcendo, minus excubuiſſet: ſequens vices & onera mutaſſet menſis: Id ſi ita eſſet, poſt homines natos, nihil aptius, nihil pulcrius eſſet: cur autem ita eſſe, confirmat nemo?

Quia

Quia ſenſus reclamat: potis ille eſt Philomangones exolvere ſacramento: At verò adverſum clamores ejus aurem obturabant alibi, cur hîc non item? Quia hîc vocalis nimium eſt, & ingenti, quidquid aures opplet, pertundit boatu: Si ergo non altum, increpet, ſi non ſtentoriis clamoribus objurget ille Cenſor, putant rem ſalvam eſſe, bene geri omnia? Aliàs raucus eſt, diutinâ cum ſurdaſtris vociferatione, aliàs hebes, alias cæcutit & delirat ipſe: Quid ergo? Capio: Errare non recuſant: quin immo formoſos iſtos errores ſuaviari cupiunt, ita dulces viden-

videntur; ſi liceat impune, ſi abſit reprehendentium ſtomachus & irridentium ciconia. Ita eſt: amabili quadam deludimur inſaniâ, dum poſthabitâ Ratione ac Naturæ phænomenis, marte noſtro Mundum digerimus: & ſicut fabulam qui legunt, initio quidem fabulam eſſe, ſatis meminerunt: ideoq; non tam ea, quæ narrantur expendunt, quam narrandi modum, narrantiſque indolem, affectus, ac ſtudia; Longius autem provecti & ineſcati, totâ mente atque omni animo pendent: ſperant modo, & modo metuunt, tum gemunt, & ſeriò tragicis illis nugis il-
lacry-

lacrymantur: Ita etiam Philoſophi, quod præ opinandi libidine, dogma condiderant, id uſu, diſputationibus, altercationibus, frequenti docentium inculcatione, flagitioſâ diſcentium credulitate, ſuperſtitioſâ vulgi, de Philoſophorum placitis imaginatione, tandem vertunt in fatale & inconcuſſum Elementum: Sic vis adhibetur Veritati: Hac deinde ligamur, & per errores trahimur catenâ, cujus omnes hamos & annulos, humana procudit ſtoliditas & vecordia. At tibi repentè! (de via decedite) Amor-ſapientiæ depellit Mangonem ab anſa iſtius,
quæ

quæ nos tamdiu compedivit, catenæ: Ita enim invehitur: *Exi de ambulacris nostris: ocyus, inquam, te proripe, fucate, adulterate Mango, cum intolerabili redundantia, cum typho, quo cives meos infatuas, & fumis, & apparatu: Loco cede genuinæ, nudæ, simplicique Rationi.* Stupet ad hoc tonitru leno: & correptâ temerè sub axillis cosmetice, discedit titubante passu: quàque gradum incertum facit, dissipat, quæ brachio non satis astrinxerat, crotala, mitras, redimicula, fibulas: Ponè cum scopis, Amoris-sapientiæ satelles: & everrit: ne quid nudam Rationem, mox præsto futuram,

Hoc Satellites descriptos. vide supra pag. 39.

ram, ad pedes offendat.

Video, judices, ejecto Pantomimo, exterminato Mangone, evulsis simul eorum de libris nostris, dictatis, commentis, & placitis, Scholasticam pene totam cum illis abiisse Philosophiam, & de turgentibus illis in Bibliotheca voluminibus, non nisi exiguam superesse faraginem :: Vix quidquam comperio reliquum, præter Axiomata quædam (ut præ se ferunt) Communes Notiones, & Generales Regulas: In his tamen etiamnum aliquid, quod à Ratione non est: Genius iterum aliquis subolet mihi: exerat se de

le latebris ſuis, prodeat in
medium. Hem! quam vene-
abilis ille eſt! à formoſo
Pantomino, à compto Man-
gone, quam diverſus! Talis
ſpecies in religionem veniat
populo: In veſtitu nihil, præ-
ter depexam togam corpori,
& capiti, inſigne Magiſterii,
cucullum: erecta facies &
plana, nutus nullus: reductæ
palpebræ, fortes oculi, fixus
obtutus: inflatæ buccæ, ſeſ-
quipedalium verborum am-
pullæ: Geſtus unicus, quo
primoribus digitis in ſum-
mum pollicem coëuntibus,
paulatim cum ſententia at-
tollitur manus, & in obli-
quum recidiva, cum emphaſi
con-

concludit effatum: Natus est hic Genius Delphis, sub Apollinis Tripode: educatus autem apud Sphingem, inter Gryphos & Ænigmata: Singula ejus verba, singula mysteria, singuli verborum ambitus, singula decreta, singula sunt oracula, miro instinctu & afflatu edita, miris modis perplexa: Ipsummet audiamus: *Conjugatorum sunt conjugata consequentia: Propter quod unumquodque est tale, ipsum est magis tale: Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur: Nullum violentum est perpetuum: &c.* Si sensum exquiras horum glossematum, aut rationem qua nitantur,
in

n promptu reſponſio: *Abi* *d Pedanos* (ſic Philoſophiæ yrunculos, contemptim ap-pellat præcellentiſſimus Ma-giſter) *& diſce*: Quid ni? Fundamenta ſunt, Principia ſunt; At ubi rudimenta ipſa tradit Dogmatiſtes, ſi quiſ-piam præ condiſcipulis ſuis ardelio, magnorum iſtorum crepituum petat aliquam ra-tiunculam, *Tu, inquit, tace puer: Tu aſinus ad lyram es: Ariſtotelis ſcitum eſt* (etiam-ſi Ariſtoteles id ſciſcat nuſ-quam) *Diſcentem debere cre-dere*: O doloſum circulum! provectos ad rudimenta mit-tit; rudimentum ex profectu ſuſpendit: His igitur Princi-
piis

piis proveniunt nobis impo-
sterum falsa multa, involuta
quam plurima, quia Princi-
piis commentitiis contortis-
que proveniunt. Sed ecce
aliud quiddam in commodum
studiosæ juventutis medita-
tus est Magister Noster: rem
hercule compendio facilem!
Tene hæc pauca, tyruncule,
& te deinceps, te, inquam,
Naturæ consultior erit ne-
mo: *Intelligentias, formas sub-
stantiales, Caussam primam,
Influentias & Qualitates occul-
tas, Vapores & exhalationes:*
Percepistin' hæc puncta? Eu-
ge! his expedies omnia: *In-
telligentias* quidem non appli-
cabis, nisi ad res magni mo-
menti

nenti magnique moliminis, quæ in vasto & patente, quasi ad pompam fiunt: velut ad trusatiles cælorum molas circumagendas, & aquas in marina mactra, quo statis horis intumescant subigendas: Caveſis, ne arboribus, aut herbis, aut lapidibus *Intelligentiam* ullam adjunxeris, ne Magneti quidem: licet enim hujus operatio, mirabilis valde, plena sit industriæ; at in angulo exercetur, non ita palam, nec in theatro: unde is *Influentiâ*, quæ de minorum gentium Diis est, contentus sit. *Formis substantialibus* abutendum tibi erit, ad mutandum corpora, sive intrinsecus,

cùs, quod ipsis eorum *formis* attribues, sive extrinsecùs, quod *formæ* corporis vicini imputabis; si nulla sit ad manum, cui negotium hoc committi posse videatur, ad asylum commune, ad Influentias cælestes confugies. *Caussâ primâ* opus tibi est in formandis & producendis *Formis substantialibus*, exceptis tamen formis Elementorum, quibus speciatim concessum est sobolescere, & stirpem suam in vicinia propagare; Cæteræ formæ cælibes sunt & viduæ: & introductis in *Materia Dispositionibus*, ut plurimùm, à cælorum occultis virtutibus, Auctor Naturæ supplet eas

cas de ſuo penu. Tandem, ne longior ſim, *Vapores & exhalationes* habe tibi ad omnem *Antiperiſtaſim*, omniaque *Meteora* & *Imperfectè mixta* diſcutiendum. I jam, aſcende Cathedram, *reſolve magiſtraliter*,

——— *Sume ſuperbiam*
quæſitam meritis.

Quis ineptias iſtas ferat? quis cordatus homo eſt, qui ſe ſcire aliquid in Natura rerum exiſtimet, cum iſta ſciverit? Quid enim? ſi quis te miraculi alicujus cauſſam interroget; tu vero *Intelligentiam* adferas, aut *Influentiam*, aut occultas rerum *Sympathias* & *Antipathias*, quid iſta ſumma-

tim continet reſponſio, niſi ſimplex illud, quod quilibet è plebe reſponderet, *Neſcio?* Hoc tantum inter te, & illos intereſt, quod hi quidem humeros adducant, & ignorantiam ſuam fateantur ingenuè; tu ſtreperis quibuſdam verbis fucum facias, & diſſimules: Et vero ſi quæratur, cur aqua, quæ inferbuit, ab igne ſemota, refrigeſcat: Cur adductæ, & in arcus ſinuatæ virgulæ, ſi remittantur, in rectum ſe porrigant: Cur rugatum ab igne corium, ſi in cella recondatur, explicet ſe denuo: Reſpondebis *Formam ſubſtantialem* talium corporum, aut *Potentiam* aliquam in iis reſiden-

dentem, hæc omnia machinari? Nugæ! Scopæ dissolutæ! Fili istius, quo res omnes pulcerrimè cum Principiis & primis Notionibus Natura copulavit & vinxit, abruptio manifesta! Non inclementius dico, quam par est: ponam exemplum, ut videas: Sit in Geometria rudis quispiam & idiota, stylo Dogmatistæ docebo eum hac horâ (& equidem non indigeo totâ) ut tam peritus sit Geometriæ, quam depontatus aliquis Philosophus, Phisicæ peritus est: Hoc igitur primum positum sit, Triangulum esse aliquid ad instar *Corporis naturalis: Ma-*

teriæ vicem ſupplebit *Magnitudo* (hæc enim indifferens eſt circa varias *Formas*, nempe (*Circuli*, *Parallelogrammi*, *&c.*) In *Formæ* loco habebimus, *trium rectarum linearum, extremis inter ſe punctis tagentium, cohærentiam*: His igitur ita poſitis, Geometricæ inſtitutionis incipit mihi initium: *Tres anguli in Triangulo ſimul ſimpti, duobus rectis angulis ſimul ſumptis ſunt pares*: Sit enim triangulum quodcumque: tum altero pede circini in ejus apice defixo, altero pede portionem circuli, ſummo angulo, à latere ad latus, quibus utrimque ſtringitur, ſubtende: idem fac duobus reliquis, qui ad

ad baſim ſunt, angulis, circini cruribus eodem ſemper intervallo divaricatis: collige jam tres iſtos arcus, tribus iſtis angulis ſubtentos, & in unum arcum diſpone: ſemicirculum habebis, tantam ſcilicet circuli portionem, quanta duobus rectis angulis ſubtendendis ſufficiat: Eo igitur ventum eſt, ut tres angulos in triangulo, duobus rectis angulis æquales eſſe, perinde compertum ſit, & experientiâ notum, atque aquam ad frigus ſe reducere, vel ferrum ad Magnetem tendere. Reſtat (quod in Diſciplinis utramque paginam facit) ut Ratio promenda ſit, cur in

triangulo, omnes anguli, ſint æquales duobus rectis: Hanc in promptu habet Dogmatiſtes: & accipe: Quia *Forma* trianguli per naturalem reſultantiam tres angulos ſuos cum duobus rectis angulis adæquat. Pergo: *In triangulo, angulus externus, interno oppoſito major eſt*; Id etiam circino expende: ſi enim unum latus trianguli deinceps producatur, majorem arcum ei ſubtendes, quam angulo intra triangulum conſiſtenti ſubtendi poſſit: illud igitur ſic eſſe, rurſum experimento certum habemus: Ratio petitur? Eadem illa, quæ *Formam* trianguli cauſſatur, adferri
qui-

quidem poterat (nam in omnem pedem quadrat iste cothurnus) sed grata varietas: Aliud igitur Dogmatistæ nostro emungamus oraculum: *Exclusa, conclusis ampliora sinuntur:* angulus igitur exclusus, & extra triangulum positus, incluso angulo major erit: & quamvis hoc argumento, angulum externum, non minus interno apposito, quam interno opposito, majorem esse, efficiatur; Dogmatistes tamen decernit, ut tum modò valeat Regula, cum de angulo externo & interno opposito sermo est: nam, inquit, cum de angulis appositis loquimur, non semper lo-

cum habet iſta Regula: & quid mirum? *Omnis Regula patitur exceptionem.* Porro pergo: *Si duæ rectæ lineæ inter ſe ſecuerint, angulos ad verticem æquales facient:* Hîc pro ratione, Naturalis quædam Sympathia iſtorum angulorum adferri poterit: *In triangulo rectangulo, quadratum lateris, quod recto angulo opponitur, reliquorum laterum quadratis, æquale eſt:* Hîc jam in conſilium adhibere poſſumus *Intelligentiam* unam & alteram: eſt enim hoc Theorema maximi momenti & Pythagoras (ut nobis narrant) cum id inveniſſet, tantum accepit ſubitò lætitiæ, ut hecatombem

faceret. Dixi : Pergat jam quiſque iſto tenore, & ſuo marte Mathemata omnia reſolvat & pandat : Quid ais Euclides bone, de extemporalibus hiſce meis Mathematicis? num te pænitet jam operoſæ Demonſtrationis, & longæ ſolicitæque tuorum Effatorũ ad Principia deductionis? Ridete Mathematici, & ſcitote hos meos Geometraſtros, & hodiernos Phyſicos iiſdem cæpis veſci. Satis eſt: Amor-ſapientiæ ad pronunciandam ſententiam accingitur : Quid agat? exilio multet Dogmatiſtam? Mitior quidem iſta ſententia ferri in Pantomimum & Man-

gonem potuit, quibus alibi res ſuæ, nec teuues, erant; ambitio (ut ſit) compulerat in aliena; At monſtrum hoc nulli bono eſt, extra, quam intra Scholam pernicioſius: Alibi inter veneficos characteres deformat & immurmurat carmina: alibi cum perſpicillis ad naſum, legit Sybillam, & interpretatur, & ponderat, & ſuperſtitionem injicit popello: Inter haruſpices alibi ſecat animalia, exta conſulit, obſervat avium volatus, & hominum ſteruntamenta: Alibi inter Phyſiognomos ex fatalibus in fronte manibuſque lineis, præſagia ſumit eventuum & fortunæ: Alibi cum

cum judiciariis Aſtrologis notat Planetarum *Domos* & *Aſpectus*, *Rhumbos* facit & *Horoſcopos*: Totum illud atræ bilis plaſma ſquallidum, tetrum, nullâ cauſſâ, nullâ ratione fundatum, totum ex Phantaſiæ ludibrio ſuſceptum, totum ſe debet huic Genio infeſto, perverſo, prępoſtero. Prę-ſtat igitur, ut hîc oportunè deprehenſus, tradatur lictoribus exurendus: Pyram dabunt tot chartarum in bibliothecis noſtris paginæ, impoſturis ejus deformatæ. Annuit Amor-ſapientiæ: & jubet, ut lictores ſui, Zelus-veri & Contemptus-falſi, ſen-

tentiam iſtam quantocyus exſequantur. Tantà judicis ſeveritate deterriti, proripiunt ſe è Schola quam plurimi puſiones Genii, quos nominare mihi in promptu non eſt; Anteſignanum tamen novi: Gerro eſt: qui pridem ex trivialibus Scholis, ex Grammatica & imâ Dialecticâ huc appellens, gerras multas nobis contexuit, verborum tricis detinuit, ſyllabis anxiè diſcutiendis exercuit, propoſuit quæſtiunculas multas exiles, frivolas, rancidas, auctaria, corollaria, parerga: Eſto: Fugâ ſibi conſulant: Acuratâ in abjectam illam plebeculam accuſatio-
ne,

ne, ſacræ judicis noſtri aures non erant obtundendæ.

Eraſis jam, exciſis & abolitis, cæcis iſtis Geniorum noſtrorum commentis, paucula ſuperſunt, quæ ſola Ratio dictat Principia: expoſita in propatulo, cunctis nota, puriſſimo liquidæ Veritatis radio conſpicua: Dives inopia! immenſus in parvo ſcrinio theſaurus! Eliciemus illum & expromemus; ſed ſenſim & ſine ſenſu: Præcipites hîc, prurientes, inconſideratos eſſe non decet: Gemmas iſtas tenet ordo devinxit, ſi avidè, ſi temerè manum injicis, turbantur, excidunt, & cum ſpuriis, quæ

quæ humi jacent, confusæ, suspectæque, non satis internoscuntur. Et hinc ordine murato, quem tradendis scientiis majores nostri præscripserunt, expediret iis primum Disciplinis excolendam dare juventutem, quæ sine ulla Hypothesi, merè ex CommunibusNotionibus demonstrant suas Propositiones: quales sunt Geometria & Arithmetica. Ante tamen Scientiam Consequentiarum, quæ est in Logica, perceperint: sine qua Apodixes Mathematicæ non satis feliciter procedunt, & cujus ope compendium in illis non exiguum fieri potest: Quæ quidem scien-

ſcientia non ita ex tempore & ſparſim (ut hodie fit) velut ſylva quędam & rhapſodia tradatur; ſed ordine ac tenore Geometrico; Hanc autem, quam dico, Conſequentiæ ſcientiam ita corrigi, & in apicem illum evidentiæ ſubvehi poſſe, cum jam ante certum haberem ex ratione, ipſo etiam eventu, & ſucceſſu, quem nuper publici juris feci, edoctus ſum. Tribus his, Logicæ, Geometriæ, Arithmeticæ, Metaphyſicam ſubnectant, ſed probe repurgatam, Mentis & Corporis eſſentiam ac Proprietates apodicticè perhibentem. Dein ad rerum naturalium Hiſtoriam applicentur:

vide libellum meum, quem inſcripſi, Methodum inveniendi Argumenta ſeu Solertiam

tur:

tur: Hanc voco congeriem ex diverſis Naturæ Phænomenis experimentiſique certis & indubitatis; purâ narratione ſine conjectura rationis, ob quam ita ſe habere videantur, propoſitis: Hæc Hiſtoria à docentibus in communia quædam capita digeretur: hanc tyrones non Legent in libris dumtaxat, aut ex pulpito audient; ſed oculis ac manibus uſurpabunt: tantiſper ſuſpecta ſint, quæ ab his vel illis Phyſiologis arcana jactantur: Conſtat enim res obviâ facillimâque experientiâ tentandas, totam retro Vetuſtaten fefelliſſe: velut plumbum celerius labi per aëra,

aëra, quam lignum, indubitatum Antiquis; explodit hodie ipsis etiam triviis non ignotum experimentum. Et hinc Academiarum supellex non erunt vasta illa volumina, inepti centones, in quibus cæci disputant de coloribus, & pecorum ritu, in Veterum sententias abeunt Minores; sed telescopia, quibus è cælo remotissima quævis adducuntur, nova sidera deteguntur, aliorum cornua, aliorum asperitates, quas longo intervallo dissimulant, veniunt, in conspectum, insuper herbarum & fruticum horti, Anatomica Theatra, Alembici, fornaces, Magnetes, aliaque

id

id genus, quæ Natura voluit ſuorum miraculorũ acervos, illices & exploratores eſſe. Intelligentia jam à ſcientiis cultâ, ab Experientiis firmâ ac maturâ, Hypotheſis Phyſica proponatur, quæ Senſum cum Ratione, Experimenta cum Scientiis ad amuſſim conciliet. Tandem agmen hoc claudat Ethica

Eja Amor ſapientiæ, in ſublime te tolle: deſere nos hîc tantiſper cum plebe, æternum equidem tibi jurejurando devinctos: Inceſſe ſummorum Magiſtratuum & Principum Virorum pectora: opus eſt eorum robuſto brachio, ut Genus Humanum in futi-

utilitatem & indignas nugas
am altè demerſum eruatur:
Hæc reſtat, & ſi modò ca-
piant, ſola penè reſtat ad Di-
vinitatem via: Bellis iſtis &
cladibus, quibus ferarum ritu
in mutam necem ſęvimus ho-
die, non gloriam, ſed pro-
brum rependet æqua poſteri-
tas: & magna fortè, quæ
nunc veneramur nomina, au-
dient olim (quod ſunt)
cruentæ belluæ & Humani
Generis lanii. I, Amor ſapi-
entiæ: ſupple quæ ſubticeo:
&, ſi viſum fuerit, adde etiam
acriora: Audes enim: A me
quidem dicta, & fruſtra fo-
rent, & non tuta.

DIXI.

Quæ-

Queſtio I.

An mutuæ per plateas & templa, Salutationes approbandæ?

Noſci omnes appetunt: Non notum fuiſſe, fermè eſt non natum fuiſſe: Ii ipſi, qui Cynico quaſi ſtupore perculſi, in dolium ſe abdidère, familiares ſalutationes & celebriora commercia dedignantes, id unum agunt ut facti raritas, oculos in ſe defigat intuentium, dum cæteri conſueta tractantes, levi oculorum conjectu tranſmittuntur. Quid ni igitur Salutationes illæ inter amicos paſſim obvios, ſint approbandæ? quibus ſolis, & noſci ſe à multis, & amari videt & coli, cui illæ frequentiores obtingunt. Adde, hoc pacto futuræ amicitiæ fundamenta commodiſſi-

lissimè jaci: dum qui primus salu-
at, aut parem, aut majorem, il-
ius erga se animum explorat &
entat, qui in resalutantis nutu vel
gestu, manifesto plerumque se
prodit indicio: Dum interea qui
æpè jam salutavit ac resalutatus
est, ad colloquium & familiares
sermones, & prorumpit fidenter,
& admittitur facilè: in his, & ani-
mi sui sensa studiaque significat, &
obsequia defert, &, quod amare
perspiciatur, redamatur: fitque
jam subitò necessarius & intimus,
qui paulò ante totus erat præter
rem & extraneus. Quin etiam ve-
teri & radicatæ amicitiæ, fomen-
tum suppeditant & succum, blan-
di illi amicorum sibi occurren-
rium applausus, suaves arrisiones:
quibus nihil aliud, quam mutuos
mores & genium novisse se faten-
tur & approbare: Estque usu &
ex-

experientiâ quam notiſſimum nubilam curis & mœrore mentem vel uno benevolo arridentis oculi radio, ſæpe detergi ac defæcari. Quin etiam leviter interdum ſuſcepti ſimultatum igniculi, irarum tamen & inimicitiæ incendia, ni ocyus proviſum fuerit, meditantes, hac arte commodè præfocantur, & animi ad lenitatem dantur, ut, ſi quid jurgii & offenſiuncularum inter amicos obortum ſit (ſic enim vivitur) ſalutet prior, qui anſam dedit indignandi, aut viſus eſt dediſſe. Denique his ultro citroque ſalutantium officiis conſtat publico vigor & vita: dum in platearum compitis obviam facti, catervatim inter ſe inclinant, feſtivo ritu capita nudantes, & in templorum atriis, ſtridente plantarum ad pavimentum affrictu, neſcio quid ſolenne exhibentes

His

His argumentis tamen multum derogat perverſa & indigna quorundam ambitio: hoc officii gerundam ambitio: hoc officii genus, quod amicorum candor progenuit, in faſtum & faſtidium præpoſterè detorquentium: Dum grandi elatoque ſupercilio obambulantes & neſcio quid luridum ac torvum tuentes, obſequiorum & ſalutationum vectigalia jure ſuo exigere videntur: Quæ ſi quandoque prætereuntium, vel ſimplicitas, vel candor pendat, idem tamen illis, qni ante, ſtat ſilens ac feralis aſpectus: Ac non niſi poſt juſtam moram, manus gravatè ad pileum aſcendit, eumque tranſverſum vix unguem à capite tollit, & faſtidium illico reponit: Erubeſcente interea officioſo ſalutatore, & anxio, quibus cæremoniis infeſto illi & malè ominato numini deinceps ſupplicandum ſit. Sed

quod

quod hi affectant (& non ferendum est) hoc Philomusi illi & mortuorum socii, præter animi sui sententiam patiuntur (& ignoscendum est) ut nimirum distractâ sæpè atque in museio plusquam semi relictâ mente, in publicum prodeuntes, amicorum occursus non percipiant, eosque velut ignotos prætereant, aut impensè officiosis tantum frigidè respondeant: Itaque in sermonem incidunt & vapulant: nam habet ista suspicio neglecti officii, acre quid & mordax, quod acerbam ex intervallo vellicat, nec sopiri patitur memoriam: scilicet turpis repulsæ speciem habet, si quem ambibat salutans, is resalutãdo non deferatur honos: Atqui à tam futili caussa sępè compertum est provenire, ut boni doctique viri, ubi pro meritis amari se putant, maledicorum qui-

quidem linguis (quod ſolet) exagitentur; ſed nec amicorum (quod par erat) favore ſubleventur. Denique compoſitis his ſalutationum geſtibus, quibus in dies adoleſcentum vanitas addit demitque, ineſt virilis animi quædam effæminatio & fucata laſciviâ: quæ per ſimulationem humanitatis, libidinis cauſſam agit: Venuſtarum mulierum ac juvenum occurſus ſalaci blanditiâ, fora plateaſque infamat, & in Eccleſiis ſacra Divis muſica profanatur: dum ad ejus modos, puellaris greſſus & pellex corporis demiſſio ſe confingunt, cum illecebris & lubrico ſpiritu oculorum, cernuas procorum turmas laceſſente.

Commentarius.

SAlutationis ſeu reverentiæ, quam adverſus alios adhibemus, ri-

tus varii, variæ veluti cæremoniæ: Omnes in eo conveniunt, quod prosternant & supplicem faciant eum, qui salutat: nam cernui plerique salutantium, corpus antrorsum inclinant: mulieres rigido quidem pectore, flectunt poplites: Viri inter Christianos galerum, quem ex lanis coactis cum aliquanto apice, gestare solent, à capite tollunt: quo ritu, minores jam, & subsidisse quodammodo videntur. Omnes hosce gestus idem aliquis Genius animat: omnes enim, ut vidimus, dejiciunt salutantem, & hoc ipso quasi efferunt salutatum, sublimen eum ac cælo propiorem faciunt: Quia enim importunum erat, si quem salutatum venires, manibus levare & sursum agere deberes, hinc aliâ id viâ tentandum erat: nam quasi idem assequeris, cum te ipse prosternis

ſternis aut quoquo pacto diminuis: ſic enim ſalutatus attollitur, & te humili ſublimis eſt. Cælum hîc nobis in corpore verſantibus pulcherrima res viſa eſt: quæ magni facimus, omnia hæc in cælum aut ad cælum ferimus, ſi non re, ſaltem animo, verbis, laudibus; Sed ecce! cum Genium iſtum ſtudioſe inſpicio, corripior ipſo Genio: nam Magni facere, *quod dixi, ab ejus œſtro fuit: magna ſiquidem appropinquant cælo. Huc faciunt reliquæ phraſes, quibus, quæ laudare volumus,* Alta *dicimus,* Ingentia, Sublimia, & Eminere; *quæ contemnimus,* Demiſſa, Abjecta, Humilia, & Jacere. *Huc & mores faciunt: nam principes in ſolio, judices in tribunali, profeſſores in cathedra, ut magni facimus, ita in eminenti locamus.*

Questio II.

An tradentem audientemque Scientias, recentibus, quam antiquis Auctoribus, operam dare, sit satius?

Rude Scientiarum Artiumque principium: eas Longævus usus perpolivit, & in fastigium eduxit: & minores, majorum suorum erroribus sapiunt, supraque molem illam, quæ Veterum vires exhausit, parvo negotio evecti, eique de suo rursum inædificantes, aliquantò longius prospiciunt. His itaque speculatoribus tutius te committas, quibus ex tam edito datum est despicere, sententiarum suarum adversarias Rationes, iisque procul adventantibus, viam obsepire. Huic accedit Veterum ple-

plerorumque magna credulitas: qui receptis ſuo tempore, & neſcio unde depromptis fabellis, ſine maturiori examine fidem adhibentes, ingenia ſua miſerum in modum torſerunt: dum falſa cum veris feliciter ſæpe deprehenſis, anxiè conciliant, collectoque ex his abſurdo dogmate, in plura (quod neceſſe eſt) dilabuntur abſurda; At recentium Scriptorum integra, regia, non aſtricta ingenia: quibus ardor eſt ad vivum reſecare, quæ manifeſta Ratio Experientiaque non pangunt, quantumvis ea Veterum ſuperſtitio coluerit: Et certè (quod à magnis noſtrorum temporum Ingeniis admonemur) ſolum hoc filum eſt, quod Opinionum humanarum Labyrinthum ingredientibus, inter tortas errorum ambages, tutum promittat exitum, omnia non penitus ex-

plorata certaque ſuſpectare, quantumcumque plauſibili veritatis ſpecie ſe jactent. Accedit porro Veteribus affectata paſſim obſcuritas, quæ quæſitis ſæpe verborum involucris, plus loci ſibi vindicat in eorum ſcriptis, quam ſenſus aut rationûm momenta: Enimvero non niſi tenebrionum eſt, ſatis de ſe abſtruſæ, & mille modis intricatæ perplexæque Veritati, inſuper noctem & latebras conciliare, & de ſuo ingenio caliginem offundere: Suſpectumque id, cum aditum ad Naturæ Arcana ducentem diuturnâ indagatione deprehendiſſe vis videri, eum poſteris obſerare, prementemque tua veſtigia, neſcio, quo ſinuoſo diſcurſu deludere. Hinc non immeritò Recentium Scriptorum in hoc præcipuè deſudat induſtria, ut diſtincta ſint, dilucida, ordinata-
que

que quæ tradunt: Dum operis ſui Argumentum & artificium in libri veſtibulo Lectori exhibent: dum illud ſcitè partinutur & diggerunt in Tractatus, in Sectiones, in Capita, Quæſtiones, Articulos, Dubia, Paragraphos, Numeros, Puncta: nomina, quæ bonam partem, Antiquorum incondita confuſio non novit! Dum ultimæ etiam ſubtilitatis argutias, quæ vulgi captum penitus effugiunt, pingui aliquâ ſimilitudine familiariter induunt, ut jam ſub iſto quaſi amictu à quantumvis craſſo ingenio hebetique palpentur.

His tamen rationibus in occurſum it Soliditas Antiquorum Scriptorum, nihil levi ac volante manu (ut effuſus agiliſque noſtri ſæculi genius eſt) ſed plumbeo calamo omnia cautè ac maturè ſtatuentium, nec quaſlibet ſuas cogi-

tationes, quæ inter calices fortè, bene habitam jam & molliculam mentem demulcebant, in Publicū eructantium; ſed duntaxat, quas momentis ſuis examinaverant, quas ad Rationis auſteram trutinam diſcuſſerant, longâ lucubratione, improbâ pertinaciâ. Certè major quondam erat Publici reverentia: Et quidquam huc adferre, niſi longa ruminatione digeſtum, nefas eſſe credebatur; Ubi hoc, quo vivimus ævum (quod cultum, quod expolitum, cum ludibrio Antiqui Rudimenti, Noſtrates invidiosè jactant) quorumvis libidini frænum dedit, ut ſcribant, ut cenſeant, ut quidquid in buccam venerit, effutiant: Hoc ſolo fructu, quod ingenuam & in alta concitatam juventutem, nugis & gerris ſuis implicitam, remorentur & vilem faciant

At-

Atque has etiam nugas in limine ſpecioſè inſcribunt : *Quæſtio Curioſa, Quomodo Jupiter Junonem duxerit : Opus Aureum: Diu deſideratum:*

Fortunam Priami cantabo & nobile bellum:
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes; naſcetur ridiculus mus.

Patet etiam, ſi Veterum ſcripta diligenter pervolveris, nihil novi, quod tam anxiè deperiunt, hos Novos adferre; ſed detractis ſæpè quibuſdam verborum faſciis, ipſiſſimum eſſe Antiquitatis fœtum, quem ut ſuum circumferunt : Quin etiam evulgati hodie proſtant libri, juſſi alienum Auctorem perfrictâ fronte mentiri, in quibus nihil aliud legas, quam Antiqui alicujus Scriptoris conſtipatam &

contractam energiam, miserè distentam, & nescio quibus næniis ad fastidium intertextam: Futili laudis ambitu, ut nempe magnorum voluminum Auctores appareant, qui meri plagiarii, qui fures libellorum sunt:

Quid mihi Celsus agit, monitus multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo:
Ne si fortè suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus.

At ubi in diversas partes à Veteribus, non bene lectis, aut non bene intellectis abivêre, popularia quædam suis placitis appendunt argumentorum pondera, quæ jam pridem

dem Veterum indefeſſo malleo ad exilem uſque tenuitatem contuſa ſunt: ita ut vel ſolo ſpiritu ab Antiquitatis defenſore difflentur, quibus totam Antiquitatem ſuppreſſum & ſuffocatum ire minabantur. Denique periculo non vacat, & religioni ac publicæ quieti palam noxium eſt, quod Recentiores non pauci frequentant: ut nimirum in rebus ſeriis, quinimmo & ſacra concernentibus, ambigere, diverſas ac pugnantes inter ſe ſententias committere, ac utrimque rationibus inſtruere malint, quam ſolidè confutare alteram, alteram ſolidè ſtabilire: Ut hoc pacto Lectorem teneant, ſpectaculo & creperi certaminis eventu prurientem: doceantque poſſe ſe firma concutere & ſeria omnia ludibrio habere

Quæ-

Quæstio III.

An expediat virum doctum, Principum curis & curiis se interponere, an verò in musejo & inter Musas consenescere?

Magnetica quædam in imperante virtus, eorum, qui imperantur, oculos pariter ac mentem in se convertendi defigendique: Hinc quo ille vel enititur prior vel delabitur, eò etiam hi trahuntur: Ad unius exemplum ac pene nutum, sive in præcipitium socordiæ proni, sive in arduum Virtutis erecti. Proinde non de cive aliquo, sed de Republica, non de homine, sed de Genere Humano bene merentur Sapientes illi, quibus id unum agitur, ut præsto sint imperanti: salutarium

con-

consiliorum face, viam prælucentes ad Templum illud Virtutis & Honoris. Abjectum autem perinde atque inhumanum est, ignavâ securitatis simulatione, in arido illo Scholæ pulvere sordescere, parumper à desidia & oblivionis sepulcro distantem; Ubi industriam tuam Patria postulat, ubi virtuti ac doctrinæ tuæ solium dignitatis Fortuna promittit. Quid quod hoc pacto Sapientiæ & Bonarum Artium candidatis accrescet animus & aviditas perrumpendi illa tædiorum ac laborum septa, quibus Natura Veritatem inclusit, si Sapientiam viderint, non jam sub vili pallio latere, non intra humiles casas constringi (ut hodie res dant sese) sed amplis regum atriis, submissis fascibus suspici, sceptris assidentem: Quod enim alii, blandientis Fortunæ favor imper-

impertiit, facile id sibi pollicetur humana credulitas: avidâ futuræ felicitatis imaginatione delusa, & ex paribus initiis, pares sucessus in præjudicium ambigui Casus compones. Ad hæc si vir doctus Aulam frequentet, ubi apud Principem, pro meritis auctoritate valuerit, facilè poterit pestes illas ab Aula profligare, quæ eam bonis omnibus infamem pariter atque exosam fecerunt: Frandibus larvam & fucum, ingenii dexteritate detrahere: adulationibus ambages, per quas se volvunt, obsepire: proterviam & lasciviam comprimere ansterâ fronte & Sapientiæ conveniente supercilio: Adeo ut (quod decebat) Principis Palatium omnibus jam apareat delubrum quoddam beneficæ Majestatis, & afflictæ Innocentiæ tutissimum asylum.

His

His tamen obſtat, quod ad Principem non pateat niſi per Miniſtros ejus aditus: major his quàm Principi arrogantia & impotentius faſtidium: qui tunc demum egregiè ſe tutari Domini ſui dignitatem arbitrantur, ſi quod ingenuum erat & non fictum, id omne tamquam læſæ majeſtatis ſuſpectum repreſſerint, ſi quod ſine majorum imaginibus probum ac induſtrium, id omne tamquam plebeium & profanum à Principis ſacrario repulerint: Hos ſibi devinciat qui Deo vel notus eſſe voluerit: ſcis quo pacto? Aſſentationibus, ſervilibus blanditiis, donis, promiſſis, ſordibus. Quod ſi hæc condicio minus æqua videatur & Philoſophiæ legibus adverſari, ævum teras necquicquam, atria quotidianis diſcurſibus fatiges, & inter leviculam illam Aulæ juventutem

explosus oberres, sicut asinus inter simias. At finge primam illam sepem te perrupisse, nosci te à Principe, ad sermones ejus admitti, rebus seriis consilia tua postulari; scias aures hic esse teneras, asperum & inconditum sonare, si quid parumper ab adulationis concentu ad tenorem veritatis deflexit: admonitionem edictum censeri, consilia ex eventibus æstimari, favores Domini ventorum in morem subinde reflare in diversum: & veteri adagio, Aulicos esse similes abaculorum calculis: hi enim secundùm computantis arbitrium, modò aurei sunt, modò ænei: & Aulici ad nutum Regis, nunc beati, nunc miseri. His adde factiones & dissidia potentum: Alteri parti te jungis? Periculum communicas: Ab utraque dissides? Vtrimque premeris. Adde & ingentem invidiæ fumum,

fumum, quem naſcens ille ſplendor excitat, eorum oculos intolerabiliter exagitantem, quibus perſuaſum eſt, ſtemmati & majorum ceris deberi cuncta, Virtuti nihil. Proinde ſi vir doctus intra privatos parietes ſe contineat, ſi chartis mandet, quæ Principem inſtruant, conſulet & ſibi & Principi: utilius Principi, & ſibi tutius: expedit illud calamo, quàm linguâ ducere: Umbra eſt vivorum dictis invidia; mortuorum ſcriptis reverentia.

Quæſtio IV.

An virtuti expediat aperto marte cũ invidia luctari, an vero tectis artibus eam declinare?

PEſtilens Invidiæ venenum in latus circumquaque diffunditur & per æquales ſerpit: immunis

munis eſt, & qui infra illam deprimitur ad contemptum, & qui ſupra illam erigitur ad dignitatem. Proinde ſi expandas Virtutis alas, & uno niſu in altum evoles, jam ultra Invidiæ fines penetraveris, antequam ad carpendum, dentes & morſum figere potuerit: Si vero diſſimules, & in altum repas, & ſubinde à regia via declines, ne quo cautè tendis, ire videaris, ætatem teres & ingenium miſeris conſiliis: fruſtra inter dejectam pleblem, Virtutem & Gloriam ex longinquo ſuſpiciens. Quid quod ſenſim ſuffocetur Animus, in his tegnarum latibulis compreſſus & intortus? cui Natura inſeverat igneum quiddam & amplum & anguſtiarum dedignans: Quid quod ſenſim in vitium degeneret? Ubi vix diſtant ab ignavia lenta conſilia, à timiditate nimia cautela, à ſervi-

ſervitute circumſpectio, à fraude diſſimulatio: Virtutibus enim propinqua vitia, facile ipſarum virtutum compellatione dignatur humanæ mentis effæminata indulgentia : deinceps ſpecioſo nomine tam libenter ſe fallens, ac ſi Naturam ipſam & Supremam Regulam unà pervertat. Adde quod ſit alto infractoque animo generoſum & par exercitium, aperto campo in Invidiam ire, liventem ejus aciem irretortis oculis ferre, & impavidum ſubſiſtere, & pedem conſerere, & regio huic oneri æquos humeros ſupponere, quod eſt *audire malè, cùm facias bene*. Nec præteriri debet, quod effrænis & implacabilis eſt Invidia, ubi locum te cedere, ubi declinari ſe ſentit: ex tuo timore ſuas vires dimetiens, ex tua imbecillitate ſibi feritatem & audaciam ſumens: proinde ad-

ad omnem egregium conatum ſeſe exeret, & ex improviſo inſiliet, auſa jam, non tectim arrodere, ſed apertè laniare. Vile eſt hoc vitium, ſi noveris, & debile, & tuo tantùm timore potens, ſi palam deſpicis, ringitur & crepat.

Contra tamen facit, quod hæc ad gloriam emergendi ratio, anceps & periculoſa penitus, temeritate vix vacet: omnium oculos irrîtas, omnes ad invidiam & acerbitatem provocas, quiſquis maſculo illo & robuſto paſſu vadis ad Virtutem & Honorem: Nec dumtaxat æqualium, quos præteris, allatratus & morſus; ſed & præcedentium, quos premis, calces metuendi: Quin etiam qui longiùs evasêre, ſuffocari tamen cupiunt, quem accedere & promicare vident, anticipantes æmulationem ante paritatem: Quin etiam ungues & roſtrum

ſtrum ad diſcerpendum acuunt, quos, ceu infauſtas atræ noctis Striges, omnis ſeriæ ac manifeſtæ Virtutis exagitat ſpelendor; non equidem invidiâ, ſed naturali odio & ſævitiâ imbelle pectus armati. Enimvero ubi odia frendent, ubi minæ machinantur, ubi in caput tuum pericula conjurant, hîc tamen obniti, & contra fremere, & in manifeſtum interitum irruere, immane quiddam eſt & rabidum, à placido tranquilloque Virtutis in immenſum aberrans. His adde quod naturalior Virtuti triumphus, qui arte, quàm qui vi paratur: Ars mitis illa & ſuavis miniſtra Virtutis, pariter cum Domina ſua, pacis & quietis amica; Vis barbarus quidam ſatelles, contra incurſum & ad extrema datus. Gratùm etiam & ingenuùm incidit imaginanti, Virtutem non illico totum
impetum

impetum diffundere, & ſummo rigore diſcertare; ſed cedere tantiſper, & connivere, & impari adverſario dare aliquid: & ad inſtar Solis in ortu ſuo, Invidiæ nebulâ nunc tegi, nunc liveſcere, nunc pallere, quouſque meridiem ſcandat, & jam maturis radiis, tumultuantes illas infra ſe nubeculas diſcutiat & conſumat.

Quæſtio V.

An hodiernus mos, aliorum authoritates in dictis ſcriptiſque citandi, ſit approbandus?

OBſtringimur à Natura religione quadam & reverentiâ vetuſtatis: anxii majorum dictis & ſenſis contrarie; his obſequi & conſentire ſecuri: Et jam

-tot

— *tot labentibus annis*

Tandem piaculum eſt concutere, quod cana Sæculorum ſanxit authoritas : longâ ſerie poſt patres ſuos decurrentibus natis

Et natis natorum, & qui naſcuntur ab illis.

Quid ni igitur pietatis & obſervantiæ laudem habeant, qui frequenti alienorum ſenſuum citatione profitentur, majorum ſe adorare veſtigia, ab eâque, quam ipſi ſignauêre ſemitâ, ne latum quidem unguem velle declinare. Porro hac arte dictis tuis, ſi pulcra ſunt, invidiam detrahis, dum ea non tibi ſed mortuis aſcribis, quos ab invidia Fatum ſemovit; ſi minus concinna ſunt, neſcio tamen quam gratiam concilias, dum in iis, quod antiqua putentur, ſemper quid abſtruſum quæritur, ſemper quid amplius quam ſonet intelligitur: ita

ita Vetuſtatis Myſtico Genio volente. Dum interea magnam dicenti ſcribentique commendationem parit, Antiquitatis monumenta perluſtraſſe, evolviſſe libros, intellexiſſe ſententias: Cana quædam & ſenilis ſapientia eſt, quæ de iſto fonte promanat, quæ non unius ævi limitibus conſtricta, præcedentia omnia complectitur, & ex his late ſe diffundit impoſterum. Gratum etiam & peramænum Lectori ſpectaculum exhibetur, dum uno libello, quinimo unâ paginâ, ingens Sapientum chorus in Proſcenium accitur, quaſi ſuper Quæſtione, quæ decidenda proponitur, deliberaturus: dumque ſuo ſtylo declamantes inducuntur, ſuam ſinguli ſententiam promunt, ſed & genium ſuum produnt: ora ipſa mehercule, & lineamenta, non tam corporis, quam animi

animi eorum, quos nunquam vidimus, videmur tamen quasi præsentes intueri. Denique dum hoc pacto majorum placitis suus honos vindicatur, compescitur effrænis illa novitatum cupiditas, cui *Veritatis studium* hodie prætexunt: quæ licet innoxia videri possit, quamdiu Physicarum speculationum cancellis circumscribitur; ubi tamen ulterius exemplo serpit, & ad Mores ac Religionem se transfert, turbulenta palam & exitialis est.

Contra tamen facit, quod hæc in errores pronior, incautos à Veritate seducat semita: Dum Authoritatibus illis & testimoniis undique corrasis hoc agitur, ut quid Authores dixerint, non quid dicendum sit, quæratur: & qui indagandi rerum caussas avidus accesserat auditor, speciosis Scientia-

rum nominibus inductus, is rancidularum illarum Quæstionum, quid hic aut ille ſenſerit, demittatur ad vomitum ſatur. Certè his, ubi modum exceſsêre, ineſt manifeſta vanitas, & abjectio, & quædam quaſi ſervitus: Jam olim dictum volunt, & uberius dictum, quidquid omnino dici poteſt: gratis fatigari, nova molientem: Hinc & Libri, quibus nomen ſuum inſcribunt, non niſi ſtruem quandam continent hinc inde compilatam, & confuſas diverſorum Authorum faragines: Hoc Plato dixit, illud Ariſtoteles, & iſtud Leucippus, aliique alia, & quod nemo dixit, ad minus *Quidam* dixit: In ſuis verò declamationibus, ubi ad Veterum ſcita, quibus paſſim intertextæ ſunt, deventum eſt, hîc verò ſtylum abrumpunt, deniceps graviore tono verba ſingula

gula

gula inflantes & pausis morisque distrahentes: Horum aliquem si audias, Rhadamanthum audire te putes jus dicentem apud manes; Et tamen quæ hoc apparatu dicuntur, sæpe nihil sacri sunt,

Sunt apinæ tricæque, & si quid vilius istis:

Quinimo, quæ sua faciunt, antiquis similiora credunt, si iis insipidum quid ac inolidum aspergant, quod intelligi facile non potest, quod longâ vetustate jam usque ad ossa macruit: Et tandem in cultum admirationemque rapiuntur, suspicientes Antiquitatis vegetum illud & felix ævum: cui puriore radio Veritas affulserit, & uberior scaturiverit ingenii vena; Arido hoc & fatiscentis Naturæ seculo, procul ad tenebras & barbariem relegato. Apage cum atra bile insomnia tua, quisquis hæc

nobis moroſo cerebro deliras: Ad plebem uſque cultum eſt ævum hoc, & novis inventis inſigne, & habet, ſi rectè ponderas, quod cum præcedentibus omnibus de nitore & feſtivitate contendat: Manum exere: aude aliquid,

——— *Et te quoque dignum*
Finge Deo:

Videbis minimum adhuc eſſe, quod majoribus noſtris actum eſt, immenſam eſſe ſegetem, in quam illi falcem non miſerunt: Occupata non eſt, etiamnum maximâ parte latet Veritas: Communem illam viam aberrantium pedes triverunt; alià tendendum eſt.

Quæſtio VI.

An mordacces, an vero edentulas expediat inter amicos eſſe facetias.

VOluptatis exceſſum refugiunt Senſus, & ingrati alicujus geſtiunt conſortio: Acria, amara, ſalſa, quæ pungunt ac vellicant inter epulas amat Guſtatus; ſaccharo ac bellariis ſemper veſci, etiam fæminæ puerique abnuunt. Et habet perpetuum illud ac exundans inter amicos obſequium, quo pertæſum ſæpe faciat, quem nimium delinit: huic ſi de jocis acre quid & ſalſum aſperſeris, amicum nauſeâ prohibuiſti: officia tua ſic condîta, palatum ſemper irrîtant, ſalivam ſemper movent. Ingenium etiam, quod ſine exer-

citio torpet & ſopitum eſt, ſtimulis iſtis admotis, expergiſcitur, agitque ſe & verſat & omnes nervos intendit, ut, quibus perſtringebatur, argutias, ſimilibus refellat argutiis: nam paribus armis diſcertandum eſt: quod momordit, non niſi jocus erat, & non niſi joco remordendum eſt: Experimur equidem quotidie Muſarum Curiales, adoleſcentulos eos, qui à patriis laribus obtuſi & rudes, ad Academiam, ſtudiorum cauſſâ conceſſerunt, ibidem æqualium ſuorum vexationibus, jocis & dicteriis dolari penitus & quaſi ad cotem acui: mirantibus amicis ac notis, eos in patriam reduces, undique lepôrem jam & gratiam ſpirare, qui non ita pridem cubito emungebant. Potes etiam arte iſtâ, amicorum, quibus uteris, vitiis commodè mederi: dum pruden-
ter

ter aculeum tegis ſub facetiâ, ut ulcus incîdas incauto: ſerio reprehendere, hoſtem: ſerio monere, magiſtrum ſapit: illud amicitiæ, hoc æqualitatis jura non ferunt: jocus, ſi rectè uti noveris, quod in his tetricum eſt, præcîdit, quod fructuoſum, ſervat. Denique popularem etiam & urbanum te reddes hac arte: Nam major pars hominum hac eſt indole, quâ catellus noſter: qui eos colit impenſius, à quibus irritatur magis: pedem ei trahunt, aurem vellunt, in tergum verſant, divaricatos digitos intentant oculis: ipſo interim blæſo rictu infeſtam manum impetente, & fruſtratos dentes in dentes fatigante; Et his impoſterum magis comis eſt, his in occurſum pomptior, his cauda blanditur feſtivius: ad invidiam omnino & opprobrium eorum, qui ſæpe & ſæpius

ſæpius pinguem ei offulam objecerunt.

Contra tamen facit, quod dentatæ illæ facetiæ cuniculos agant ad arcem Amicitiæ demoliendam: Ex illis in convicia & jurgia facilis & trita ſemita: & ab his porro ad rixas, ad ſimultates, ad indictas & apertas inimicitias itur: & ut ſit aliquid, quod præcipitem hunc curſum remoretur, ut ut ſiſtant, antequam crebrius utrimque puncti exulcerentur animi; tamen

——— Manet altâ mente repoſtum,

& ſupra crudam injuriam, digeſtu malignum eſt, quod cum mordaci joco permiſcetur ludibrium: Apertam contumeliam extenuat inferentis ira, concitatioque, & turbatæ mentis impotentia; joco tectam, deliberati animi aggravat ſimulatio & perverſitas: quæ ſeriò

riò irrogatur, reconciliatione tollitur; hæret illa, quæ à joco lepôrem ſumpſit, & narratur, & in vulgi fabulam abit. At apageſis intempeſtiva illa: Pone riſus; non rictus: pone jocos non ad lanienam; ſed ad mortiunculas duntaxat & pruriginem dentatos; Sed & hi ſenſim erodunt totum hoc, quod inter amicos candidum eſt & familiare: Dum incurioſo eſſe non licet, dum cum amico aliter, quam tecum ipſe loqueris, metuens ſub facetia Cenſorem. Degenerat etiam animus, dum ad carpendum hinc inde coäctis fallaciis ſe intorquet, aſſueſcitque tandem ad nugas ſe demittere, & plebeculæ in morem exquiſitè cavillari: Certè ſerium quoddam & magnificum eſt, quod ei ſapere, Natura voluit: frivolis abjectiſque rebus ineſcari, affecti palati indi-

cium eſt. His accedit, ita comparatum eſſe, ut acutuli illi, quibus fertilior ſemper excreſcit ad vellicandum unguis, aliorum in ſe jocos plerumque non ferant, ut neſcio quam in amicos & ſocios dominationem ac tyrannidem ſibi ſumere videantur: nam eorum non facetiis modò, verum etiam ineptiis applaudendum eſt; ni feceris, trahêris in fabulam, ludibrio multandus.

Quæſtio VII.

An deceat ingenuum adoleſcentem, veſtem ad Novos Morês aptare?

Uod in veſtium ritu Novi Mores ordinarunt, id protinus concinnum eſſe jubent & ele-

elegans; quod abrogarunt, plebejum primò ac rusticum esto, deinde ineptum etiam ac riduculum: Sed exoletis quoque his, cum videtur, pristinam gratiam conciliant; & hæc, quæ nuper assumpserant, in contemptus barathrum abjiciunt: Arcano quodam fascino humanis sensibus illudentes. Qui igitur, o Adolescentes, refractarium hisce legibus indumentum habuerit, excidit jam nunc venustatis omnis ac elegantiæ commercio, suo ipse se calculo in ordinem redegit. Contra verò dici facile non potest, quantum honoris adolescenti conferat vestis illa, quam Novi Mores aptavêre: Nonne vulgi in se vertit ora? nonne æqualium prolicit officia? nonne, si majores suos salutaverit, resalutatur liberalius? Vult ea vestis in Academicis aliisque publicis Actibus

ad conſeſſum invitari, & peractâ fabulâ ſibi grates perſolvi depoſcit: ambitur ejus in foro congreſſus, gaudet frequenti, eâque amplâ ac magnificâ, etiam ignotorum ſalutatione. Auget etiam veſtitus ille formam, perficitque & conſpicuam ac illuſtrem reddit; hæc verò ubi hiſce adminiculis fulcita eſt, neſcio qua majeſtate intuentium animis dominatur, pellicitque, & in ſui obſequium favoremque devincit. Habet inſuper hoc Novitas, ut qui ejuſce cæremoniis ac ſuperſtitione reguntur, eoſdem inter ſe facilè congreget & in mutuam conſuetudinem familiaritatemque inſinuet: Horum referti cœtus vicis vitam, foro pompam, templis ſolennitatem faciunt: inter hos aptè loqui diſces, lepidè confabulari, feſtivè ſalutare, deferre humaniter: hîc inceſ-

inceſſus, hîc obtutus, hîc etiam vocis ſtylus ſonuſque leges habent: hîc excutitur torpor & barbaries; accerſiuntur ſales & gratiæ. Erigit denique juvenilem animum illuſtrium perſonarum ritu concinnatus habitus, ingeritque paria veſti ſtudia, concitatque in Virtutis arduum: Splendorem & dignitatem, ad quam aſpirat, anticipante fiduciâ.

Contra tamen facit, quod hęc in luxum & laſciviam, protervam juventutem diſſolvat licentia: Dum animus ætate lubricus in vitium facilè diffluit, & quantumvis caſtigatè coërceatur intra ſeveritatis ac diſciplinæ repagulum, ferocit tamen ſæpiùs, & fremebundus obluctatur. Quid? nonne veſtis illa ſternit aditum, & incautum pugilem manu-ducit ad proſtitutæ Veneris palęſtram? Salutat officio-

ſiùs, applaudit feſtiviùs, Nymphis illis per vicos obviis, omni mundo muliebri venuſtis: nam favorem ſpondet habitus, & turpis repulſæ ac faſtidii metum, quo inhiberetur, elidit: At quia ſtudiosè reſalutatur, placere ſe concludit, tremulo intus lenocinio ſolicitante præcordia: pergitque porrò ad veſpertinum alloquium: & jam effari audet, quid petulantem animum excruciet, extenuatque vocem & blanditias miſcet effæminatus, concinnâ ſimul veſte patrocinante libidini. His adde deplorandum temporis, quod ad ſeria ſuppetebat diſpendium: Quanta pars ejus tergendo, torquendo, pectendo, ligando, concinnando, reconcinnandoque conſumitur! reliquū penè ſibi vendicant crebri per templa plateaſque diſcurſus, etiam intempeſtivi: Ægrè enim veſtis

illa,

illa Musæis Scholisque continetur: videri gestit, & ad evolandum prurit. Adde porrò, supervacaneo sumptu bona patria lacerari, & sæpe alienum æs grande conflari: Dum in vestium formis quotidie novi quid effingitur, quod assumendum est, & vix assumptum antiquatur: Nec per se sola culpam habet vestis; Sunt hujus individui comites, qui plerumque lautius haberi volunt, quam ipsa: Quantum abliguriunt convivia! quantum expellunt Sphæristeria! quantum dilapidat phalerata per urbem obequitatio! quantum pessumdant vespertina tripudia! quantum ad Dominæ fores explodit noctura cum fulgetris musica!

Quæ-

Quæſtio VIII.

An expediat virtuti claris, an obſcuris natalibus edi?

INeſt ut plurimum plebejis hominibus vile quid & ſordidum, quod nec arte celari, nec dignitatum inſigniis obrui facilè poteſt : quod quandoque per medios etiam ſplendores irrêpit, putetque, & fæcem ſuam titulis allinit : Honorum, quos gerunt, contaminatâ Majeſtate. Proinde non immeritò Virtuti, quæ humili tenuique de ſtirpe, ad amplitudinem ſublimitatemque nititur, crebris repulſis obſepitur aditus, donec fæculentum illud, quod de plebe trahit, concoctum eſt. E contrario verò Virtus, quæ illuſtri exurgit proſapiâ, inter ipſos enutrita ſplendores, præcox ſibi

ſibi vindicat ex majorum meritis ad honores aditum: Fovet eam avitum familiæ decus, conſtipatque clientum turba, erigitque & affinis & conſanguineus favor: non laſſatur ambitu, non infringitur repulsâ; involant in eam congenitæ Mitræ, Dignitates & Sceptra. Ad hæc, ſubdunt facem generoſæ menti monumenta exemplaque majorum: Urunt nepotem tot olim proavis exantlati labores, & quæ de tholis pendent ſpolia, & de altis montium jugis cladem hoſtibus exprobantia trophæa: Nam tacitè alloquitur cana parentum ac veneranda memoria, & inculcare videtur hoc ſæpius:

Diſce puer virtutem ex me, verumque laborem:

arguitque, & increpat, & pudoris ac verecundiæ fræno retrahit, ſi vel tantillùm ab eorum veſtigiis dege-

degenerem pedem ſeducat licentia. Quid quod etiam ipſa Virtus, quæ clarâ ſtirpe prodiit, magis conſpicua eſt, magiſque ad exemplum expoſita? Nam facilè diſcutit invidiæ nebulas, quibus emergentium Virtus palleſcit, à ſtemmate mutuatus fulgor: & tum ipſa evibrat ſerenum illud jubar, quod aliunde non trahit, quod ſibi proprium eſt, pacatque, & delinit intuentium animos: ad humani generis dignitatem & delitias.

Contra tamen facit, quod magnam clari natales ſecum adducant exſpectationem, cui non reſpondiſſe, degeneraſſe eſt: exſpectantur autem majorum geſtis geſta conformia; & ut præclara quædam præſtiteris, poſſunt tamen illlis comparata vileſcere: Nam quæ Fama benignior ad Applauſus aram conſecravit Immortalitati, eadem dein-

deinceps in tantum tumorem inflat adulante tubâ, ut suspicienti Posteritati spes nulla relinquatur exæquandi; Contra verò novorum rectè facta, æquâ lance & suis ponderibus, non alienis examinantur. Quin etiam gratior est nova Virtus, quæ jam primùm obscurâ de plebe surgit: Dum ad instar exorientis sideris sensim emergit, & scandit horizontem illum, qui oblivionis ac silentii caliginem, à luce famæ & dignitatum fulgore discriminat: intuemur eam defixis oculis, & subinde miramur de cæca nocte talem faculam prodire, & rapimur tacito quodam gaudio, & prosequimur votis, & favemus. Accedit robustum & par Virtuti exercitium esse, ab imo luctari: eniti & exerere sese per compressa angustæ fortunæ latibula: devorare malevolorum odia, æqualium invidias,

vidias, potentum faſtidia: perrum-
pere per obluctantes factiones, pe
inſidiantes dolos, per inſultant
repulſas: & placido ſibi ſempe
conſtante vultu, nec frangi, nec ef
ferari: Atqui ex his creſcit dein
ceps hiſtoriis ac theatris digna ſe
ges: Nam eorum præcipuè in an
nalibus geſta lectorem paſcunt
quos in altum ſuus labor & ſudo
evexêre: Suſpendit legentis ani-
mum conatus anceps, abripitque
& obtutum defigit exſpectatio; at
heroicus vigor, & obſtinatus per
dedignans arduũ aſcenſus, favorem
prolicit: & tandem optatus exitus
demulcet & plauſum ciet: Erigi-
turque in ſpem, atque ad auden-
dum ſollicitatur animus: dum in
via illa, quæ à plebe ad decus eſt,
confragosâ licet & difficultatum
ſentibus horridâ, ſignantur nihi-
lominus antecedentium veſtigia,
qui-

quibus paſſum exæquare aſſueſcas.

Quæſtio IX.

An deceat fervidas & clamoſas in Academiis eſſe diſputationes?

INgentem ac robuſtum planè ſpiritum ſufficit Veritas iis omnibus, qui ſub candido illius vexillo ſacramentum dixêre: ejuratis, ceu inſidiantibus hoſtibus, quibuſcumque Præjudiciis, quantumcumque ſtabilitis hominum uſu, authoritate, conſenſu: Qui verò adverſa ſigna ſequuntur, his anguſtus animus: & quamvis ſubinde in pervicaciam obſtinatus; confoditur tandem liquidæ Veritatis ſpiculo, & ſuccumbit. Quid ni igitur detur nobis entheum illum ardorem, quo congeſta mens anhe-

anhelat, ubi pro Veritate ſtamus despumare & effutire? & ſublati clamoribus ſomnum illum abrumpere, quo maxima pars hominum, quæ doctum nomen habet, tam altum indormiſcit: quos vetuſtatis ſcrupuloſa myſteria conſopiunt, quos abſorbent captioſæ vocum minutiæ, quibus unius Scriptoris ſenſum omnem ſepelivit authoritas, quos ſuperſtitio faſcinat, quos ut pueros à Veritatis tramite deterrent Manducus & Lemures. Accedit, maximam partem auditorum, qui diſputationes noſtras avidè circumſtant, vulgarem eſſe, & obtuſam, nec quò per argutias ſubtiliter tendimus, comitari valentem: hi proinde certamina noſtra ex ingenio ſuo metiuntur: apud hos detectam Veritatem, quæ paribus utrimque ſtudiis inquirebatur, agnoviſſe pro-

probrum eſt; nitendum contra & obſtrependum eſt, aut cadis: & mox agêris in triumphum

——*Manibus poſt terga re vinctus.*

Denique altercantibus iſtis clamoribus vigent & vivunt Scholæ: dum fervet opus, dum Doctorum diſſidiis pulpita perſonant, & argumentorum ſub pondere crepant cathedræ, ſcinditurque in diverſa ſtudia, infremitque pedum pulſu circumfuſa juventus: Explorat omnem exitum coarctata Induſtria, & ſubinde elabitur per ignotas ſibi ante ſemitas: inſperato quodam per invium manu ducente genio: At in veſtibulo ſtat attonitum ore patulo vulgus, reprimiturque profanum pedem horore ſacro, & multa putat, effingitque ſibi in caligante cerebro, de noſtris contentionibus ſimulachra mira. Con-

Contra tamen facit, quod diſputantium fervor ille, non leve ſit vanitatis, & jactantiæ futilis argumentum: A rudibus gloriolam emendicat ille clamor, & in deficientis ratiocinii locum ſufficitur egregius vicarius: Quin etiam evocatam ſubinde rationibus Veritatem, rurſum in latibula ſua compellit profanus: & ne fruſtretur eo, quem effuſæ mentis vanitate præſumpſerat, triumpho, perturbat, & cahos ac caliginem rebus inducit: Præclarum enim verò Philoſopho negotium, de palma certare, & oblatam Veritatem, quia reperit eam, alius, quia tu aberrabas inficiari: Procumbendum illico & adorandum, ubi Titii Sejive operâ (nec intereſt) ſanctum illud numen humano generi detegitur: Cur commune bonum invidetur uni? Accedit noſtras illas

las diſſenſiones indignè remorari avidum Scientiæ diſcipulum: ut qui Scholis docilem & attentum animum intulerat, nihilo excultior, domum reducat aures à vociferationibus tinnientes: Aſſueſcitque tandem malo exemplo, non æquitate niti, non ratione ſtare & cadere; ſed aſſumptam ſemel tenere mordicùs, & pugnis ac calcibus propugnare ſententiam. Quid quod ſæpè clamores illi, intumeſcente jam ſpititu, abeant in ſibilos ac dicteria? Dum præcipitat, nec verba notat lubrica linguæ volubilitas & garrulitas: Concurritur eliſis cornibus, & inſultatur utrimque, & non jam argumenta probant, ſed ſcommata cavillantur: contaminantur plebejo jurgio ſacra Veritati certamina, & mendacem Philoſophi frontem deridet inter irrumpendum muliebris im-

potentia. Denique ipſum Veritatis Numen, cujus nos Sacerdotes ſumus, mite pacatumque eſt, & à turbis ſemotum: Non reperitur inter efferatos belli tumultus, procul eſt à forenſi fumo & ſtrepitu: comes ei & amica ſolitudo, nocturno gaudet & matutino ſilentio: Quid ad ejus ſacra, rixoſi iſti Pertinaciæ Coribantes?

Quæſtio X.

An mulieres ad Philoſophicas Scholas admittendæ?

HAbet à natura muliebris ſexus ingenium mite, inditaſque, quæ deliniant & ſuavi filo in obſequium pertrahant, blanditias: Huic, ſi ad diſcendum Scholę, & ad docendum pateant Cathedræ, quan-

quantum accedet bonis artibus incrementum! Et ut periculum facias, age, finge animo, in Philosophico aliquo Gymnasio, è Magistri pulpito puellam disserentem, & tenerâ voce moventem magnas rationum moles, & venusto ac facili ore implicitam humano sensui Naturam, enodantem:

—— —— Quæ norma boni,
quis limes honesti:
Quid Deus: unde nubes, ventusque, & fulminis ignis:
Quid quatiat terras, qua sidera lege ferantur.

Vidistin' quanta confluat ad audiendum turba? ut sub numeroso Discipulo subsellia laborent? ut compressæ circumstantium multitudini indignentur parietes? Quàm avidè dicta docentis excipiunt aures! hauriunt animi, & custodienda chartis tradunt calami;

At parte aliâ incomptum Sophiſtam deſtituit auditor: & vacuâ Scholâ boanti occlamat Echo, in aſperitatis ac tetricæ frontis deriſum: Abducente cunctos, & lenitati ac gratiæ ipsâ rerum favente Naturâ. Quid quod fæmineo in corpuſculo ſæpe habitet animus ingens & erectus? qui indignè ſtaminum & coli penſis exercetur, & humili ac impari negotio ringitur & contabeſcit. Et ſanè, neſcio qua fronte, tyrannidem uſurpamus viri: & ſexum illum, quia contra violentiam debilior eſt, ſuppreſſimus: Ab aris eum removimus, militiâ abarcuimus, à tribunali & magiſtratu rejecimus, à Schola denique, ne qua pateat ad ſplendorem rima, repulimus: Quid? unam aliquam gentem ad ignorantiam damnaſſe, eripuiſſe libros, vetuiſſe literarum ſtudia, nefarium

ſit & inauditæ ſævitiæ: Et eandem illam in mediam generis humani partem, qua quæſo æquitatis ſpecie tegimus injuriam? Nec intra limites iſtos ſtatur: Sunt qui abſentem adverſarium in Scholis traducant, ſunt qui mite ſubditumque ingenium, modo ut atrox, modo ut ambitioſum depingant: Nec falsâ perſuaſione, quod ignoſci poterat, aguntur, ſed ambitu gloriolæ: & mulierum hoſtes libenter audiunt: Pol de ſexu ſuo bene meriti mares! Denique ingenium fæminis, noſtro nitidius eſt: & momentorum etiam, quæ rudes craſſique negligimus, curioſum: Atqui à minimis illis tota pendet Philoſophiæ meſſis: conſtat enim merentibus in hoc agro colonis, quod ſemen hîc jaciendum, ſi fortè vel levi tantum falſitatis rubigine vitiatum fuerit, præpoſterâ fertilitate mox

in infinita ſuccreſcat & luxuriet abſurda.

Contra tamen facit, quod mulierum ad Scholas noſtras admiſſio (ſi res cautè & providè trutinetur) periculo noſtro non vacet: Nam primo quidem ſic ſtatuo, acre & excultum artibus ingenium à publicis muniis repelli non debere; Si malignè obſiſtas, faciet ſibi mille dolis & turbis aditum: Igitur ſi ad Scholas; & ad publica munia admittendæ ſunt fæminæ: Quid ſi nos collegas non ferant? quid ſi vices, ut meremur, rependant? Abigant nos ad culinam, ad ollas, ad ſcopas, ad colum, ad infantium pannos & faſcias? Solæ interim ipſæ de ſumma Reip. conſulant, ſolæ arma tractent, ſolæ in templis antiſtites, in foris judices, in Scholarum ſuggeſtibus magiſtræ: Nec juvat hic toros ſuos excutere & vi-

& viriles lacertos minari: Numero incredibile eſt, quantum vincimur: longâ jam inter nos bellorum clade propemodum abſumpti: Ad hæc, Natura nobis edendis avarior. Sed meticuloſi hominis, ſi ita videatur, ſint argumenta iſta: Age, quantus cum novis iſtis ingeniis, novarum opinionum influet in Scholam gurges! qui deinceps, ut fit, ad mores & religionem derivatus, turbulentis tundet Remp. fluctibus: Quàm pertinaces exſurgent diſputantium rixæ! Cùm nec inter nos conveniat, & videbitur indecorum fæminis cedere, & illis è contrario non ineptum ad contentiones ingenium: ſatis id probant domeſtica quotidie cum pueris ancilliſque jurgia. Et ſubinde non parum angor, ne reſeratis Philoſophiæ ſcriniis, & perſpectâ facultatum, quas conquiſivi-

mus tenuitate, expoſtulent ocyùs, & non è communi re geſtum negotium, nobis improperent: qui jam à tot ſæculis, ad mercandam publico bono Veritatem diſcurrimus, magno apparatu, exiguo huc uſque quæſtu & emolumento. Nec deerunt fortè, quæ garrulâ, ut eſt illis, linguâ fucum noſtrum plebi detegant, & meras nugas, quibus Schola tam ſæpè fumat, exagitent. Deniq; muliebris ſexus, ſufficiendis in demigrantium loca inquilinis, nimis occupatur & inſumitur: Videtur illis humani generis propaginem, nobis dignitatem Natura demandaſſe: illis ne intereat humanum genus; nobis ne degeneret, proſpiciendum: Quantum melioris ætatis, geſtandâ prole, pariendâ, fovendâ, lactandâ ablactandâque diſcedit! Si fæcundus in fœtum uterus, ad Sapientiæ
ſtudia

ſtudia vix ſupererit fracta ſenectus.

Quæſtio XI.

An laudabile diverſarum gentium idiomata perdiſcendi ſtudium?

MAgna generis humani calamitas, linguarum, quibus ſcinditur in varias gentes diverſitas: Nam quos in unum ſimilis ratio conciliat, eoſdem inter ſe diſſimilis oratio ſeparat: Indeque fit, ut ad diſſitas forte regiones proficiſcentes, videamur nobis inter mille tædia, non à domo & Patria, ſed ab humana ſocietate diſceſſiſſe: Adeo ad crebra quæſita, quæ fertilis in interpellationes ſolicitudo progenerat, alibi taciturnitas red-

 ditur,

ditur, alibi riſus, alibi diſparata nec intellecta reſponſio. Videtur proinde communem illam calamitatem, in qua cuncti naſcimur, feliciter à ſe depuliſſe, qui in capaci memoriâ plurimarum gentium repoſuit idiomata: Ubique inter ſuos eſt, omne ſolum ei patria: nuſquam familiaribus intercænam ſermonibus accumbit caperatâ fronte mutus auditor: nuſquam viam ſciſcitaturus, mutilis mixtiſque vocabulis cachinnum movet accolæ: nuſquam inter ridentium ſales ſuſpicioſus, quid ſibi velint, in aurem inſuſurrat interpreti. Ad hæc, magnum omnino confert bene regendæ Reipublicæ momentum, confinium populorum, ſociorum, hoſtium noviſſe mores & genium; Atqui iſta ex ſolo etiam idiomate non vanè conjiciet peritus rerum æſtimator:

tor: ita produnt gentis indolem ac ſtudia linguæ ſtylus, & ſermonis rigor aut lenitas. Hoc amplius, diſperſa per Nationum libros arcana in unum theſaurum facile corradit linguarnm peritia, & bene meritâ manu conquiſitas ab exteтis Scientiarum divitias profundit in patriam. Denique venuſtus eſt, & circumſtantes mire detinet familiaris ſermo diverſorum populorum interpolatus adagiis: dum illa præſertim ſuis linguis, non alienâ, quam ſæpe non bene callent, effantur: Et quaſi Proſcenium panditur, quo diverſæ Nationes in ſpectaculum prodeant ſuâ linguâ declamantes: Suâ garrit Gallus, ſuâ laſcivit Hiſpanus, ſuâ ſibilat aſpiratque & gargarizat Germanus, & ſubinde etiam barbarum quiddam ac exoticum adjiciunt Turcus & Arabs: Suſpendit

interim audientium animos interpres, & amænâ deludit ambage.

Contra tamen facit, quod melior vitæ portio in linguis addiſcendis prodigenda ſit, ſi ſatis multas ad oſtentationem memoriâ tenere, eaſque tibi familiares, & ad nutum promptas eſſe volueris: Tetricus qui hic deſudat ariduſque labor eſt, ſine ſucco qui paſcat animum, tricarum plenus, ingenii vacuus: quantum ei temporis adjicis, tantum Sapientiæ ſtudio detrahis: Et forte ubi multa didiceris, vicina confundes, illaqueatus in ridiculum cahos, ægrè admodum expediendus, & jam etiam in materno idiomate balbus: Sed etſi o rete iſtud operosè devites, aut obſtinatè perrumpas; poſt laborem tamen nulla quies: faſtigium hic non niſi iiſdem, quibus ad id ſcanditur, niſibus ærumniſque tenetur:

ſi vel

ſi vel tantillum remittas, mox in antiquum rudimentum devolutus, ſenties te cum Siſypho lapidem rotare. Accedit tot idiomatum congeriem, qua quidam obruunt memoriam, nulli plerumque bono uſui parari; ſed Vanitati dumtaxat in theatrum, quo ſe jactet ſubdi: Sufficit nobis cum vernaculâ, Latina lingua: hanc diſcipulis, illam popello damus: cur ad ſupervacua ſudatur? Non mendicanda nobis à peregrinis linguis artium præcepta: totus in Latium conceſſit Scientiarum chorus, totus illi linguæ creditur hodie doctrinæ theſaurus: ſola hæc è Magiſtri cathedrâ tonat, ſola Diſcipulorum calamos exercet, ſola replet voluminibus Muſæa: hujus commercio in unam Remp. coëunt, quotquot per Europam & ultra diſperguntur docti: cum hac, ubi

tantum extra viliſſimam plebem ſumus, ubique in patria, ſumus. Denique in ipſis exterorum linguis, neſcio quo contagio, eorundem vitia ſunt: Alia loquax, alia ſalax, alia in ſupervacaneas cæremonias pompoſa, alia in ſerviles Principum adulationes projecta: Candidus his, ô Belgæ, quia colorem facile bibit, inquinatur animus.

Quæſtio XII.

An inter amicos conveniat Nova, quæ Remp. concernnnt, narrare?

HOdiernis moribus opportunè decretum eſt, ut à bonis maliſvè Novis, in familiaribus colloquiis ducatur exordium: Nam & ea

& ea ſtatim in plurimos diveſiſſimoſque diſcurſus, uberi ſe venâ diffundunt, & ſcitè abigunt rancidos illos miſeroſque prologos, qui præmiſsâ ſalutatione, non niſi de præſentis auræ temperie, vel inclementiâ præfari didicêre. Adde quod exercitio iſto intellectus plurimum in Politica Scientia proficiat: Dum bellicos Ducum aſtus cum eventibus componit, ſuæ Reipublicæ ſtatum cum hoſtium opibus trutinat, ſociorum ex indiciis fidem probat aut ſuſpectat: Et alibi inter calices etiam de Summa rei deliberat cum amicorum lepido Senatu: Quo pacto novis pecuniis exhauſtum ærarium infarciri queat, unde auxilia conquirenda, quò mittendus ad hiberna miles, ubi debeant nova munimenta exſtrui, ubi collapſa reſtitui: Et ſunt quæ hic promuntur, inefficaces qui-

quidem; tamen ſine partium ſtudio, ſine Principum adulatione ſententiæ. Adde porrò, quòd jucundè paſcatut animus, ambiguis rerum eventibus, inter haſtam & caduceum, inter ſpem metumque ſuſpenſus: Nam ſubinde profugam jam nimium pacem intercipit alicubi ancipiti fiduciâ, & futuram ſecuritatem delibat inter præſentes tumultus: Et modò inſidias, excurſiones ac ſtragem præſagit, & inter amicos præſcire vult videri: Et ſubdit tamen hoc ſuſpirium

—— Utinam Patriæ ſim vanus haruſpex!

Et modò ſegnes increpat Ducum cunctationes, & indignatur elapſam incautis inter dentes & ungues victoriam: Nec mora, ipſe belli ducem induitur, caſtra metatur, urbes obſidet, militem in mœnia ſubigit, & inſtat ope-

operi, & à tergo premit, & perrumpit, & vincit: In amabilem insaniam semper ultrà & ultrà effræni se concitante mente: Dantque isthæc luculentum indicium, licet bene merendi occasionem inica Fortuna semoverit, cordati tamen & unicè Patriam amantis animi. Denique debita militibus impenditur Imperatoribusq; merces, quorum devota Patriæ pectora, exponunt se grassantibus hostium furiis gloriosum obicem: Dum hesternam victoriam, & abactam nuper ab hostibus prædam, mille modis Fama sedula propalat: In epistolis scribit, ad prelum imprimit, per Tabellarios defert: in foris legit, in templis murmurat, in vicis cantat, in tabernis divulgat: alibi exaggerat, alibi dubitat, alibi certat: Et tandem bene meritum facinus in historiarum monu-

numentis tradit immortalirati.

Contra tamen facit, quod ſua quemque curare æquum eſt; alie-na verò iniquum:

Navita de ventis, de tauris nar-
ret arator:

Quo auſu ſtolidum illud vulgus ingerit ſe in arcanas Principum cu-ras, & circumſpecta ac deſudata conſilia, temerariæ ſubjicit cenſu-ræ? Solo nimirum iſta ſucceſſu plebejum ingenium metitur; à qui-bus hunc Fortnna reſcidit, iniqua ſunt illis, veſana ſunt illis, & per-fida conſilia: & hinc dilacerant maledicâ linguâ, concitantque ſe inſulſo rumultu in optimum ſæ-penumero ac Patriæ benevolentiſ-ſimum Principem. At inter Phi-loſophos (licet à profanis iſtis ple-beculæ moribus, ſupientiâ ſecre-tos) exilis ille nimium, qui de No-vis inſtituitur, ſermo eſt: Indig-

num

num quippe eos inter formicarum fossas constringere, & civitatum, quas in hoc terrestri puncto distingui rident, obsidionibus detinere, quibus à vasta corporum cælestium mole, non minùs turget cognatus astris & familiaris animus. Adde quod Nova renarrantes, confictis plerumque nescio pro cujus libidine nugis occupemur: tot ista scatent mendaciis, ut ipsamet fidem, quam creduli adhibemus, irridere videantur: Sunt qui inter nocturna insomnia lucubratam fabulam, manè decantent facilibus illis & ad novum quemque tinnitum arrectis auribus: Quæ ab his porrò ad alios it ac alios, agglutinatque sibi à singulorum ingeniis partem aliquam,

—— *Et vires acquirit eundo:*

Et subinde vesperi domum devolvitur, per omnium ora voluta-

lutatum phantaſma, tot additis circumſtantiis oblitum, tot accerſitis in munimen figmentorum figmentis, ut jam etiam Authori ſuo non difficulter imponat: Atqui iſta ſunt, quibus viciſſim dolemus ac lætamur, angimur, ſperamus, deſperamuſque ridiculi: Et eluſi hactenus, credulam etiamnum præbebimus aurem: ad primum rumorem excîti, forum petemus ocyùs, & in circulum preſſi, auſcultabimus impoſtorem: mox audita domum conferemus avidi: & ſubinde interpellabimur in viis, & renarrabimus ſcitè, & ſubinde ſpontè ſpargemus in obvios: Ita urimur mortales, ita juvat decipi.

Quæ-

Quæſtio XIII.

An ſuam Patriam ſuoſque cives, apnd exteros laudare conveniat?

Eſtat pietatis indubitatam teſſeram, quem ſuorum tangit honos, quem Patriæ ſuæ decus irrequietis adurget ſtimulis, ut impatiens moræ, involet in munia Famæ non ſatis officioſæ, & meritam ſuis pompam apud exteros ducat zeloſus apparitor: Atque interim arctas ipſe ſibi leges dictat, paria iis, quæ laudat, præſtandi: turpe enim erit, ſi degener, ſi indignus laudatâ patriâ judicetur ipſe laudator. Adde præconium iſtud, quod plenis buccis in Patriam difflamus, in nos ipſos provolvi latente ductu: Et cùm alibi ſua-

ſuarum laudum invidioſus ſit encomiaſta, hîc jactantiam celat artificium, & prætenſa pietas geminat honorem. Enimvero glorioſum eſt, in ea urbe infantem vagiiſſe, hîc hauſiſſe ſpiritum, hîc indolem ſuxiſſe, ubi rerum nitor, ubi morum candor, & ad juſtum pondus temperata cum gravitate comitas: ubi inter ſumptuoſas ædium ſtructuras ingenioſa ludit artificum induſtria, & inter opulentum apparatum auguſta conſternat intuentes amplitudo: Credibile quippe ſit, illapſam aliquam iſtius auræ particulam, & cum rudi adhuc animulo permixtã, conformaſſe eum ad decus & ſublimitatem. Quid quod prædicatio illa ad referendum gratias alliciat, & totam Patriam benevolo devinciat alumno? Alibi ſcitè laudaſſe, unius alicujus popularis amicitiam parit;

parit; hîc feliciori proventu, omnium: Et hinc diſtribuendis Magiſtratunm officiis intento populo, magnâ jure merito valet prærogativâ, quem conſtat oblatis occaſionibus, è dignitate Civium ſolitum cenſerere; Sicut è contrario non niſi repulſam apud ſuos ambit execrabilis candidatus, cui quondam inter pocula ſoluto, temerè excidit, quæ Reipublicæ Majeſtatem violabat, calumnia.

Contra tamen facit, quod illa Patriæ & civium aſſentatrix laudatio, difficulter occulat perorantis jactantiam, alienas laudes ſibi arrogantem: nam quantumvis illa ſpecioſum prætendat; hæc tamen à peritis rerum deprehenditur ſub fuco, & inter candeſtinas ambages intercipitur: hîc verò dum patet, tum ipſa præter eam, quæ ſibi propria eſt, quam de ſe progignit

ama-

amarulentam invidiam, neſcio quid malignum de fraude trahit, quod non niſi obtortis oculis aſpici poteſt. Quin huc etiam opprobrii contemptuſque ſpeciem ad acerbitatis ſummam accerſit: Dum namque ſuorum decora clangit ſublatâ tubâ, aut his imparia Exteris improperat, aut paribus inſolenter obſtrepit: Donec aſſidentium turba, diuturno jam laceſſita faſtidio, mordaces hinc inde regerit facetias, & tandem inter irridentium ſibilos demittit confuſum præconem: Et verò ſi pretio iſto aliquantus Patriæ veniret honos, non eſſent detrectanda ludibria; Scomma eſt, quod illi eminus tanto, & eodem nobiſcum Patriam involvimus convitio: Gravitatem faſtui, ſplendorem luxui vertunt interpretes peverſiſſimi Ajunt comem illũ, qui nobis pro-

priu

prius eſt, officioſumque ſermonem, nil eſſe præter marſupium palpantes blanditias, & ſub compoſita larva inhiantem lucro cupidinẽ: Quin fuerunt, qui improbo ſpiritu fanatici, lividum calamum diſtrinxêre in Dithyrambũ:& laudibus, quibus nos gentilis alicujus pietas irradiaverat, diras oppoſuerunt: Adeò tenebriones iſtos exagitat, quod ſe non celat decus. Expedit ergo quam ſuos laudare, cum ſuis laudanda facere:& Exteros tacito illo ac ſuavi filo obſequentes, in venerationem Patriæ pertrahere, quàm intempeſtivo laudum crepitaculo, quaſi vis inferretur, obluctantes experiri.

Quæstio XIV.

An in Theatralibus spectaculis exercenda Juventus?

ORbis terræ, Theatrum est: in hoc personam agimus omnes: Et adoratas regum majestates, pariter cum ludicro Tyranno, sæpè circumscripsit hora una. Quidni igitur, ô juvenes, optabile sit in Scenam quandoque prodire? id est gratâ vicissitudine, à magno illo Theatro, in parvum quoddam secedere: ac ibidem exutâ plebis quam inviti geritis, personâ, par ferè cum Mundi Monarchis, momento debacchari. Adde, Proceres & Satrapas & circumfusum incurvo poplite Satellitium, quæ in vasto illo Proscenio perduellis est hîc esse tutam turbam: Conspirent

quam-

quamvis; innoxia eſt eorum in caput tuum conjuratio, ſine cede rebellio: Nec magè lædit, quæ fabulam claudet, funeſta cataſtrophe. Sed etſi triumphales tibi pompas, & ſupplices ad nutum accurſus, ex æquo ludat ſimuletque Scena, ne cede tamen, ne cede parte iſta Cæſaribus: Feres etiam hic, judice me, palmam: Horum honores aſſentator; tuos hiſtrio mentitur: Dic quid intereſt? Tibi inter feſtivas acclamationes ſecuro eſſe licet; his ſub blandiente palpo inſidiatur jugulaturus mucro: Quantum intereſt! At nos qui Orcheſtram premimus Spectatores, ſuſpicimus in plebejo juvene, dignam diademate frontem, & obtutum Solio ac Faſcibus parem: Et ſubinde colligimus tantillum eſſe, quod humilitatem inter & majeſtatem eſt: Et deturbamus tandem ex animo pe-

ſtiferum illud Idolum, quod Principatui tam magnificum effinxerat Superſtitio, & cui tot anhela ſuſpiria necquicquam immolaverat Ambitio: nec deſunt de circumfuſa plebe, qui nobiſcum ſentiant, extemporales Philoſophi. Videtur etiam exercitio hoc, violentos illos ſpiritus ſedari poſſe, qui quandoque intra depreſſæ & anguſtæ ſortis cavernas indignantes, moliuntur irruptionem cum ſtrage, & ad invertendum Reipublicæ ſtatum, turbulento feruntur impetu: His ſi detur in Cothurnum erigere ſe, & in Heroica quædam crepitacula effutire, videntur ſibi inani iſtâ ſpecie, naturalem amplitudinem conſecuti: Et tantiſper laxati, impoſterum concutiunt & quaſſant mitiùs.

Contrà. Compendioſus ad inſaniam juventuti trames, exercitatio

tio iſta: Animus ætate fervet, & agili implexus ſpiritu, ſalit & extuberat ſuâpte naturâ: Ad quid adventitio iſto inſtigatur impulſu, niſi ut exorbitet toto cælo? & jam res ipſas hyperbolico pede tranſgreſſus, imaginariis implicetur deliriis, Fabuloſorum Heroum ridiculus æmulator: Ita nempe perſtringitur ludicris illis Paludamentorum Sceptrorumque fulgoribus, ut ad ſeria caliget: ita clamoſis obtunditur Tragœdiæ metris, ut verum moderatumque non capiat: Mox ad id omne, quod jambico tonitru non immugit, ſurdaſter. Quin hæc in ſcelus, ſi cautè penſites, via lubricat: Et quandoque reverà ſævus eſt, qui decernit ſimulata ſupplicia, qui inocentum ſanguine & favillâ geſtit Mimus: & fermè ſacrilegus, dum Superos ſeque execratur, dum frendet &

 fu-

& furit, & fas nefaſque miſcet: Non totum illud hæret in alienis exuviis; Sine ſenſu liqueſcit aliquid, & diſtillat in animum: Diſtat Serium à Fiсto, non ita magno, ut rudes putant, intervallo: Aut ſanè ab hoc, in illud pronus eſt & lubricus, diſcenſus. Ut ut eſt, candidum animum non bene ſtringunt artæ illæ & infauſtæ larvæ: nec decet ingenuum adoleſcentem, Sceleris alicujus, quod deteſtamur, quodque humano generi tam diram inuſſit notam, tam aptè repræſentare perſonam: Eum ego hominem ſuſpicio, qui nefanda iſta (ut ſunt) non effatur, qui neſcit iſta deſcribere, cui diſplicent non ſcelera modò, ſed & ſcelerum umbræ: qui vellet fœdum illud pus, quod virulento contactu refugientem exulcerat memoriam, Nerones, inquam, & Heliogabalos,

los, quod unum possumus, in æterno silentio defodi: Cur cloacam moves? cur portentis illis cortinam aperis? Impius in genus tuum quisquis es nugator.

Quæstio XV.

An expediat viros doctos, divites, an, ut fit, pauperes esse?

NAturalis amplitudinis Doctrinæ vindices Divitiæ: Alioqui ad postem Egestatis alligata, necquicquam in valvis ejus promicat, & indignans lora tendit, ad sui fermè strangulatum. O si Musarum Mystæ: ô si Aureum illud Numen, propitiâ manu laxet illam, quæ tam malè nos habet, restim! Quàm grata foret inassuetis pedibus, patens in excursum a-

rea! ut juvaret in aperto ſole apricari, longo ſitu jam ſenta membra! Nec tamen in effrænem proterviam diſſolveremur cum Vulgo, cui Dea illa (quod pace ejus dixerim) nimium indulſit: Alias nobis leges præſcribunt modeſtæ illæ & placidæ, quas amamus, quas deperimus Muſæ. Sed profectò, quæ facies rerum! quantus ineſſet officio noſtro ſplendor, ſi iidem eſſemus, & Muſarum Antiſtites, & Mecœnates! Quanta ſe caſtris noſtris agglomeraret turba! Ut ſub opulentis ex ſtipendio veteranis, æmularentur indefeſſa tyrocinia! Jam, incredibile eſt, quantum Virtuti conferrent, crebræ, quas illi de more conſecramus, diſputationes & honorificæ cenſuræ: Quantum haberet Sententia noſtra pondus, ſi audientes pariter, & ratio convinceret, & fulgor perſtrin-

ſtringeret! ſi aurata dicentem fulcirent pulvinaria, & longo in terram ſyrmate deflueret è cathedra murex, aſtaret pedibus diſcolor famulitium. At nunc ſub detrita palla, & nudo è pulpito, quod unum ſupereſt, Numini tuo litamus, ô Virtus: æqui bonique conſule, ô Virtus: Magnificè de te cenſemus, amplum ſubitò ſtylum adhibemus, ſonora verba congerimus, ubi incidis in mentionem: Nec deſunt de numero noſtro, qui promiſſam barbam & impexum capillitium afferant auſteri: ut ſplendorem, quem majeſtati tuæ conciliare non poſſunt, ſacro quem à profanis mentibus extorquent, horrore compenſent. Sed hoc tacitus nullo modo præterire poſſum, Philoſophus qui ſim: In Phyſicis ſumma regula: *Explora naturam experimentis:* ſuntque hæc

 tum

tum propriis impendiis, tum aliorum, ut neceſſe eſt fieri, conductis operis ſumptuoſa; Hoc adminiculo deſtituti noſtrates Philoſophi, riſum non teneas, ita ſuſpicantur & hariolantur variè: Et tandem id ſtatuunt plerumque, quod ſpecioſum, quod Mundi harmoniam ornatumque commendet: Salvete ô bene meriti de Natura rerum Errones: Quin ridiculo iſto, quo nitimini principio, Philoſophos omnes divites aſſeritis? Et, ut video, aſſereretis profecto, niſi Senſus tam vivaci ferulâ doceret contrarium.

Contrà. Eſſet doctorum hominum nimis invidenda felicitas; & aliorum deplorata calamitas, ſi illos & Opes erigerent & Scientiæ; hos Paupertas deprimeret & Inſcitia: Cur cum tantis montibus voragines tantæ? Nimias illas aſperi-

tates

tates exoſa, planitie gaudet æquabilis Natura: & liberali fluxu profuſa, diſtribuit ſe potius in omnes, quam avarâ manu, in unum congerat, quod cæteris detrahat: Et hinc aliis quidem Muſas, aliis Fortunas elargita, videtur iſtâ compenſatione reperiſſe paritatem; Quia tamen varietate capitur, montes etiam ſubinde quoſdam attollit, in quos conglobatâ mole, & Scientias pariter & Divitias, & Dignitates accumulat: Non invidemus; Sed in ſubjectum pavimentum cum plebe librati, ſuſpicimus: & ſi modo licet, enitimur, & aſſurgimus exemplo. Sed macte, ô quiſquis es Muſarum Patrone: Colliga, ſi lubet, intra ſcamna noſtra Doctrinam & Quæſtum: Et ecce quæ ſpecies! Mox ſartores, ſutores, fabros, cerdones: totum illum Diti ac Lucro initiatum gre-

gem, abjectis forcipibus & ſubulis & incudibus & ſerris & trullis, intra Scholas noſtras compactum videbis: Quænam illa confuſio? Interitus rerum paratur iſto molimine: Nihil exaggerandi gratiâ dico: Quid? Nympha noſtra, nullâ penè dote propoſitâ, formâ tantum & auguſta ſpecie, innumeras illas Studioſorum claſſes pellexit in amorem: Et inter hos quibus interdum feliciori radio, Dominæ blanditur oculus, pertinaci ad fores ejus ſtatione, perdios & pernoctes videbis, ad ſiccam uſque tuſſim ac tabem: Dentur divinæ iſti pulchritudini cenſus & divitiæ: & deſipio, niſi totus Mundus, relictis neceſſariis miniſteriis abeat in corrivales. Quod ſi iſta non tenent, ſed obluctamur, & porro ad divitias pergimus avidi, Saltem hic in diverticulo tantiſper ſubſiſtendum

cen-

censeo, donec divitum leges nobiscum ipsi revoluerimus; ne forte castris illis nomen dedisse pœniteat, dum serius est: Eorum hæc sunt officia: interdiu sæpius loculos invisere, summam recensere, ratiunculam subducere: subinde etiam spersis hinc inde de industria nummulis, domesticorum fidem tentare: vesperi universam domum obire, ceras, vectes, & pessulum explorare: nocte aliquoties lecto exilire, sedes & scamna infestare, angulos incursare, & vociferari, ne forte celent alicubi illud revellens claustra, illud effringens fores, quod somnum expulit somnium. O bona Minerva! quàm belle dorso nostro quadraret ista sarcina! qui quovis negotio interpellati, morosi sumus & inviti: & interdum vel levi tantum strepitu inter sacra tua disturbati, excan-

desci-

descimus ad convitium usque & verbera.

Quæstio XVI.

An officii gratiâ, invisentem amicum, geniali potione accipere conveniat.

TArdum ac austerum, etiam inter familiarissimos sermonis initium: Nam is depulso necdum lentore, quem à præcedente silentio trahit, laborat in vestibulo, & duriusculè, quasi remorantes inter asperitates, provolvitur: Si proinde limen istud geniali liquore proluimus, salva res est: lubricâ jam semitâ, fertur ocyùs in consuetas fabulas, quæ horas devorant & diem: & ne sic quidem expletæ, ad seram noctem abrumpuntur veriùs,

veriùs, quàm finiuntur. Ad hæc, laxat ille ſuccus & emollit arcanas curas, quas ſobria nimis verecundia conſtrinxerat in obſtinatam ſub pectore duritiem: Hæ uno jam alterove hauſtu conſperſæ, macerantur & liqueſcunt ſenſim, & ſolutæ pertentant exitum; Sæpiuſque repelluntur, & detinentur dentibus, & in ſummis labiis reperiunt obicem; At charo ſinui, dum ſe offert, dum probatam toties fidem, & ſpondet, & exprobat, denique committitur depoſitum: Et ecce! jam generoſus eructat ſingultus compactam illam, quæ immeritum cor, ſuffocatum ibat, maſſam: Subit interim partitum onus amicus, extenuatque verbis: Tum ultro citroque conſultant: Et montes Ætnæ omnes atque aſperos Athones, quos atra bilis, & ſilentium, & ſolitudo

agge-

aggeraverant, tandem in planitiem diffundit irriguum de majori Dyota profluvium. Quin falſos amicos eâdem operâ detegimus: Nam reperto alicubi per larvam ſpiraculo, exhalat ſæpenumerò cum fumis Lyæi, indoles quædam humilis & prava, inimica candori, probum illud ac induſtrium indignè exagitans; vafro tamen, quamdiu excubabat, ingenio diſſimulata: Et qui terga latenter infeſtaverat Suſurro, formam immutante Libero, faciem non reveretur Contumelioſus: Ridemus dum ſe prodit: & miſeret nos, tantum antehac calamiſtris & fuco deformem impendiſſe Momum.

Contrà tamen facit, quòd propinatio iſta frequentior, amicos dolio tuo pariat, non tibi: Donec huic vena fluet, adhærebunt lateri Achates iſti: Nutus obſervant

obvii, num fortè in pomeridianum adeſſe jubeas; Si juſſeris, præſto ſunt cum umbris: Sedetur, bibitur: Et ut propenſi cujuſque animi certa ſit tibi fides, illicò ſaluti tuæ conſulunt, non ſine cæremoniis: Nam Salius ingentem gutturi devovet, ad ultimam uſque ſtillam, quæ unguiculo excipienda eſt, cratherem: Et *Soſpes*, ait, *ſit hoſpes:* Circuit porrò per conſodalium orbem Amyſtis: atque in caput iterum iterumque redit. Sed explora, ſi lubet, officioſo iſtos, inviſentes ſiccos habe: Cauſſaberis exanime jam ferè vaſculum tuum, ad pulſum digiti, miſerum in modum bombilare: Ecce, demittunt auriculas, medios fermè ſermones abrumpunt, &

——— diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.

Quid?

Quid? Nònne grave omne & solidum, quod in Virtutis fundamentum corraſerat Sobrietas, emolliunt illa ſtillicidia, & diſſolvunt in inutile lutum? Tum animus à ſubjecto limo flaccidus, cedit arduo, contra difficilia fugax, ſubjici & componi promptus, languet ad perrumpendum: Sanè experimento diſcimus, raro verſari ſerium inter pocula ſermonem, qui honeſtati vim & decus addat: Frivolum, & de lana caprina eſt, quidquid hîc garrulas exercet linguas: Et quæ diductis leviter labiis, modico vix riſu dignaremur jejuni, illa, & vix illa ſunt, quæ effuſos hîc cient cum temulentia cachinnos: Quin ibidem ſæpè manum fatigat alea, & intentum cerebrum vertigine corripiunt ſcrupi, & chartulæ luſoriæ: turpiter ille quæſtuoſus cum jurgiis labor.

abor. Quod ſi incommoda iſta b inviſentium cœtu, rariore ſcypho propellas, patieris alia non ninora: Charum inter cætera caput, & meliora meritum, quem bblivioſa præterierit propinatio, neglectus ſuſpicione confuſum, & vultu luctantem cum indigno pudore.

Quæſtio XVII.

An meridianis præſtent veſpertina convivia?

Uguſtum quid & magnificum habent nocturna ſolennia: Nam languida funalium lumina, nævos & inconcinna celant, & rei ſpeciem vicinitate ſuâ commendant, ac ultra verum diſtendunt laterales umbræ: Inſuper

Nox

Nox ipſa, quæ fores obſidet cu
alto Silentio, quo Majeſtatem A
ctui conciliet, circumfundit al
quid de ſuperſtitioſo Terror
Quin igitur in ſeram veſperan
differas Convivium, ſi tantus lu
xus, tantillo parari poſſit impen
dio. Tunc etiam animus noſter
qui interdiu in diverſa diſpergi
tur, curis jam defunctus, confere
ſe totum intra triclinium: retra-
henſque ſe ab atra illa, quæ terra
undique cælumque tenet ſolitu-
dine, geſtiet ad candelarum facu-
las, inſolitâ quadam, quæ meri-
diem non novit, ac titillante læti-
tiâ: Intempeſtâ ceu fortè nocte
Inſomnes pueri, mille timent le-
murum ludibria, donec correptâ
ſtragulâ obvolvant caput, tre-
mulo jam gaudio ſollicitante cor-
culum, quod confuſum illud Si-
lentum chaos, qui minitabant

ſtra-

ragem, & excidium & his pe-
ora centuplo, egregius iſte pro-
ulſet agger. Si genio indultum
uberius, ſi plus æquo compota-
um fuerit, ſemotis arbitris indi-
ium omne ſepelitur in caligine:
Nec titubantem in reditu pedem
otant cum ſalsâ irriſione, latè de-
populata jam & cæca fora: At an-
eambuloni ſuſpicionem eximit
ncrepatio : Nam accelerat cum
ucerna, retardàtve nimium : Et
vicinior radius perſtringit ocu-
lum; remotior abſorbetur ab o-
paco; Ambo mali duces: Quid mi-
rum ſi herus ceſpitet? Domum
jam reverſum, quantocyùs exci-
pit cubile : Tum vapido, qui ce-
rebrum circumvolat, fumo, ſpon-
te ſociat ſe Somnus: à ſubſidio
jam intrepidus, jam curarum,
quas ante fugiebat, incurioſus: Et
illabens deciduo cum rore, mul-

cet artus in tenacem quietem: qu
nil galliciniis, nil languido mo
crepuſculo, abrumpitur demum
valido jam Sole, & altùm tumu
tuante cum vehiculis equiſqu
plebe.

Contrà. Meditaris veſpertinum
epulum? Ne dubites: Aderit cum
convivis, Propterviæ Genius in
ſolens, Heris inviſus ille paraſitu
Nam qui januam obſervat Pu
dor, cum admittendi excludendi
que Diſcretione, Cereris parite
ac Bacchi largitionibus, impor
tunè ſollicitatus, corrumpitur ta
dem: Tum ſenſim à poſte reduct
januâ, ſinit intrudi petulcum
quiddam; Adhuc exile tamen, &
non niſi facetiæ feſtivâ veſte com
poſitum: At fuſcâ, quæ ſuper
venit Nocte, quo ruborem tega
janitor, promittente velamen, fa
ceſſit ille penitus: Jamque bipaten
tibu

ibus foribus, irruit in cœnacu-
um Petulantia cum Turbis &
confuſo Neglectu: Et inter ac-
cumbentes vagabunda diſcurrens,
alibi temerariâ manu evertit cum
poculis calices, alibi miſcet diſpu-
tantium jurgia, alibi armiſono
tinnitu lances collidit & patellas,
alibi reducto in angulo delibat
oſculum cum lucerna præſtolantis
ancillæ: in herilis ſeveritatis turpe
detrimentum. Interea fervet o-
pus, & ſubinde temulentum at-
tollitur, quod laquearia feriat
Evohe: Fugatur è vicinia Somnus:
& feſſos oculos peroſa Vigilia,
mille diris devovet intempeſti-
vum cum helluonibus hoſpitem.
Poſt hæc diſceditur, ſed ſinuoſo,
& ſubinde tibias decuſſante paſſu:
Donec opportunum nactus, exi-
lit ex inſidiis lavernio: & direptâ
fugit cum chlamyde: Tum Fures!

Fures!

Fures! Sed frustrà: Nam priusquam foribus alicujus efferatur Pharus, tuta jam dudum subiit cum spoliis pirata. Domum venitur tandem: Impatiens moræ lassitudo, oblatum fortè circa focum procumbit in sedile: Et protinus alto sepulta somno crapula, aperit sibi ructibus & runcis spiraculum, crastinis demum ac perendinis medenda repotiis.

Quæstio XVIII.

An indoles agilis & popularis, an sedata &, ut vocant, Stoica sit præoptanda?

IN motu, in strepitu, in celebritate Vita est: Mortis imaginem habent Torpor & Sopor & deserta Silentia: Et verò Mors ipsa

ipſa ex his unum eſt, ſi modò falcem ſeponat, ſi ſternat tantùm, non metat etiam, ſi perinde atque affines ſui, viciſſitudinem admittat cum Vita. Excitet ſe igitur, verſetque, & irrequietum ſit ingenium, ut anguſtum illud ſpatium, quod cunis ac feretro, ortu ac obitu Natura definivit, nullo vacuo intervallo, redundet ubique vitâ: Huc Alacritas, Sedulitaſque, & vigiles Induſtriæ: Abarcete exiguis hiſce mœniis, quantum poteſtis de Morte: Satis illi juris eſt in immenſum illud ac æviternum, quod hæc circumjacet, Nihil: Cur per otium & deſidiam in alienum fundum irrepit inſatiabile Monſtrum? Sic etiam vicinis excutitur veternus, & animantur exemplo, & noſtris impulſibus experrecti reviviſcunt: Tum ſpecie rerum tenemus, & novitate

 ſuſ-

ſuſpendimus: Et varietas agili per diverſa diſcurſu, temperat rancidum illud, quod res omnes inficit, faſtidium: Interdum etiam fallimus longum iter, & imponimus horis: Et fortè navis alvo recepti cum plebe, multa comminiſcimur, & cum linguâ nutus pariter geſtuſque vivunt: Mixtas inter ſeria facetias, avidis bibunt auribus aſſidentes: Et arrepto aliquis per humerum puero, furtim digito nos monſtrat: Et talem, ait, te præſtes aliquando:

Omnis Ariſtippum decuit ſtatus
& color & res:
Tentantem majora ferè; præſentibus æquum.

Denique ingenium illud igneum & à natura facilè, fertur indefeſſo per Scientias omnes volatu: Nunc in ſublime nititur, mox media perlabitur, mox ima legit: Et ex-

Et excerpit humanis uſibus apta. & accommodat ſe vulgarium captui: Ubi indoles illa durior, ſedentario & cunctante labore compingit illiberale quiddam & exoticum, importunum commercio, niſi boni judicii diſcerniculo, atræ bilis integram libram excribraveris & quincuncem.

Pro oppoſita parte. Regalis illa indoles & imperio nata, quæ torvo venerabilis ſilentio, virilem præfert ſine nutu vultum, ſine geſticulatione manum, quæ ſpecie ipsâ proſcribit è vicinia ſua proterviam, & pudore multat levitatem, & ſuo ſe tuetur contra contemptum pondere: At indoles illa tractabilis & benignior (iniquum hoc quidem, ita tamen eſt, ô Superi) ipſis diſplicet obſequiis, ipsâ ſui copiâ & ſuavitate vileſcit: Non indignatur & cedit: Facilis

præteriri, & computari cum plebe. Tutior etiam contra malevolorum odia, genius ille durior: Nam ſi foribus alicubi ſe prodat, & allatret dicacitas, nec ſubſiſtit turpi duello, nec gradum concitat moloſſus; ſed nequam ac prævalidâ virtute compeſcit adverſariorum animos, & elidit contumaciæ laqueo; Si tamen temerarior quiſpiam perrumpat & inſultet, diſtricto unico ac dedignante rictu, blæſum catellum abigit inter ejulatus. Adde quod ærumnas ferat, & adverſis perduret illa indoles: Nam proſperis non enervatur, nihil remittit auſtera; ſed collecto compacto ſemper ſemperque robore, perſtat obſtinata, & riget inſtar cautis contra ſævientem Fortunam: Ubi indoles illa lenior, furentibus illis procellis non eſt ferendo: Tum quod

effuſa ſit benignitas, & affectu in diverſa partito debilior: tum quod incautam, ac meliora de Diis, & ſperantem pariter, & merentem, duplicatis ictibus, adverſarum rerum truculentia tundat & indignitas. Denique Scientiis aptius eſt ingenium illud lentum & conſultum: Non vagatur in incertum, nec temerè deſiſtit incepto; Sed quod ſemel congerit in rudimentum, hoc digerit: Uni, uni, noctu incubando diuque, nec deſerit ante complementum: Non ſeducitur verbis, non hæret in rerum ſuperficie; Sed pertinaci ad puteum Democriti ligone, fundum everrit: & eruit calloſis manibus, altè defoſſam ſub hominum delicata deſidia Veritatem.

Quæſtio XIX.

An legitimum ſit judicium, quod de ignotis, ex incidente fortè cum iis colloquio, formamus?

SErmo dum animo conſonat, interpres ejus, dum diſſonat, plerumque proditor eſt: Nam ſi animi ſenſa, os inficiari audeat, ſtatim ad equuleum ruboris à conſcientia protractum, ipſis ſe accuſat indiciis: quin etiam alia quædam à re, fatetur ſæpenumerò, confuſionis tormento perplexum, quæ niſi in fraudis odium fuiſſent extorta, puro puto ſilentio conceſſum erat occulere: Adeo commercium iſtud, quod Natura nobis ſanxit, non impunè reſcindi-

cindimus mortales. Cur igitur non liceat loquentis animum ex ſermone ſuo conjicere, præſertim primo? Qui quo ſtudioſior eſſe ſolet, ut ſe commendet novis auribus, eo etiam mentem ex qua naſcitur, refert vivaciùs: Suis nempe motibus dignoſcitur animus, & agitatione fragrat aut fœtet: Ab omni parte patet, qui cum contentione loquitur: Et facilè minimum inter ea quæ dicit, eſt id quod lingua dicit: Frons, oculi, nutus, geſtus, tonus ipſe & modulatio, ipſa per intervalla taciturnitas, nihil horum mutum eſt, omnia diſerta: quàm multa excidunt inconſideranti! ſed & quam ſæpe revelat cautela, quod tutiùs diſſimulaſſet incuria! Adde quod præproperâ de aliis ſententiâ, nobis ipſi tempeſtivè conſulimus: Dum adulatorem ab ipſo

proſcribimus veſtibulo: & ante contagium abarcemus, quod abjectum eſt, quod ſerpit, quod deſidiâ torpet, & languore ſopit induſtriam, quod obtrectat & ſanie paſcitur invidioſum, quod attactu conſpurcat lutulentum: Matura vocentur iſta, quantumvis accelerent, quantumvis præcipitent conſilia, quæ proſpiciunt integritati, quæ non vulnus modo cavent, ſed affrictum, nec uri tantum ab incendio, ſed afflari etiam timent: Ne cuncteris hîc, ô judex: Periculum in mora: Ne dubites: In promptu eſt, quo lis deciditur experimentum: Tenta pulſu:

——— ——— *ſonat vitium, percuſſa malignè*
Reſpondet, viridi non cocta fidelia limo.

Facilem etiam bonis ad nos aditum

tum referamus: Dum parvo admittuntur examine, & extemplo amicos inter recensentur; eosdem fortassis averterent dilata judicia, saltem morosa suspicio exerceret immerito: Probitas & industria, vitio manifestiores sunt: Datâ per os viâ, statim alacres exiliunt ad auras: quia publicam lucem non metuunt, fucum non morantur ut prodeant, sciunt se placere genuinâ fronte: Et ut cætera lateant, certè candor loquentis latere non potest: conspicuus ei nitor: etiam cum reliquos

——— *nox atra colores*

Abstulit; ——— ———

micat ille tamen, & inditâ sibi scintillâ vivit.

Contrà. Temeritas vocatur hodie, quæ fidit humanæ linguæ, levitas vocatur hodie, quæ tam imbelli nititur conjecturâ, aut in-

ſcitia: quæ non redarguit, quæ fallaci frontis argumento dat victas manus: Sermo, nutus, geſtus, dolis ubique ac mendaciis infames: Inuſta eſt, ô pudor! detergi non poteſt illa nota: Palam eſt, celari non poteſt: Perfricuerunt jam ſæpiùs homines, & ingenuam frontem triverunt: Supereſt ſervilis, quæ adverſum Conſcientiæ carnificinam induruit callo: Et ſub verbere negat & pejerat obſtinata: Si tempeſtate hac, vultu ducimur & linguâ, faveamus ergo vaframento, & repulſo candore, ſuffragio noſtro gaudeat indignus competitor, amicorum larvas numeremus imposterum, non amicos: Fidem & officioſam ſollicitudinem ad vivum imitantur inanes rugæ & inquies & crebra ſciſcitatio: Benevolentiam ſimulant obſequia, &

ne ſi-

ne ſimulationem nimia prodat affectatio, fraudem fraude temperat verſipellis ſimplicitas, & prætenta libertas inter increpandum adulatur: Hæ olim Aulis principum vix notæ, nunc plebi quoque familiares artes; ambitionis tunc quidem miniſtræ, lucro nunc etiam ſerviunt, donationes captant & hæreditates. Adde præmatura illa judicia, bonis viris ut plurimum male cedere: Quid uſitatius quam primos eorum affatus ad exſpectationem non eſſe? Frontem plerumque negligit Soliditas, & quo in ſeceſſu fruitur, contenta eſt: Eliciendum, & ſenſim ſe exerit, quodcumque re ipsâ magis, quam ſpecie bonum eſt: Primum oculum quilibet è vulgo pictor rapit in ſuam tabulam: Levis tantum variuſque color eſt, quo ille rapitur; Si Zeuxis

pinxerit, aut Apelles: Defige te ex adverſo, attende animum, intuere ſingula: Quid ais jam? Miraculum penicilli! Spirat ad invidiam Naturæ, & vivit imago iſta: Atqui item, bonum virum non noſti, quiſquis eum in fronte legis: Intus ille eſt, retraxit ſe, & ſepoſuit in arduos caſus: Non vacat ei, ad paſſim occurrentia depromere ſeſe, majoribus intentum: Amicitiam ejus promerere, inſinua te in ejus familiaritatem: Uſu, deprehendes illum & probabis.

Quæ-

Quæſtio XX.

An levando vitæ tædio, varia magis, quàm ſtabilis vitæ ratio conducat?

Uid homini tædioſius quam vivere! Vitæ moram luſu, jocis, ſomno fallit: vitæ ſenſum, legum ſolennitatibus, ſuperſtitionum cæremoniis, inutilium Scientiarum tricis obruit & obtundit: Vitam ipſam, præſentium impatiens, futuri ſpe & aviditate præcipitat. Triſte quoddam & fatale eſt ſub quo gemimus onus: graves ipſi nobis & intolerabiles ſumus: nec quid diſcruciet, dici poteſt; & non dici, videtur expedire: Tabem illam melius effugies, ſi non noveris: incrementum ſumit, dum correptum te fateris: Ne ſcrutêre, vulga-

vulgaris esto: Sanari potes, si decipi potes, si fidem habes amuleto. Principia rerum recenti succo esculenta, acrimoniâ suâ palatum vellicant & salivam cient: decocto novitatis condimento, arescunt & insipida sunt media: quod deinceps ad finem vergit, nauseâ fœtet & vomitu: Vides brevi compendio, quam partem in rebus Vigor habeat, quam partem occupet Fastidium: Hanc devites, istam tene. Uni te mancipat, quæ in futurum prospicit anxiè, quæ momenta perpendit deliberatio: In arena consilium, quod de vitæ conditione statuat: Hanc cape vel illam: Non tantum interest, quantum suspicantur morosæ curæ: Qualis qualis ista sit, quam seligis, novitate placet, fastidium exclusit à vestibulo: Per principium ejus decurre, meta figatur ante medium:

medium: hinc resilies: & ad aliam mox ac aliam divertes te palæstram, non dissimili intentione: Nulla vita vivacior, quam varia: quæ irritato leviter appetitu, mox delibat aliud, nec satietate, sed aviditate pascitur. Cur inchoanti lex est ut perficiat? Quis hoc decernit? Atra bilis: Ut habeat nempe quas Fastidio mactet victimas, & Pertinaciæ, & Desperationi: ut sensim nos astringat & exsiccet: & amandet extra rerum Universitatem, quidquid fluidum, solutum, liberale: Non feremus: dentibus & unguibus rescindimus importunum decretum: Loquere: Te audimus, ô Vigor, tibi paremus:

Dimidium facti, qui bene cæpit, habet,

& ultra finem est, qui mediis appropinquat alacriter: Larga regula; Sed

la; Sed tamen te limitat Solertia: Vive, glisce; sed Principium inter & Medium: si proserpis ultra, si rerum arcana penetres penitiùs, mox amisso formoso nomine, verteris in anile delirium: hallucinaris: in prunis castra vides & lucos in nubibus.

Pro opposita parte. Tædia circumfert instabilis & vaga vita; non aufert: Si palaris, & in devium aberres, plus lassabere, quàm si directo calle, finem premas incessanter. Est & ipsius Varietatis ac Inconstantiæ fastidium: Gravissimum id quidem: & quod ex ipsis nascatur remediis, insanabile: Dum nulli stabilis insistit, inter divertendum se perdit animus: dispergitur, & irretitur hinc inde, nec colligere se potest attonitus: Ut quondam pueri, crepundiis insani, à paternis laribus abscedunt lon-

longiuſculè : pavent experrecti derepentè, circumſpiciunt ignota majoribus ocellis, hiant, ſudant, & incerta diſcurſatio expedire nititur illud inſuperabile chaos: Ita vagus animus domeſtico, quem ſolita familiariaque pandunt, deſtitutus ſeceſſu, vacillat inter aliena, impos ſui: & hinc rerum peregrinâ facie percellitur, illinc obruitur indigeſtâ multitudine: Scilicet ut harmoniâ rerum, & ritè diſpoſitis pacatur animus, ita diſturbant illum, quæ temerè congeſta, quæ confuſa ſunt: angimur ſubinde, & exercet nos minutum quiddam, quod immorigerum eſt, nec ordini concordat, quem imaginatio præſcripſerat. Unam aliquam vivendi normam præſcribe tibi, non ſpecioſam; Duram, rationi magis, quàm opinioni conſentaneam: in hanc
jura:

jura: Quas hic generoſus Ardor rogaverit leges, nunquam illas abroget Deſidia, nunquam in diſſuetudinem trahat Intermiſſio, nihil immutet Inconſtantia, nihil in favorabilem partem interpretetur Indulgentia: Rigidus ipſe tibi exactor eſto. Ut multa lubenter facias, illa ſæpè fac, quæ non lubenter facis: Solidiſſima voluptas, quam ipſe rebus, quibus deerat, aſſuetudine paraveris: tua eſt, tu illam rebus, non res tibi contulêre: totam tibi vindices jure meritiſſimo. Quo eminus alliceret ſpecie, Virtutem gaudio tinxit Natura; Sed tinxit tantùm: hæc eadem, bonæ mentis exercitio delibuitur penitus & exſaturatur jubilis. Si tædium creat aſſiduitas; & tædium terit aſſiduitas: Conſto in ſententia: amarulenta potio uno bibenda eſt ſpiritu: Cur abnuam

bnuam pueriliter ? cur differam? ur ſorbillem modò, & modò remittam, duplicatâ nauſeâ repetendum Decoctum ?

Quæſtio XXI.

An probabilis affectatio, quæ aliorum mores aſſumendo, nativam indolem corrigere ſtudet.

FUndi poteſt Humanus Animus: Et typi, cui ſe ingerit, lineamenta conſequitur facilè: ab illo lævis eſt aut aſper: Nil ſcalpro, durâ nil opus incude, nec friante malleo, ut demiſsâ veteri, aliâ circumſcribatur figurâ: Dum alienos ritus inſpicit attentiùs, eodem quo capitur, liqueſcit radio: Et in cavum devolutus, influit angulis, circum-

circumfluit tuberculis : Et indu-
cto coagulo, novus derepent-
prodit è nova forma. Oportunum
igitur fuerit, ad boni alicujus vir-
cujus copiam nacti simus, in-
genium nos confingere : Mores
ejus notet Observantia, & in no-
stros transcribat Exercitium : Nu-
tus etiam gestusque, & quæ vulg-
captum effugiunt minutias, imi-
tabimur studiosè : His, si nescis,
arctissimè signum suum impressi-
Animus : Conformemur, ut pul-
chrâ metamorphosi, boni simu-
imposterum : Dura nobis indo-
les & morosa ? Lenior aliquis in-
quirendus in exemplar: Tenerio-
res ex illo erimus & mites: Si con-
tra soluti sumus & effæminati
severiore quopiam proposito, r-
formabimur in viros: Si torpe-
genius & desidet, excitabimur a-
gili: Si fervet & ebullit, compesce-

seda-

ædatus. Quam vecors pertinacia! quæ totâ vitâ ratum id habet, quod è prava nutrice ſuxit infans, quod quondam puero perſuaſit pappus, quod impoſuerunt nocturna terricula, quod inflixit ſub ferula magiſter: Hæc ſunt, quæ primam indolem formavêre, hæc congenita nobiſcum, hæc ipſa Natura videtur inſeviſſe: religioni ducimus ea concutere: Stramine ligatur Stultitia: Cur caput non exerimus è turbâ? quid hîc periculi, ô miſelli? Fidite: pacatiora ſunt hîc omnia: Inſcitia vulgi, fulminum ictibus infamat ſuperiora: Quia nubes æquat ſideribus, putat fumis noſtris involvi Solem: Imum eſt, inſani, quod eluſis oculis ſuſpicitis inter altiſſima: Si aſſurgere non piget, ſi æquo animo diſſentimus à plebe, jam crepundia rejecimus, jam prætex-

prætextam exuimus, & pari passu gradimur cum viris. Divinum quid habet, Philosophi in moribus à plebe dissensio, non ægra illa & astricta; sed exercitio multo liberalis jam & robusta: Audeamus modo: Priscam cum neglectu gravitatem præferemus redivivi Catones.

Contrà.

Naturam expellas furcâ, tamen usque recurret.

Frustrà cespitem dimoveas, & fundum pertentes ligone Rationis: Numquam erues annosum illud robur, quod tam alte demisit intricatam radicem; sin relictâ stirpe, sarmentum putes, mox pertinaciori frutice repullulat, & jacturam sui compensat cum fœnore: Non nisi sarcophago depones, quod sub fasciis commiserunt incunabula: tecum coaluit, non divel-

divelles: tecum aſcendet in cathedram, tecum ſedebit in tribunali, ſub toga tecum erit & ſub ſaga, tecum deportabitur ad Sarmatas, tecum revertetur in Patriam. Dum nativam indolem recudere ſtudet Exercitium, inanem paſcit ſine ſucceſſu Credulitatem: periculum faciente, & profectus ſpecimen requirente Caſu, non reſpondebit Eventus: multa præmeditatum, multa conſultum deſtituet in arena Fiducia; Huic tamen abeunti, ſi vicariam feceris Pertinaciam, depromet hæc de duro penu tetricum quiddam & invitum, quod adſtringit aſtantium Ingenuitatem, & tædio vexat, & mille modis importunum eſt: Muſſitanus, caput ſcalpimus impatientes, & inter abeundum oggerimus illud Poëtæ.

O imitatores ſervum pecus!

Scili-

Scilicet genuino capimur, fictum & affectatum non ferimus: Humile est, quod emendicat: quod aliena sibi miscuit, adulteratum est, & descivit à germano. Sed cur inquietamur queruli? cur ista tam speciosa sunt, quæ nostra non sunt? In aliena te concitas, & si æstimare modò nosses, tua, quæ tibi viluerunt, sunt optima: Sortitus es rudem indolem & severam? Gaude, Virtuti debetur ista: cur emasculatum te vadas futilibus gratiis, & lacertis istis non conveniente cultu? Si remissa, si faceta sit indoles, Euge! gratus eris, amabere: cur serenitatem istam obnubiles supercilio? cur explicatam à natura frontem, deturpent adscititiæ rugæ? Si lentus sit genius, constans hic idem erit & solidus: Si excitatus, duplicabit tibi vitam: Pia mater Natura, dum

dum singula mortalibus dispensat, compensat tamen omnia: Pauca consideranti, enormis se ingerit asperitas; cuncta comparanti patescit lenis æqualitas: Quam asper videtur ille nobis quem incolimus Globus: hîc sidera feriunt turres & alpes, illic in tartarum dehiscunt voragines; si tamen de cælo prospiciat Jupiter, totum unico dimensus obtutu, glabrum hunc dicat & concinnatissimum.

Quæstio XXII.

An animi & exercitii gratiâ, procum agere conveniat ingenuo adolescenti.

ARcanâ pollet energiâ puellaris spiritus, dum teneris evibratus oculis pertenat juvenile præ-

cordium: de ſtatu dejicit animum, ubi incidit ex improviſo, conſternat & percellit, & ſpontè ſequacem, pellicit in laſciviam, aut ęgrè ſub lucta ſibi conſtante pugili, ovat interim invidendâ facilitate: Agnoſceres hîc imperium ſimile Virtutis imperio: blandum eſt utrumque, ſed potens, ſuave, non violentum, utrumque confuſione plectit rebelles. Conceſſiſſe proinde nonnihil, & paruiſſe ſatius eſt, ò Ingenuitas, quam indigno rubore palloreque vapulari refractariam: Obſequio devincîtur illa potentia, congreſſu, colloquio, familiaritate cicuratur: Exteros attonitos habet Majeſtas, non ſuos: Nocturni Manium bombi non terrent veſpillones: Quidquid ad cotem Panici pavoris acuitur, hoc aciem perdit & hebeſcit uſu. Eſt & ingenio perutilis labor,

quem

quem iſta ſuppeditat exercitatio: Dominam ſermone detineas neceſſe eſt: diſertum te faciet hæc Schola: Sed ecce quæ Rhetorica: Sacros de religione, Philoſophicos de Natura, forenſes de Republica, familiares de œconomia ſermones, ab elegantiis proſcripſit magiſter Amor: Tetricos hos vocat aut frivolos: inter Myoſes ei & Battologias recenſentur: Si aliquam ex his phraſim dictis tuis aſpergis, ad manum ei vibratæ ferula facetiæ, & ni ocyus deſiſtas, turpis ſcutica repulſæ: Sit geniale, feſtivum, & cum cæremoniis officioſum, quidquid huc adfertur; Eſt tamen & in parte iſta, quod evites: Si exquiras nimium, & è libello dicas, irridebere Pomphologus. Adde quod ad venuſtatem effloreſcit animus, qui ſubinde reficitur arriſione, & benigno Dominæ ra-

diatur oculo : crudus ille eſt in juvene & acidus, & non niſi influxu hoc matureſcit in dulcorem: Ut ſe effert! quantum ſibi ſumit fiduciæ! ſi longo in Eccleſiis atrio, conſpecta fortè Phyllis, protinus aſſurgat inclinanti, & decorâ poplitum bis terve ſubſidat inflexione, hinc interea pedis in averſum eriductu, ſtridente pavimento : erigit ſe exeritque Puber, circumſpicit aſtantes, & tacitè ſciſcitatur ſuper prærogativa ſententiam, & ſerenatâ fronte præjudicat: Poſt hæc, recipit ſe, & Dominæ præſtolatur egreſſum: Si non gravetur illa, ſi admittat oblatam inter officioſas muſſitationes dexteram: Tum verò! Vix è templi veſtibulo ſolvit; & ſingultit, & in acutos cachinnos crepat lætitia : Securior jam à fulcro, concitat ſe puellaris greſſus: Prætervolantes exci-

piunt

piunt officiosâ ſalutatione noti, ignoti, majores pariter ac æquales; At retro Corrivalium zelus, longo cum ſuſpicionibus proſequitur obtutu.

Contra. Muliebrem ſexum Natura fecit ſequiorem: Imbellis eſt, quiſquis noſtrum cedit, & herilem neſcit obfirmare vultum: Obſequeris partim, & partim obniteris lenocinio, diverſum te faciunt inteſtina diſſidia: Sed collige te, & in unum corrade vires: totus obluctare, vinces: infra iram deinceps infraque negotium habiturus hoſtem; Si tamen ab improviſo fecerit impreſſionem, conſta qua potes, meliore parte: nil deprecare: cladis notam non penitus effugit, qui cum hoſte cogitur paciſci: erubeſcat ſub lucta vultus & palleat: tanti ſanè eſt, aſſeruiſſe libertatem, & ingenuâ cervice recu-

 ſaſſe

ſaſſe jugum, nec ad unguem diſceſſiſſe propoſito: Nihil animo par eſt, ubi noſſe ſe cæpit: & prelucente ratione, debitum ſibi Sceptrum capeſcivit imperii. Ad hæc, periculoſa juveni cum puella familiaritas: & non niſi robuſti illius ac incurioſi, quod in nobis pulcherrimum eſt, mercanda diſpendio: Exile quiddam & minutum, paullulum ſupra crepundia eſt, quo tota diſtinetur & capitur mulier: Si placere vis, deſcende, vocem extrenua, parvus ſemper ſit tuus pullus: Superi! quam bene quadrant Herculi colus & penſa! Gradu ſcilicet inter nos & pueros, medius eſt ille Sexus; ambitioſus tamen, fuco rerum & ementitis blanditiis ineſcatur; ſerium omne & quod res eſt, infirmo nauſeante ſtomacho: Reſtat igitur ut inſuper Proco ſerviliter ſit adu-

adulandum : Sideribus aſſimilet quædam , quædam Cynoſuræ : & Allegoriæ non minima pars ſit benignus ille Solis , qui inferiora vegetat , influxus: de aris interdum & ſacrariis deſpiciat , interdum ceu alter quidam Briareus, congerat Hyperbolum montes, & cælo inferat , Dominæ ſuæ divinitatem. Ludicra videantur iſta; Ecce ſyrtes! ecce brevia ! Sua deinceps credit commenta ; & quod fecit, adorat Numen: Jam demulcet eum fractus Puellæ inceſſus & affectata deliquia : nutus unus, geſtuſque, certus tuſſendi modus languentem habet: Quinimò

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa
Delectant: veluti Balbinum polypus Agnæ:

& ad hæc defigit interdum ſcin-

tillantes oculos: molli quadam teneritudine, cordis ſauciante meditulliũ: Totus dedititius, totus impenſus, diffluit inter deperiendũ, & perit. Adeò præcipitat hic ſemita, malè cauti Puberes, quæ de Fi-cto vergit in Serium: Et ut alibi ſit latum ſatis, Genuinum inter & Simulata diſcrimen; certè mimeſis amoris, amor eſt.

Quæſtio XXIII.

An, quod illuſtres quidam Auctores fecerunt, commentitias Hiſtorias edere conveniat.

SOror hiſtoriæ, fabula: Magis arctum eſt inter illas, quàm imperiti putent contubernium: Fideliſſimus etiam Commentator multum habet de Poëta: Extemporales inter

geſta fuerunt Principum Ducumque ſermones; eoſdem habet Hiſtoria compoſitos à diſertiſſimis hominibus, elaboratos cunctante ſtylo, & exoticam iſtam imaginationem, qua quondam Heroës effinximus, exæquantes: Inſuper quæ vulgaribus circumſtantiis immixta, latebant partim, & partim communione viluerant, juxta regulam Hiſtoriæ præciſa, jam omnino ſunt alia, jam ad oculati quoque teſtis ſuſpenſionem inſoleſcunt, rara penitus & auguſta ſunt: Speculum Veritatis eſt Hiſtoria; ſed auget formam: textrix eſt; & telam, cui Natura cum auro fortè & byſſo, vilem lanam & canabim interneverat, rudi glomo rejecto, retexit in Attalicum Paludamentum. Quid juvat ergo ſe conſtringere, & arctam Veritatis ſepem circumdare, ſi tranſiliendum ſit

alicubi ? Latus & pulcherrimus in procurſum campus, ſi maceriam illam tollas: Quid juvat proplaſma præfigere tabulæ, ſi evagetur generoſior penicillus, ſi imitari dedignetur, & ſuperet propoſiti ſpeciem ? Euge ! iſta colorum temperies, liberalis ille ductus, iſtud lineamentum tam decens, tam vivax, in hanc aut illam Nympham non quadrant; Summæ ſunt iſta reſervanda Pandoræ: Bonæ mentis adhuc illa labes eſt, ut Virtutem, quod eam quamplurimis optet eſſe communem, affingat immeritis: probrum adulationis ſibi conſciſcit incauta Pietas: Nulli formam iſtam aſtringe materiæ: Divina eſt: Exhibe nobis boni Principis Notionem: dic licet in ſcemate quid egerit: dic juſtitiam clementiâ, dic potentiam temperaſſe modeſtiâ, dic terribilem

lem hoſtibus, mitem devictis, Patrem inter ſuos magis audiviſſe quàm Dominum : cur hunc Alexandrum appelles ? faceſſat.

Fœlix regnorum prædo, non utile Mundo

Editus exemplum :

Cur Cæſarem voces ? Impotens ille eſt, dominatus libidini fas omne proſtituit ; Anonymum vocabis eum : Si ſuſpenſum deſideras & avidum lectorem, ab humili Principem tuum deduces in faſtigium, infractum repulſis, adulationum negligentem ambages, pulchrâ per invium eluctantem incuriâ : Narrabis, ut inſidias eluſerit ſine dolo, ut fraudes Aulæ ſine fraude devicerit : Turpes illas Machiavelli Noctuas, ſimplici ſemper excæcante Candore : Ah quomodo nos rapit robuſtum illud & liberale! quantum ei decus!

Hoc ſanè, ſi quidquam, humanis mentibus inditum, vocabimus divinæ particulam auræ. Tandem, ævi noſtri vitia inſectabere liberiùs: Queri licebit exulem ab animo pietatem, & ad externos ritu proſcriptam: Serium omne nugi & argutiis contaminatum: Præclusum generoſis ingeniis ad amplitudinem iter, vafris & humilibus patulum: Credulos gubernatores, Reipublicæ clavum piratis cedentes, non ſecundùm immobilem juſtitiæ Cynoſuram, ſe privati quæſtus & ambitionis Erraticam velificantibus: Si hæc authoribus ſuis ſubſcribas vitia,

Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas:

Sub Patria poteſtate ſunt, non irritabis impunè; Ubi larvis quibudam & fictis nominibus emancipantur, tutum eſt ea, prout m

rer

rentur, traducere: Poſteri, ſic hodie ſunt Candor & Veritas.

Contra tamen facit, quod Commentitiæ iſtæ Hiſtoriæ, fræ-num paulatim laxent calumniis: Dum ſatyricis ingeniis in latibulis ſuis ſpondent impunitatem: Vix carceribus & lictore coërcetur ille furor, quin œſtro ſuo percitus erumpat aliquando, & Principum virorum famam ſugillet, & optimi cujuſque verecundiam proterat ſub pedibus: Dexteram ei præcîdas, maledicam linguam evellas è faucibus; non deſiſtet: Minatur etiam ſic, immurmuraturum ſe terræ, ut iſto ſemine ſurgant arundines Midæ, quæ ad venti flatum reſonent occulta vitia, quæ te toto Mundo traducant, & infament,

Et miſero ſocient Lycambi:

Sic debacchatur intra clathros ſuos

iſta

ista rabies: Quid futurum existimamus, si quovis prætextu, fores habeat reseratas? Sed esto: Scriptor Commenti, vir bonus sit: Candidum sit ei pectus, & à furialibus istis facibus non suffumigatum: nosti Sæculum hoc quale sit? Callidis scatet & acutilis: & (si ullum anterius) in exoticas interpretationes effusum est: Verba singula percolant, syllabas omnes ad vivum discutiunt: Et quod Pappo accidit, dum forte sub seram vesperam, ad focum garrit cum nepotulo: Nam in semisopitis prunis castra vident, & reges, & si Dis placet, Belluam Lernæ: Ita & hi delirant: Legunt in Authore, quæ non scripsit, quæ ne per somnium quidem cogitavit: Futile vitium, nec tamen magnis caret exemplis: Audi Lipsium nostrum de hoc hominum genere con-

conquerentem: *Quæ nos*, inquit, *communiter diximus, ſic volunt accipi, quaſi in Titium aut Seium dicta, imò Vates etiam agunt, non lectores, nec ſumunt à nobis ſenſum, ſed adferunt, & mentem aliquam affingunt ex ſua mente*: Si in Doctorem hæc audent, qui non geſta narrat, ſed gerenda præcipit, vitia damnat non homines: Quid in Hiſtoriam? præſertim ubi perſonarum rerumque fictio, ſuperſtitioſis ingeniis auguria ſuppeditat, allegorias ingerit & myſteria. Ecce! Naſutior iſte Sybillam interpretabitur: Senſum tuum odoratus eſt, rem acu tetigit: Nega, clama; Secus non credent, ne jurato quidem: Adde fieri facile poſſe, ut Fabulæ iſtæ, veris noſtri temporis Hiſtoriis fidem derogent: Caduca res eſt teſtimoniorum religio, dum vacillat evertitur: ſuſpecta res eſt, dum

in uno

in uno fefelliſſe deprehenditur, tota rejicitur: Periculum ſanè, ne ubi veriſſima etiam in Annales contulerimus, Græcæ tamen fidei inſimulent ævum noſtrum ſeri nepotes: Adeo ſunt ad Scenam pleraque, ſed heu funeſtam! Si autem hiſtoricam fidem à poſteris non requiras, ſi perſpicaci lectori ſatis innuas Ideam te ſcribere voluiſſe, non Hiſtoriam, ſteriliter ſanè te fatigas: Surculus ille quem pangis, eodem penè quo Hiſtoria labore rigari & coli poſtulat; præcipuum tamen Hiſtoriæ fructum, ſtudium, inquam, imitandi non profert: Exempla nos docent, non commenta: Quia homines, pedum poſt ſe veſtigia relinquunt, quæ viam ſignent; non inanes umbræ: Floſculum fortè delectationis progignet ille frutex; ſed vanum & brevi deciduum: Nec ſolidè, nec

diu

diu delectat, quod tantùm delectat: Natura voluit voluptatem condimentum esse; non cibum: Pernici semel oculo lustrasse Fabulam, avidæ curiositati sat est: Imò subinde sistimus in medio: conscii nimirum, earum apud nos imaginum innumerabilem esse copiam, quas exponimus obtutui, dum volumus, nec ad sculpendum, alieno nos indigere cælo.

Quæstio XXIV.

Vtra præstantior, Belgica, an Latina lingua?

ACris sæpenumerò in symposiis, aliisque amicorum cœtibus, Idiomatum inter se digladiatio: Nos Latium huc & Belgium produximus in Palæstram

ſtram, induimus Cæſtus, & concitamus in Luctam: Rident quidam, ut video: Herculem ex nunc diſtinguunt & Antæum; Sed præoccupati ſunt: Homines præjudiciis hic fermè laborant omnes: Æquitas ſola Brabeutes eſto. Primùm igitur pro Latina lingua eſt, quod latiſſimè per Orbem diſperſa, in Sacris ritibus, in Scholarum pulpitis, in doctorum libris penè ſola ſit: Belgis etiam ac Germanis, neſcio quo fato, pluſquam Italis ſuis placuit: lippi callent hic illam & tonſores, & penè dixeram, mulierculæ: Certè quod olim de Romano Imperio cecinit Poeta, hodieque id obtinet in Lingua:

Gentibus eſt aliis tellus data limite certo;
Romanæ ſpatium eſt urbis & orbis idem.

At Belgica lingua ubi eſt? In hoc terræ

terræ angulo, in hac gleba: & ibidem non niſi verna & famula, per culinas ſtrepit & popelli tabernas: Aulam frequentat Gallica, Academiam Latina, mercatorum Baſilicas Luſitana, inter elegantiorum ſubinde cœtus Itala laſcivit & Caſtellana. Quam ſonat iſte cæſtus, ô Belgica! Nil miror, ſi diro verbere dentes aliquos excuſſerit tibi: quod ſi ita eſt, degluti & abſorbe protinus, ne advertat Antagoniſta: Ridet indignans: & quod nos exitialem interpretabamur ictum, teſtatur inanem eſſe dumtaxat inter cæſtus complodentes crepitum: Et caput quaſſans cum generoſo faſtu: *Vices ſuas habent res quæque: Erit*, inquit, *cum fucum pertæſus, adorabit Candorem, & Belgarum imperio colla lubens ſubmittet Orbis: Tunc non unius victrix certaminis, ſed Penthala ferar:* Sic

ait,

ait, & protinus in mediam ſe pro
ripit arenam : ingruitque Lati
prior, agitque hoc argument
pondere : Belgas, quibuſlibet pe
regrinis linguis addiſcendis, ſu
lingua promptiſſimos reddit : It
eſt : Idipſum exteris frequens jam
comprobavit experientia : Pauco-
rum menſium exercitio, Italis Ita-
lum, aut ipſis etiam Hiſpanis men-
timur Hiſpanum ; niſi ſubindo
conſpicua magis cutis celare no
nolit : Vocis accentum, quin et-
iam crebriores in iſto populo nu-
tus ac geſtus (quorum quidem
nos ſincerior Natura fecit exper-
tes) animi tamen gratiâ, dum lu-
bet, imitamur ad vivum : In ipſa
etiam Romana lingua, quibus ce-
dunt Belgæ ? imò qui non cedunt
Belgis ? Unde depulsâ nuper præ-
cedentium ſæculorum barbarie,
priſcus illuxit Orbi Latino nitor,

niſi

isi è nostro hoc Belgio? Erasmi,
Lipsii, Grotii, Puteani nostri sunt:
a Latium adhuc viros, quibus de-
es tantum: At vero qui aliud in
unis idioma suxerunt, mirum est
quam exterorum linguis dein-
eps addiscendis sint inhabiles:
quocumque devenerint, semper
olent maternas cæpas: Et ne lon-
giùs excurram, res patet in vicinis
nostris Walonibus: Qui vixdum
ex ephebis egressi, & huc fortè
translati, dum idioma nostrum af-
fectant, oleum & operam per-
dunt: *Curvilingues* (sic Belgis vo-
cantur) degunt inter nos ad ca-
pularem usque senectutem: Ean-
dem difficultatem Itali experiun-
tur & Hispani, tum in mutuis lin-
guis ac Latinâ, quas confundunt,
tum in Germanica ac Belgica, quas
miserè mactant, addiscendis: Et
id ipsum procul dubio notaremus
etiam

etiam in Latinis, ſi alicubi reſta rent indigenæ, ſi non tempeſtiv totos ſe abſcondiſſent in libris Hæc pro Belgio; At intentatum ictum retundit hoc umbone Latium: Egregiam verò laudem ó Belgica: Quid hoc, quo ita turges, eſt aliud, quàm cæteris idiomatibus ancillari? Nam quemadmodum Ludiones & Pyrrhicharii, plumbum circumferunt in soleis, quo pes ab onere ſolutus in Scena, cum levi ſocco ſaltet agiliùs: Ita Belgica lingua gentiles ſuos aſperè habet: Duriuſcula eſt & barbarizat: Vox utplurimum non niſi ſyllba: Et in unam ſyllabam, integrum aliquando plauſtrum exonerat Aſpirationum & Conſonantum: Hinc dum Belgæ nitidis exterorum ac facilibus ſe addicunt linguis, vel manumiſſi à rigida pædagoga, luxuriant,

xuriant, plusquam ipsi indigenæ in eloquium effrænes. Honorarium est istud verber, mi Belgica: Pectore excipias aut cavo latere, ut sonet, & testetur sub artubus robur: Ne te pudeat, ne diffiteare: Virago es pariter cum Germanica lingua; sed tamen sorore, vel (ut quidam volunt) matre tuâ placidior: Admittit, ut suademus: & ultro insultans: At Latina lingua, inquit, mollis & effæminata: Vix ultra duas Consonantes proferre valet sine fulcro Vocalis: Blæsa etiam est, & balbutit, frequenti ejusdem syllabæ geminatione: audi balbutiem in exemplo: *Quid de re mererere? Quid de re rere rara? jactat faber fecisse sese securim*: Hoc amplius, quia ultimam syllabam Latina lingua non producit, in qua tamen Nominum ac Verborum Declinationes con-
stituit,

ſtituit, hinc eminùs per clamores non intelligitur: Ex Theatro etiam ac Suggeſtu non percipitur, niſi ab exercitatis pronuncietur, qui uſu didicerunt vim aliquam ultimis ſyllabis, licet eas corripiant, impartiri. Excandeſcit crebris his laceſſitum ictibus Latium: & cum convitio: Da, ſi potes, exlex & barbara Regulas quæ te dirigunt: etiamnum in incude Grammatica tua, nec prodit: & ut vides, deſperant, qui in hoc unum tam impensè deſudant artifices: Quid exteros invidiosè traducis? quid miri, nunquam bene diſci, quod doceri non poteſt? Irrumpit adversùm iſtæc cum furore Belgium: Quid? Sed ne ludrica vertantur in ſerium, finis eſto Luctæ. Ecce quia Gymnaſta ſum, deponunt cæſtus, & obediunt.

Quæ-

Quæſtio XXV.

An furor Principis, an populi magis exitialis ſit?

ATrocior eſt noſter quam Jovis ignis: Alpes hic ferit & turrium apices, ſecuræ valles humileſque caſæ; Ille dum furit, ventorum fortè flatibus irritatus, tecta, templa, ſylvas, ſegetes, ima pariter ac ſumma, nullo corripit diſcrimine: Sic dum Principis aliquantiſper ſimultate preſſa intumuit ira, crepat illa cominùs, & ſtragem edit in Satrapas: tutum eſt eminùs Terræ Filiis ſpectaculum; At ſi vulgi turbulenta rabies, Legis excuſſerit capiſtrum, contumaci ungulâ
——— *Ruit omnia latè:*
Fas, nefas, ſacra, profana ſuſque

deque habet: Inter baliſtas & fragores, inter ſudes & ſaxa, inter faces & incendia graſſatur in Principem ac Optimates, etiam per ſuum latus. Theatrum eſt Moſcua, Moſcoviæ metropolis, in qua trux Erynnis, lugubrem nuper exhibuit Tragœdiam, quæ locuples teſtimonium faciat meæ Sententiæ. Res ita ſe habet. Anno 1648. 1. Mai., Moſcoviæ & Ruſſiæ Imperator, cum Patriarcha & Clero, ac præcipuis regni proceribus (Bojardos vocant) ad ſolennem, quæ quotannis iſto die peragi ſolet, Supplicationem accingitur: Cives Moſcuenſes, opportunum rati, querimoniam ſcripto ediderant, eam ad Imperatoris genua, dum pietati vacaret, delaturi: querebantur *immenſis ſe vectigalibus, quæ aliquot jam annos pendebant, exhauſtos: quod miſeris à*

duro isto torculari supererat sanguinis, id Bojardorum prædam esse: Quapropter malle se semel cum conjugibus ac charissimis pignoribus, jugulum lictori præbere, quam infelicem vitam tamdiu trahere per tot ærumnas: Hoc instructi libello, accurrunt ad Cæsarem: Densa stipabat illum Bojardorum corona: hi abarcebant ingruentem populum & prohibebant aditu: Quidam etiam è Bojardis videntes libellum, quem unus supplicum prætendebat, diripiunt eum è manibus, perlectum lacerant, de cætero mandant famulis, *fustibus egregié multent insolentes illos vappas, & abigant in malam crucem*: Probrum hoc, & mistum cum sævitia ludibrium, multitudinis animum, gravissime jam ante afflictum, incredibile est quantum exulceraverit; Dissimulant tamen, quoad Sacrorum cære-

moniæ finiantur: interea mutuo fremitu, & ſummi Numinis obteſtatione, juſtas iras exacuunt. A meridie cum turbis confertim adſunt ad Cæſareum Palatium: hic plebi junguntur Imperatoris præſidiarii, & ipſi propter imminuta nuper ſtipendia deſperabundi, qui acceſſione ſuâ ſeditioſum illum numerum auxerunt ad aliquot millia. Hinc factâ manu concurritur ad palatium Boryſii, ſummi totius Ruſſiæ Gubernatoris, qui ab aliquot jam ante menſibus, Imperatricis germanam duxerat in uxorem: Irruunt diffractis portarum ceris ac vectibus, momento diffunduntur intus per omnes aulas & atria: & non invento Boryſio (nam is clanculum per poſticam evaſerat ad Cæſarem) immenſam auri ac argenti ſupellectilem pretioſiſſimaſque mar-

margaritas, per feneſtras undique conjiciunt in publicũ : nemine eas deinceps manu contingente, certatim clamabant: *Toot naſſi kroof*! id eſt, Ecce noſter ſanguis! Reliqua quibus ars pretium fecerat, velut picturas, tapetes, & ſtatuas, gladiis conſcindunt, & proterunt pedibus. Hinc vertunt ſe ad domum Tſiſteſii, qui erat ſummus imperii Cancellarius: Et offendentes eum in lecto (decumbebat enim ex malè ominato vulnere, quod non ita pridem ex equo prolapſus acceperat in occipite) nudum eripiunt cubili, capite proſtratum, per pavimentum raptant : dein in hortum trahunt ad ſterquilinium: hîc pugnis, ſaxis, ſtipitibus vapulat : quique letalem ei ictum ſecuri impertitur : *Iſmeenic toot pro ſol*, id eſt Proditor, hoc pro ſale : ſali enim infelix iſte Tſiſteſius grande

vectigal nuper constituerat, nescius ah demens! brevi id sibi capitis tributo, apud rigidos hos telones solvendum restare. Ast illi occiso hero, nihilo segnius domum ejus impetere, obvia quæque prosternere, secare, demoliri, vastare: inter pulveres & rudera, inter fumum & ruinas, consuetum hoc rugire: *Hic est noster sanguis.* Mox domus Pretoris urbani, ac plurium aliorum Bojardorum simili gaudent sorte; ipsi tempestivè se subduxerant, & ad vicina monasteria confugerant. His gestis nox supervenit, & exasperatos leniturus videbatur sopor; Cùm postero die, orto vix Sole, recrudescit hesternum ulcus: Confluunt iterum ad Imperatoris Palatium, postulantes ocyùs sibi sisti ad manus Pleseophum, qui unus præ cæteris, civium omnium flagra-

flagrabrat odiis & execrationibus: item etiam Boryſium Ruſſiæ Gubernatorem, qui pridie è manibus eorum elapſus fuerat: item etiam Troghniotophum. Imperator ſperans unâ victimâ paccandum populi furorem, Pleſeophum emittit cum Lictore, qui ad conſpectũ ſecuri cædat infelicem: Vix prodierat, involant: ad forum pellunt, raptant: huc ubi deventum, ſudibus contunduut, ſecant ſecuribus, confodiunt gladiis, nudum ac diſcerptum cadaver ſpectaculo relinquunt: Et rurſus ad Palatium pro Boryſio jam: Videt Imperator, rabiem illam, dum ſanguinem lingit, efferari magis magiſque: Prodiens igitur cum planctu, quem res fictum eſſe non ſinebat: *Amici*, inquit, *& cives mei, biduum concedite, ut conſulam de duobus iſtis, quos tradi vobis*

petitis: respondebo voluntati vestræ, quantum fas est: Et nihil de his, quæ impresentiarum gerebantur, conquestus, subtrahit se cum gemitu: Humilis ista Majestatis species & abrupta, cunctorum animos emollivit pariter ac perculsit: Altum subito silentium: nec ultra quidquam: domum abeunt sedati & mæsti. Sed ecce tibi inopinatum quiddam, & his quæ hactenus præcesserunt atrocius: Eodem die sub meridiem, incendium ingens, nec unicum, variis dissitisque locis dispersum, quod ventis instigatum, & his qui ad extinguendum accurrebant, quod in diversa tenderent, in se mutuò impactis & confusis, grassabatur impunè: Adeò ut spatio quatuordecim fermè horarum, tertiam magnæ illius urbis partem redegerit in cineres. Qui interfuère, ajunt

ajunt incendio illo abſumptas eſſe domos ultra quinquaginta millia: inter quas etiam Palatium Nikitzii, Imperatoris avunculi, quod inæſtimabilis pretii fuiſſe perhibetur: ſtructurâ pariter, ac ſumptuosâ, qua refertum erat, ſupellectili ſtupendum: Cùmq; incendium iſtud inciderit in meridiem, perierunt tamen homines, ſive flammis impliciti, ſive fumo præfocati, mille ſeptingenti. Hoc tunc etiam accidit memorabile: Sub mediam noctem, cum flamma jam perrexiſſet ad forum, ubi cella vinaria Imperatoris, in qua vinum aduſtum, cujus apud gentem iſtam creber potus, maximâ aſſerſervatur copiâ: cùmque periculum eſſet, ne ſi flammam concepiſſet, pereundem eſſet omnibus: ajunt Monachum quemdam adfuiſſe, ſtricto gladio: quan-

tum poterat cœtum populi coëgiſſe: & protinus: *Niſi caput hujus Sceleris* (monſtrabat autem cadaver Pleſeophi, quod nnper per lanienam exanimatum, nudum etiamnum jacebat in foro) *niſi*, inquit, *caput hujus Sceleris ultricibus iſtis flammis devovemus, actum eſt de nobis omnibus*: Nec plura, ipſe caput cadaveri amputat, & vino aduſto intinctum, conjicit in medias flammas: Res miraculo ſimilis: nam in foro ſedatur incendium: Extemplo conſequitur vulgi ſuperſtitio, & truncum cadaver in partes conciſum, variis locis, flammis propitiandis objectant. Inter hæc, quidam ex Incendiariis deprehenſi, & in carceres detruſi; poſtridie verò in quæſtionem poſtulati, & torti, fatebantur diſertè, ad facinus pecuniâ emptos ſe à Boryſio Ruſſiæ Gubernatore, qui

ſua-

ſuavi hoc diverticulo populum detinere, & à conceptæ in eum ſententiæ exſecutione avocare ſtuduerat: Tùm verò frendere omnes & diſrumpi: ad Palatium irruere: ſublatis vociferationibus, Scelus iſtud & Patriæ buſtum depoſcere ad ſævam necem, ſine mora, jam, jam: Contrà Imperator laborare, viri ſalutem humiliter deprecari, inſtare, & quæ antehac bene geſſerat, apud populum exaggerare: ad hæc Nikitzium avunculum ſuum, deprecatorem facere: erat is populo perquam charus: tum ob recentem ac communem in incendio iſto jacturam, amabatur teneriùs. His tandem flexi, deſcendunt in hanc ſententiam: ut prædictus Boryſius, Ruſſiæ Gubernator, muniis omnibus ac fortunis exutus, inſuper tonſus & cucullum indutus, initietur in Mona-

chum, ablegeturque in Monaſterium Kirilienſe, quod centum milliaribus diſtat à Moſcua, ſitum ad ripam Sochinæ: & ſententia hæc executionem ſortitur duodecimâ Junii, eodem anno 1648.

Quæſtio XXVI.

Oppoſita pars præcedentis quæſtionis hîc tenetur.

Mitior eſt naturalis quàm artificioſus ignis: Nam ſi intempeſtâ fortè nocte, non ritè ſopitus focus, alicubi fecerit incendium, exciti ad pulſum Feralis Nolæ, concurrimus protinus cum ſcalis & hamis: & hinc detractis, qui ſuppetebant in pabulum, titionibus, depluentibus illinc ſyphonibus & ſitulis, tandem abigimus indi-

gnan-

gnantem inter ſtridores Vulcanum; At ſi is pyrio conceptus pulvere, latentes devolvitur per cuniculos: premant eum gravia murorum mœnia, & incumbentes cum turribus arces; non ſupprimeat: Onere laceſſitus, eluctabitur, & perrumpet in ſtragem horribiliorem. Sic etiam populi furor apertâ nititur viâ: Non tectæ, non repentinæ machinationes: Maturâ ſeditioſi capitis ſuppreſſione, incuſsâ ſuperſtitione, vanâ ſpe, aliiſque, quibus mancipatus eſt affectibus, terretur, circumvenitur, ſedatur facilè. At Principum Tyrannis, ambage tectâ molitur excidium: Non probitas illam, non dignitas, non merita compeſcunt: Quin inſimulet, & ſubornet, & omnem lapidem moveat, quo tandem, ceu perduellem feriat, quem obſtare libidi-

bidini ſuæ ſuſpicioſa dictat ambitio. Adſit Sophy Cha-abas, Perſarum nuper Tyrannus, & effuſo à ſe, innocuo ac Regio ſanguine, obſignet meam Sententiam crudeli liturâ: cui ſanctos denique cineres, & Martyris favillam inſpergat. Sophy Cha-abas, Perſarum Rex, miſſis Legatis ad Alexandrum Georgiæ Regem, Chriſtianum Principem, qui pridem, ita cogente neceſſitate, ſub Perſarum protectione ſe dederat, petit fidei obſidem Conſtantinum, filium ejuſdem Alexandri natu majorem: Mittitur: Tyrannus ubi juvenem recepit, complectitur, fovet blanditiis, maria monteſque pollicetur: His tandem aſſequitur, ut Conſtantinus Chriſtum ejuret, & nomen det Mahometi. Sceleris rumor, pios Principes, Conſtantini parentes, incredibile eſt, quantum

tum afflixerit: Execrantur ſacrilegum transfugam, nec jam amplius inter ſuos numerant, qui ſub Chriſti ſignis non cenſeretur: Tota jam iis proſapiæ ſpes in Davide ſuo, natu minore recumbit: Cui proinde principem & lectiſſimam virginem deſponſant, nomine Catharinam: Quæ & filium ei peperit, qui vocatus eſt Tamaras Myrſa: Hunc Myrſam, tenerum adhuc (quod videretur hæres regni, excluſo Conſtantino ad Davidem jam devoluti) etiam depoſcit Perſarum Rex in fidei obſidem, & quia non tutum videbatur tergiverſari, confeſtim mittitur. Myrſam ad ſe delatum, Rex iiſdem aggreditur blanditiis, quibus antè Patruum ejus Conſtantinum pellexerat in ſuam ſectam; Necquidquam: Nam adverſus nefandæ Sirenis cantum, nimis

altè

altè mentis aurem obturaverat generoſus Puer. Igitur Rex ad Conſtantinum ſuum revertitur (quia jam ad omne ſcelus projectus videbatur, qui nuper Chriſtianam, id eſt mitem illam & teneram pietatem, protritum iverat ſub pedibus) & palpans: *Conſtantine*, inquit, *tempus jam dudum & res ipſa poſtulant, ut ſtem promiſſis, & obſequiis in me tuis aliquando reſpondeam. Sed non ſentis alienatos à te tuorum animos? Quò res vergat, non percipis? Sceptrum quod jus & natura tibi dederant, excuſſum de manibus non vides? Primus ego rebus tuis conſulam: Dic age: ſi patrem tuum hujus in te conſilii architectum, fratremque qui te ſupplantavit, tibi ſiſterem: Tantùmne animi, ut acinacem ſtrinxeris, & iniquum illud filum, quo corona perduellionis imminet vertici, recideris? Exercitu meo ſtipa-*

ſtipatum & tutum, reponam te paterno ſolio. Tyranni mentem percepit Conſtantinus, & inhorruit: pallet, hæret: Tandem ira, & dolor, & indignatio, & ſibi debiti, (ſic cenſebat) Sceptri cupido, effrænem jam excuſsâ Religione animum concitarunt in facinus: Annuit: *Et tuis*, inquit, *ô magne Sophy, ut æquum ſemper duxi, parebo juſſis & conſiliis.* Nec mora, mittit Rex, qui ſuo nomine præſto eſſe jubeant Alexandrum & Davidem Georgiæ Reges, cum manu quatuor millium è ſuis: Ita regni ſui negotia poſtulare. Ubi advenêre, convivio eos accipit Conſtantinus lauto, Regio; Sed demum inter bellaria, quàm funeſtum apophoretum! Ex improviſo conſurgit horridus: Momento citiùs, & ſicam ſtringit, & recondit eam in patris ſui pectore, & rurſum

ſum in auras librat, & adigit per fraternum latus. Extemplò volare fama execrabilis parricidii, & Georgianorum caſtra tremulo tumultu miſcere. Adeſt Rex Perſarum: Voce, geſtu levat conſternatos: Facinus adſcribit temulentiæ, contentionibus, jurgiis, *quibus dum cognatus ac familiaris ſanguis colluctatur, ſæviùs utplurimùm in mutuam perniciem ebullit, quàm ignotus: cæterum cùm triſtis caſus ita tulerit, nolle ſe in illam impotentiam ſeveriùs animadvertere; Sed pacandis Georgianis rebus intentum ſe & ſollicitum, dare iis Conſtantinum in Regem: Utpote Regiæ familiæ germen, cui jam antè hæreditario jure ſceptrum deberetur.* His Parricidæ munita via: qui protinus ad ſuorum caſtra tetendit: & auctus inſuper manu quatuordecim millium Perſarum, abi-

tum

tum maturabat in patriam. Sed jam nuncius horribilis parricidii, sereniſſimam fæminam Catharinam perculerat, ac tantum non exanimaverat, ſimul inſtare ſacrilegum parricidam cum infidelium exercitu detulerat. Quid agat? colligit ſe: & ſexum egreſſa, altâ ſimulatione premit dolorem pariter & conſilium: Intereà militem in inſidiis locat ad montium, quæ Georgiam à Perſide diſcriminant, anguſtias, obviàm ipſa procedit Conſtantino: ubi ad prædictos montes deventum, mittit, qui Conſtantino dicant: *Lugere ſe, ut par erat, mariti ac ſoceri ſui triſte letum; cæterum jam antè è Perſarum Rege didiciſſe, id non Conſtantino, ſed repentinæ cuidam iræ, cujus compotes non ſumus mortales, imputandum. Ad regni limites in occurſum ſe adeſſe: & porrò perrecturam* *fuiſſe,*

fuisse, nisi suorum consilio, quibus id præter sexus pudorem videbatur, obsequendum judicasset: quapropter rogare se, ultrò ipse veniat: esse quod conferat de terrore, quem externus miles, civibus ejus, nihil nisi Constantini adventum anhelantibus incuteret, deque aliis, quæ coram commodiùs, quam per legatos agenda differret. Accepto nuncio, exultat Parricida: & jam etiam fratris à se mactati thalamum cogitare audet incestus. Paucis comitantibus domesticis, per montium fauces ad Reginam pergit: cumque jam casses effugere non posset, exilit ex insidiis miles, circumveniunt incautum: trucidant: & generosus astus vices rependit sceleri: Nec satis: per montium juga effunduntur, & suis aggregati, numerum cum Persis æquant, quos confusos ac ignaros cędunt, uno fermè ac altero,

tero, qui cladis nuncium deferrent, elapſis. His inauditis Perſarum Rex ad interiores artes ſe convertere, & fraudem jam fraude temperare: Myrſam matri ſuæ remittere cum literis: Quibus primò quidem heroicam illam parricidii vindictam extollebat, & dignam immortalitate cenſebat: dein mandabat *unicum hunc regiæ ſtirpis ſurculum, ſollicitè à ſe hactenus fotum, quamprimùm pangeret, ut Georgiæ ſceptrum conſtaret, quæ ceteroqui regiâ deficiente propagine, Perſidis accederet coronæ.* Ubi matri redditus adoleſcens, prudentiſſimæ fæminæ ſummæ curæ erat, non quidem compoſitis Tyranni conſiliis, quæ alium ſcopum ſpectabant, parere; ſed quod res ipſa poſtulabat, exſequi. Igitur principem puellam è vicino regno Teſſlienſi, Myrſæ ſuo in matrimonium petit;

tit; At Perſarum Rex corrivalem tempeſtivè ſubornat Alovaſſam Teſſlis regem: Et zelo ac invidiâ horum Chriſtianorum Principum opportunè abuſus, datis clam ad utrumque literis, alterum in alterius necem inſtigabat; Sed utrique ſuſpectum negotium, quod tam ſedulò Veterator urgeret, cujus perfidiam, quidquid ipſe prætexeret, ſatis jam prodebat eventus. Igitur ſuſpicio ad colloquium eos excivit, colloquio veritas detecta eſt: Tum verò indignitate moti, ſtatuunt ſe Perſarum tyrannidi ſubtrahere, & Turcorum protectioni regna ſua tranſcribere: Reſciit Perſa, quantumvis tecta conſilia, & ingentibus copiis vicinam ſibi Georgiam inundat. At Catharina pro ſuorum ſalute obicem ſe poſitura, pergit in occurſum Tyranni: Excipit ille genibus ſuis advolu-

volutam, nec aſperum quidquam præ ſe ferens, abducit Catharinam in Perſidem. Sæpiùs ſcribenti Myrſæ, & matris reditum obnixè efflagitanti, nihil: Donec Muſcoviæ Legatus, qui illac fortè cum muneribus ad Perſarum Regem tendebat, precibus & pietate flexus, Myrſæ patronum ſe fecit: Hîc enim conſtrictum ſe ſenſit Tyrannus, & ultra impatiens ſimulatio crepuit in apertam rabiem: Mandat ocyùs Catharinam deferri ad civitatem Chyram: Gubernatori literas ipſe deſtinat, quarum hæc ſumma: *Velle ſe ut ad manus ejus, Catharina renunciet Chriſto, & Mahometi nomen det:* Addit promiſſa quæ pelliciant, inter quæ conſortium tori & regni: Addit minas quæ compellant, non unam per laniatus & ſupplicia mortem. Hæc ubi Catharinæ exhi-

exhibita, vultum attollit animoſa: Terror nihil, & minus, ſi fieri poſſit, profecêre blanditiæ: In jubilum effuſa, ſuſpicit Divina Conſilia, quibus viſum eſſet Sanctam ſuam Legem, tot olim heroum oppigneratam ſanguine, nunc etiam vilis (ſic aiebat) mulierculæ ſigno firmare. Igitur ubi à ſententia non dimovetur, ex præſcripto Regiarum literarum, tortoribus traditur: Qui innocuam hanc Chriſti oviculam, veſtibus exuunt ad ſummam nuditatem: Ad palum ligant: Ac primò quidem ubera, dein brachiorum ac tibiarum ſuras candentibus avellunt forcipibus: Et purpurâ ſuâ jam ritè ornatam, jam ſpecioſam divinis oculis ſponſam, in ardentem rogum conjiciunt: Nunquam ante hac in Solio ſuo tam formoſa. Unicum hoc ei inter tormenta ſuſpirium:

rium:

ium: *Exile, nihil, Iesu, quod pro te patior.* O non degenerem Christi sobolem post tot sæcula! ô invidendam (aude pietas) ipsis etiam Ecclesiæ primordiis Heroinam!

Quæstio XXVII.

An hodie non sit periculosissimum, ad magnas in Republica dignitates evehi.

VIdi concitato nimis certantem cursu, impactum in metas, ad letale asthma contudisse pectus: vidi violentâ ruentes in repagulum trabe, super ipsum præcipites, dirâ plagâ cruentasse vultum: Et Emblema vidi ingentis cujusdam ac immanis animi, quem iniqua paupertas coarctat, & generis pessùm premit humilitas:

Tantum ei roboris coäcervavit angustia, tantum irritavit indignitas, tantum stimulavit conscientia, ut effuso derepentè in primum illud ac iners obstaculum impetu, concidat cum ipso in ruinam: aut eluctatus, & jam etiam victoriâ ferocior, sui, viriumque suarum impotem se, ad illos ipsos honorum titulos allidat, in quos tam pernici & invidendo pede contendebat. Horum ætas nostra ferax Exemplorum: Tot una suppetit, quot multa simul juncta majorum sæcula non colligunt: Bassam Nasuf in Turcia, Miersam Tachi in Perside, in Germania Albertum Walstenium Ducem Fridlandiæ, Rodericum Calderonem Comitem de Oliva in Hispania, Conchinum Concini Marchionem d' Ancre in Gallia, & ibidem ac alibi plures. Ex quibus omnibus visum est u-

nun

num iſtum Conchinum, quod magis ad manum ſit, in Scenam producere. Hic igitur ex Italia, in Franciam tendens, Irus quidam in patrio etiam ſolo non notus, vix tantum in Fortunæ caſtris merebat, quantum vili lixæ ſufficeret ad victum: Ubi in Aulam ſe intruſit, neſcio quo genio aſpirante, favorem Reginæ Mariæ de Medices, quæ per id tempus, demortuo marito clavum tenebat, tam dexterè captavit, & ceu proprium ſibi vendicavit, ut primò quidem uxorem ab ea impetraverit Eleonoram Dori (hæc fabri cujuſdam Florentini filia, ob acre ingenium Reginæ intima) dein etiam ad Marchionatum d'Ancre, & inter Franciæ Pares evectus ſit. Tum verò campum nactus, & pueritiâ Regis opportunè abuſus, res novas moliri, ærarium expilare, exteros

cire, uſurpatâ ſibi authoritate militem conſcribere, inexpertum Regis animum à proceribus alienare, illos viciſſim in Principem ſuum concitare: his denique luxum ad invidiæ ſummam conjungere, unâ ſubinde nocte aureorum trecenta, & amplius millia per aleam & convivia prodigere. Horum jam ſæpiùs criminum coram Rege à Dynaſtis inſimulatus, qui, ut optimus etiam fuiſſet, zelo tamen frendebant hominis & peregrini & novi; ſciverat nihilominus callidum & vivax ingenium, ſpecioſis erga Regem ſuum obſequiis, criminationes iſtas diluere. Sed invaleſcentibus adverſariis, & indies invidiâ creſcente, ajunt tandem ſenſiſſe Regem, ab inſidiis irrequieti hominis, ne capiti quidem ſuo ſatis tutum eſſe: Proinde Vitrio præſidiariorum ſuorum duci

mandat,

mandat, Marchionem d'Ancre ſibî ſiſtat, vivum, mortuum; non intereſſe: Nec multò pòſt prædictus Marchio, fati impendentis ignarus, Pariſios contendit, Regem officii gratiâ conventurus: cumque inſolitâ pompâ ſtipatus, Palatio appropinquaret, majores etiam valvas, honoris ergò reſeratas habuit. Sed mox in interiore area à Vitrii militibus aliquot ſclopetorum glandibus trajicitur, & ſine voce aut ejulatu concidit 24. Maji anno 1617. Ubi rumor cædis increbuit, tanta populi exultatio, tantus ad Palatium confluxus, ceſſpitantium hinc inde, & mutuis recurſibus turmatim labentium, ut inſanire præ gaudio tota ſimul multitudo videretur. Rex aderat è ſuperiori feneſtra civium ſtudia deſpiciens: Illi feſtivas non voces, ſed vociferationes tollere: *Vive le*

Roy: Et Rex quidem caput honoris ergò populo detegere cernebatur; ſed liberale iſtud *Le Roy vous remercie*, quod per ſuos identidem reſponderi jubebat, exaudire per immanes ſtrepitus & clamores non licebat. Intereà cadaver Marchionis in cubiculum janitoris protractum; poſtridie verò ſine funeris apparatu elatum, in D. Germani, ſub organo fortè, in foſſam abjicitur, ore pronum, capulo in dorſum illiſo; Sed à plebeja rabie mox effoſum, ad patibulum raptatur: Et ubi ex pedibus aliquantiſper ſuſpenſum fuerat, comburitur: cineres in profluentem ſparguntur: Hæc in irritum & ridicula ſævitia, quæ larvas impetit, & dentem fatigat in exuviis; iſtud commiſerationem jure habeat: Uxor occiſi Marchionis Eleonora Dori, in carceres detruſa, exquiſitis

ſitis inſimulabatur criminibus læſæ Majeſtatis, & magicarum artium, ac etiam cædis cujuſdam Proüille: Ex his morti addicitur: Cumque uterum geſtare ſe proclamaſſet, obſtetricum brevi examine præmiſſo (quod nudum ſine re prætextum arguiſſent) jubetur collum lictori porrigere: Auſa etiam tunc ſub umbra collimantis in cervicem gladii, ad diſtrictum Dei tribunal, judicem ſuum citare: Truncus ad extremum, & caput infelicis Marchioniſſæ, flammis data.

Quæſtio XXVIII.

An frigidæ plagæ ferociores incolas habeant quàm calidæ?

IMmite cælum, & hujus ſocii labor, nuditas, egeſtas, ubi conglobatâ incubuêre mole, animos efferant humanum omne exutos & ulcerant: At exulceratos deglubit cenſus, & apparatus Barbarorum Principum, & immanitas, vectigalium omnium ac tributorum inexplebile barathrum: Graſſantur interim in populo per fraudes furta, per violentiam rapinę, per famem rabies, per tenebras confuſio, membrorum per frigora ſiderationes, mutuæ per furorem cædes, reorum per deteriores leges ſupplicia, & indomita, dum lubuit Tyrannis, ſpectaculo dumtaxat,

taxat, & gratis ludit in humano ſanguine. Solum iter Legatorum Belgii, per Moſcoviam anno 1616. inſtitutum, ſufficiet huic confirmandæ Sententiæ. Rem Belgico ſtylo deſcribit Antonius Gœterus, qui & ipſe in eorum comitatu aderat. Cùm, ait, Novogroodtæ in caſtro verſamur, & emendi gratiâ ſæpiùs in civitatem excurrimus, luctuoſum memoratu, qualia per plateas paſſim ſe ingerrerent ſpectacula: Hic hominum conglaciata cadavera, & ſtipitum inſtar indurata funeſtabant publicum: Illic mutuis brachiis implicitì, diſcurrebant cum uxoribus & infantibus viri, pannoſi omnes, aut nudi verius inter ſæviſſima frigora, fame tabidi, ſtipem & opem aliquam tam miſerabili ejulatu implorantes, ut ferrea etiam ſuorum civium corda emollire potuiſſent,

 ſi tan-

ſi tantum fuiſſent ferrea: Aſt illi fruſtum panis, juglandis magnitudne interdum porrigebant: Currebant porrò miſeri, unicum hoc domando frigori ſolatium nacti, donec moribundi conciderent; Etiam tunc neglecti: & inter irrita lamenta exhalabant animam in publico conſpectu: Circuibant manè, qui ſparſa cadavera in feretrum accumulabant, & in domum aliquam comportabant: Inde ſtatis temporibus, integræ per plauſtra ſtrues efferebantur, in puteos extra civitatem ad hoc effoſos. Et ſubdit idem Gœterus: Hieme iſtâ, quâ noſtri legatione funguntur, atroci iſto mortis genere abſumpta ſunt octodecim millia hominum, in ſola civitate Novogroodtenſi: Quid in pagis? Deus bone! Sepulta per octiduum cadavera, rurſum in nefandas epulas exhumata:

mata: mactantes invicem, & devorantes homines: imò viſcera ſua, in viſcera ſua regerentes matres: Quæ curſim tranſeo, enecant enim immorantem: Cuncta interim hæc iiſdem Legatis, per Starram Ruſſam iter ſuum proſequentibus, tum oculis, tum fide dignis teſtibus comperta. Pergit porrò Gœterus, & aliam tragœdiam adjungit: Irrepſerant, inquit, Novogroodtæ in culinam noſtram tres Ruſſi juvenes, qui coquo ſpe micarum miniſtrabant: Horum unus cum infirmari cæpiſſet, nocte quadam ab aliis duobus in focum conjectus eſt: Invidiâ ſcilicet, quod offæ inter tres partitæ, minor portio veniret ad ſingulos: Poſtridie ſemitoſtum cadaver, cum nidore in licibus repertum: quod hoſpes, nihil caſu conſternatus, forcipibus detulit in ſterquilinium. Sed quod

ibidem de Baſilio Moſcovitarum Imperatore, ex eorundem relatione ſubdit, quàm horrendum! Hic Baſilius anno 1569. cum eſſet Novogroodtæ, ex ponte quo fluvius Wolgada inſtratus eſt, dejecit in profluentem mille ſeptingentos cives, & multos inſuper monachos & ſacerdotes: nullâ niſi ſpectaculi cauſsâ: paſtus natantium confuſione, & cum fluctibus ac morte luctâ: Cumque poſt alios, prædivitem quemdam mercatorem, fune ad lumbos accinctum, in flumen demiſiſſet, & immergi crebrò ac viciſſim extrahi juſſiſſet: tandem reſtituto in pontem homine, petiit per ludibrium: Si miri quiddam in fluvio ſpeculatus fuiſſet (otium etenim habuerat) enarraret: *Ego verò*, inquit mercator, *per fluvium & fundum fluvii, in Infernum & Gehennam uſq; proſpexi,*

pexi: & vidi ardens inter picem & ſulphura, quod te manet, Solium Tyranne: *Aſt ego*, inquit Baſilius, *tibi, cui faceto etiamnum eſſe non piget, de calidiore balneo proſpiciam, ubi commodiùs, quám in frigida, laſcivias & argutêre.*: Et protinus virum corripiens, ac in lebetem olei conjectum, admoto ſenſim igne lixavit.

ORA-

ORATIO DE REMOVENDIS PARERGIS ET NITORE CONCILIANDO DISCIPLINIS.

Quam dixit Lugduni Batav., cum Lectiones publicas in Logicam auspicaretur.

Itor & intaminata puritas, Charitum prima gratia eſt: hic Achelojus ille fons eſt, quo illæ lavantur: Sordent Gra-

Gratiæ ſine hac gratia. Ornatus cum Nitore non eſt quod ſe conferat: Ante omnem comparationem, primas ei debet: Nitor ingenuus eſt, & ſui juris; Ornatus ſervit, & fingit refingitque ſe ad mores ac rumores: Illi nativa venuſtas eſt; huic variè conquiſita, & velut oſtiatim emendicata lenocinia: Diffluit hic, totus in pompis, in bullis, in calamiſtris & phaleris; continet ille, & rejectis omnibus ſupervacaneis, redigit ſe intra gyrum neceſſarii & decori: Hic laſcivit; ille viget: Hic adulteratus; ille genuinus: Hic effæminatus; ille totus maſculus eſt: Hic nimis habet; ille ſatis: Hic redundat; ille ſufficit. Sentio equidem mihi Belgæ, ad vos Belgas dicenti, promptum & facile Nitoris encomium eſſe. Mundus quidam eſt ipſum Belgium, ſi à munditia, quod volunt,
Mun-

Mundus dicitur: ita hic nitorem ſpirant, ad amuſſim, & affabrè ſe habent omnia: Nitor in ædium ſtructuris, nitor in ſtratis platearum, in vallorum & portarum munimentis, in pomœriorum hortis, in aquæ ductibus, in navigiorum apparatu: Nitor in mechanicis inſtrumentis, nitor in domeſtica ſupellectile, nitor in veſtibus, nitor in ipſis hominum corporibus: Et candor in animis noſtris, quotquot non degeneravimus, o Belgæ! Hîc à domorum reductis angulis, hîc à reconditis ſub terra caveis, hîc ab editis ſub tecti faſtigio tabulatis, ab horreis, ab ipſis haris, à pecorum caulis & ſtabulis fimus, ſtrigmenta, fuligines, araneæ, mucor, uligo, & denique quidquid in ſordium familia eſt, ſtudiosè diſcutitur, auſterè proſcribitur: Repetitis lava-

cris,

cris, indefeſſis ſetarum, ſcoparum, peniculorumque deterſionibus, pellucent in feneſtris vitra, relucent in lacunaribus robora, in pavimentis marmora, in parietibus dolata quercuum, in picturis ebena marginum, æs in peſſulis, in ſeris chalybs: Verbo dicam: Nitor natales ſuos debet Belgio: Alibi ſubinde peregrinatur; hoc ei patria eſt, hîc ſedem fixit, hîc habitat. Sed ſi Nitor, quocum Belgis tanta neceſſitudo, quorum animos totus inceſſit, quibus jam, quod dici ſolet, in ſuccum & in ſanguinem abivit: Si, inquam, formoſus ille Nitor exularet à Scholis? (Scholas non intelligo, ſicut vulgus, parietes aliquos, aut pluteos, aut cathedras, aut ſubſellia; ſed tenorem docendi, methodum tradendi Scientias, caſtam cum Muſis noſtris conſuetudinem illo nomine deſig-

designo) Nonne indignum hoc foret, si domi quidem limpidi, foris nitidi; volutaremur autem in Schola? Huc centones conferremus, & farragines, &

——— *Crispini scrinia lippi?*

Rem ita se habere, non ajo, non nego; sed tantùm, si ita se haberet, quam iniquum hoc foret, perpendo: Et sanè hujus turpitudinis vel solam suspicionem, si quæ esset, nonne deceret Belgas tam amantes elegantiæ, tam nitoris cupidos, omni conatu, summis viribus à se quantocyus amoliri? Existimemus verò rem non ita se habere; occurrere tamen & cavere licet, & excludere tempestivè, quod nondum irrepsit. Ego igitur limum illum, illud cœnum designabo, quod imperitâ si fortè manu commotum fuerit, fundo absistat, & sacra Hippocrenes fluenta, colluvio-

luvione ſua conſpurcet: Ut ſi fieri poteſt, maturè ſubducatur ex alueo; ſin minus, & fundo quandoque ſe tollet, ſubſidere ſenſim ſinamus, ne turbato fonte potemus avidam & Scientiæ ſitibundam juventutem. Hæc, cum paucis exſequor & curſim perſtringo, tum id obnixè deprecor, quæ communiter dico, ne ſic accipiatis, quaſi in Cajum aut Sejum dicta ſint: Indole ſum alieniſſimus à faciendo conuicio: tum etiam particulatim ignarus, ut qui me nunquam interponam rei ad me non pertinenti.

Parergon illud, illuviem, inquam, Scientiarum nitidas lymphas inquinantem, eructant hæ quatuor potiſſimùm Cloacæ, PROLOGUS, PROGNOSIS, RHAPSODIA, & ANOMALIA. Ad PROLOGUM ſpectant

ctant *Quæstiones*, ut vocant, *Proœmiales*, prolixæ illæ, centum argumentationibus, earumque rursum refutationibus, centum *plicis* ac *replicis* exaggeratæ, quibus antequam datâ operâ Scientiam aliquam tractent, de ipsa illa Scientia diffusè tractant: Et ut uno velut exemplo complectar omnia, Logicam tradituri, quærunt, *quid sit Logica*, *An sit pars Philosophiæ*, *an Instrumentum*, *An sit Ars*, *an Scientia*, *Quid Logica docens*, *quid utens*, *Quid naturalis*, *quid artificialis*, *Quod objectum ejus*, *quis finis*, *An ad alias Scientias adipiscendas sit necessaria*, *In quot partes ac tractatus dispesci debeat*, & id genus alia quamplurima. Quidam adhuc altius rem ab exordio repetunt: Et Logicam (ut in eodem exemplo persistamus) tractaturi, non tantùm de Logica tractant, sed universim

verſim de Philoſophia: tranſcribentes huc Nani & Langii, & neſcio cujus adhuc ſimilis convaſatoris integras Polyantheas. Inepta ſunt hæc, quod vel me tacente, res ipſa loquitur: Quid enim? quæris quid ſit, quod ipſe traditurus es? Eja trade, & videbimus: Nunquam meliùs hoc docebis, quam tradendo: Quæris num ſit Scientia, quam traditurus es? Id tu videris: Si enim bonâ & rectâ ratione ſubnixum eſt, quod diſſeris, certè Scientiam præſtabit tua diſſertatio; Si vero conjecturas tantum accumules & hariolеris, ſi controverſeris tantum, & argumentorum laqueos viciſſim nectas ac ſolvas, ſi quod aliorum teſtimonio cæcus imbibiſti, rurſum tuo teſtimonio propines, ſcrupulos, opiniones, confuſiones, impoſturas, & quidvis potius quam Scien-

tiam conferet tractatio tua: Sed quid opus est ea te disceptando præfari? Age quod agis, dic quod dicendum habes, & litem istam satis dirimet eventus. Quod si tamen disputatio illa non de tuo sit instituta discursu, nec quæras quis aut qualis ille sit; sed quem & qualem res, quæ præ manibus est, vel admittat, vel deposcat, hanc fateor ex genere suo non esse supervacuam disquisitionem; quin potius utilem in Prologo, velut legem aliquam operi subsequenti, quam cum ipse præscripseris, æquum est ut rigidè serves; Sed arctandam illam disquisitionem, cum ibi non sit proprius locus ejus, & obiter habendam esse contendo: Siquidem alterius longè naturæ est, & spectat ad Disciplinas toto cælo diversas, Scientiam aliquam tractare, & de Scientia illa tractare:

re : Logicus aliquis aut Physicus tractatus, ad Logicam pariter aut Physicam pertinet : Sed quæ sunt de Logica vel Physica Disputationes, non his Scientiis, sed Metaphysicæ, aut, quod malo, Disciplinæ cuidam, cui nomen non est, quæque de ipsis Disciplinis agit, debentur : Sed & hisce legibus circumscriptam ac ita contractam Præfationem, in libris quidem perito & exercitato Lectori facile crediderim ; sed eâ rudem in Scholis Discipulum non interturbem : Non distraham in sublime, demissum & etiamnum fundamenta molientem : Non raptem in penetralia, laborantem adhuc in vestibulo : Non distineam Metaphysicâ subtilitate, Logica rudimenta requirentem : Discat hic Logicam per partes, etiam ignarus, quid sit Logica : Quid illa

præ-

præſtet, & quorſum tendat, quis eam inter & alias Artes ordo, quod commercium, quæ neceſſitudo, hæc & his quæcumque ſimilia, tyro quilibet tutus ignorat.

Hæc de PROLOGO: Proxima Sentina PROGNOSIS eſt: Nam amplis illis, quos commemoravi PROLOGIS, tum ipſi, qui docent, dilaſſati ac ferè viribus defecti, tum confuſione perditum, & enectum ipſius rei, quæ ſemper differtur, exſpectatione Diſcipulum, deducunt ad PRÆCOGNITA, ut paſſim vocant: Et hic iterum gurges, & iterum obruuntur: Nam fortè in Logica, quod eâ Mentem in operationibus ſuis dirigi demonſtraverint in PROLOGO, non dubitabunt ab ipſa Mente tractationem ſuam auſpicari: De intellectu ejuſque cauſſis ac origine, ejus opera-

perationibus & effectis, ejus, cum à voluntate, tum à ſenſibus diſtinctione, fuſa, confuſa comminiſcentes : Ita præoccupantibus omnia, &in caput ac primam partem ſuorum commentariorũ attrahentibus, præter jejuna quædam & rancida, vix ſuppetit in progreſſu, quod dicant, tamquam exhauſti jam & marcidi : Edentes profectò fungis quibuſdã quam ſimillimos tractatus : Quibus amplus quidem pro capite bulbus obtigit ; cæterum exiguus caudex & nulla radix.

Quidam, ut id incommodi devitent, infeſtant tertiam Cloacam, ad RHAPSODIAS, inquam, ſe conferunt, & ex his affatim hauriunt, quo res ſuas, alioqui tenues & exiles infarciant. Hi pro re nata, varias Hiſtorias narrant, lepidas Fabellas admiſcent, Verſus etiam ſæpe citant è

Poëtarum aliquo, & Sententias ex Oratoribus, intertexunt & Adagia: Ubicumque, etiam ex rebus levissimis captant occasionem hæc in medium producendi: Imo non sumunt occasionem ex rebus, sed adferunt: Verbi gratia, in Logica de *Individuo* fortè agentes, in Exemplum adducent *Alexandrum* & *Bucephalum*, quasi *Petrus* & *Paulus*, qui ad pedes eorum assident, illi muneri obeundo non sint pares: Et mox (quasi reseratâ jam in RHAPSODIAM fenestrâ) *hic*, inquiunt, *est ille Alexander Philippi, qui tot Persarum exercitus delevit, & totum Orientem suo subjugavit imperio: Bucephalus autem est equus ferocissimus, quem ille puer etiamnum domuit, quo facto Philippus ei, præsagiendo spoponderat Orbis imperium:* Atque ita passim corradunt ex Vete-
rum

rum Annalibus, imo etiam ex Sacris Paginis, & ex cunctis angulis Exempla: quaſi in ſumma penuria; cum tamen eorum plena ſint fora, & quotidie verſentur ante omnium ora manuſque. Alii ex eadem RHAPSODORUM familia, citandis Auctoribus, præſertim veteribus (quod illis obſoleti plus ineſſe credant) gnaviter incumbunt: Et *quid Zeno, quid Leucippus dixerit, quid contra Parmenides & Meliſſus cenſuerint, quid Pythagoras & Empedocles, quid Democritus & Epicurus ſtatuerint, imo ſtatuere debuerint*, multis exponunt: His Auctoribus, velut in Theatrum quoddam & Proſcenium accîtis, tum verò Verſibus & Adagiis Fabula peragitur: Nam *Zeno rem acu tetigit: & Leucippus in Sententiam ejus manibus pedibuſque conceſſit: Parmenides &*

Melissus extra chorum saltant: Epicurus!

Spectatum admissi, risum teneatis amici:

Et tandem Aristoteles

Solus habet mentem, reliquis errantibus umbris:

Affingunt iis Sententias, quas nunquam senserunt, de quibus fortè ne per somnium quidem cogitaverunt: Si monstrari tibi petas, ubi tandem, ubi Veteres illa dixerint, Respondent, quod res est, *Eorum plerorumque commentarios, injuriâ temporis intercidisse:* ut nempe vel hoc solo indicio clarè intelligas, totum hoc fermè commentum, imaginariis eorum conjecturis deberi.

Restat ANOMALIA, congeries immensa sordium: Augiæ stabulum dixeris: & Herculeus profectò labor est illud expurgare:

gare: Ita profundè ſubsîdit, & per cuniculos in puriſſima quæque ſurrepit illa colluvio: ANOMALIAM in Scientiis voco, cum *Objectum* uni, & tractandi modus alteri cuidam Diſciplinæ accommodatus eſt: ut ſi res Logicas Phyſicè, aut Phyſicas Logicè contemplemur. Plerumque, qui in hac Sentina volutantur, *Objectum* ex quavis Diſciplina nacti, modum tractandi mutuantur ex Grammatica & Metaphyſica: quod hæ duæ Diſciplinæ generales ſint, & omnium quodammodo, Metaphyſica quidem rerum; Grammatica verò nominum: Ex Grammatica hos præcipuè Typos deſumunt: *Etymologiam*, *Conjugationem*, *Homonymiam*, *Synonymiam*; Ex Metaphyſica *Cauſſas*, *Effecta*, *Genus*, *Species*, *Conſpecies*, *Subjecta*, *Adjuncta &c.* Penes has

Normas expendunt, quidquid inciderit, cujusvis illud naturæ, & ad quamcumque pertineat Disciplinam: Verbi gratia de *Argumentis* acturi (lubens enim Exemplis Logicis insisto, quod in his invidiæ minus sit) *Argumentum*, inquiunt, *ab arguendo dicitur, quod est alterius dicta refellere & rationibus allegatis confutare: Alii* (etiamsi forte nemo alius hoc dixerit) *Etymon istius nominis deducunt, ab* Ergo, *quod est præcipua pars & velut anima quædam Argumenti.* Ubi dicendo exhaustum est, quidquid *Etymologiæ* lacuna continebat, conferunt se ad secundum Typum, nempe ad *Conjugationem: Argumentatur*, inquiunt, *is qui alterum Argumentis aggreditur, ut Thesim ab eo propositam evertat, eique Respondens seu Defendens opponitur*: Atque ibi, si modo velint, ingens

ingens excurſus de antiquis ac hodiernis Diſputantium ritibus ſe pandit. Ubi jam etiam exaruit iſta vena, *Synonymiam* conſulunt: *Argumentum*, inquiunt, *etiam Argumentatio dicitur, item Ratiocinatio, à Ratione, quæ in ea maxime conſpicua eſt; Græcè vero Syllogiſmus dici poteſt, de quo Ariſtoteles tam multa ſcripſit, & inter cetera præclaram ſcilicet illam Definitionem: Syllogiſmus eſt oratio, in qua quibuſdam poſitis, aliud quid à poſitis, præter ea quæ poſita ſunt, neceſſariò ſequitur:* Nunquid appoſitè? Ubi etiam ex hoc penu, quidquid ſuppetebat, depromptum eſt, convertunt ſe ad *Homonymiam*: *Argumentum*, inquiunt, *ſubinde etiam dicitur de Indicio: Ut cum Seneca dicit, Primum Argumentum bene compoſitæ mentis exiſtimo poſſe ſubſiſtere & ſecum morari:*

rari:ibi Argumentum idem eſt ac Indicium: Argumentum ſubinde etiam capitur pro Materia ſcribendi vel dicendi, &c. apud Calepinum. His tandem, quæ Grammatica ſuggerebat, belle defuncti, reliquum eſt, ut Metaphyſicas conſiderationes eâdem aviditate depaſcantur: & primùm quidem de *Cauſſis Argumenti* deſpiciant: *Efficiens & Prima Cauſſa Argumenti*, inquiunt, *Deus eſt: & quamvis ille Argumentum efficiat, non dicitur tamen argumentari:* Atque ibi ingeritur Locus ex Theologia, cur Deus non argumentetur: cui ſcitè ſubnectent, ubi & quomodo Chriſtus aliquando fuerit argumentatus: *Cauſſa ſecunda Argumenti eſt homo, qui Argumentum animo concipit, & ore veluti parit ac in lucem edit;* Atque ibi rurſum naſcitur controverſia; an Angeli
etiam

etiam & Mentes noſtræ, dum à corporeis vinculis ſolutæ ſunt, argumententur: *Cauſſa finalis Argumenti.* Sed abrumpo: Vereor enim jam dudum, Auditores humaniſſimi, ne patientiam veſtram tanæniis iſtis, licet ſuſurratis tantum & ſummatim propoſitis, plus æquô fatigem: Antequam ſane, reliquos Typos Mimeſis mea percurriſſet, jam vos per Theologorum arcana Myſteria, per Pandectas Jure Conſultorum, per Medicorum Aphoriſmos, Aſtrologorum Horoſcopos, Chymicorum Chryſulcas, Poëtarum Fabulas, Annalium Hiſtorias, ac neſcio per quas non ambages, & in ſe ſubinde recurrentes Labyrinthos circumduxiſſem: Horas & diem abſumpſiſſem capitibus materiæ duntaxat enarrandis, ne dixerim, pertractandis, & ea, quam

immenſa rerum multitudo poſtulat, oratione deducendis. O miſcella rerum! ô confuſio! Hæc, quæ in Argumentationem tam prolixa, tam ultro citroque conquiſita commentus es, ANOMALE, cui bono ſunt? ſi quis illa ſtudioſe pervolverit, quid inde reportabit emolumenti? promptior erit ad Argumentandum qui iſta ſciverit, hebetior qui neſciverit? Ratio dictat & ſuffragatur Experientia, obeſſe quidem illa ſæpe, ut quæ diſtrahant, quæ ſenſum obtundant & mentem obruant; prodeſſe nunquam: Quid enim? Nos, qui venam illam tuam exploravimus, ANOMALE, nos qui illud tuum Cornucopiæ deteximus, putaſne tam abjectè de te ſentire, ut Argumento cuiquam imparem te eſſe ſuſpicemur? Dices ſi voles de gerris & lyris, de lu-

de luto dices, de quiſquiliis, de calceis & caligis: & de quovis horum diffusè dices ac tomis integris: Ars id tua promittit, promittunt illi Typi, quos conſuetus aſpectas, velut totidem ſemitas in ampliſſimos dicendi campos excurrentes; Sed ſi de calceis (ut hos duntaxat in Exemplum aſſumamus) more tuo ſcripſeris, per *Etymologiam*, *Conjugationem*, *Homonymiam*, *Synonymiam*, *Cauſſas*, *Effecta*, *Species* & reliquos Typos diſcurrendo (ut liberrimos hîc diſcurſus offerunt iſti Typi) non unum tamen ſutorem formet commentatio tua: ipſe etiam à lucubratione iſta nihil inſtructior, calceum non conficias, imo ne reſarcias quidem, qua parte detritus eſt aut rimam agit. Vides igitur omiſsâ totâ aliquâ Diſciplinâ, de *Objecto* tamen iſtius Diſci-

plinæ, diffuſiſſimam inſtitui poſſe tractationem: adeo ut res Logicæ ſine Logica, Phyſicæ ſine Phyſica, Ethicæ ſine Ethica, & ita deinceps, tradi facilè poſſint & ſoleant. Qui igitur Scientiam aliquam ritè excolet, is *Objectum* abſtrahat neceſſe eſt, & ſeparet ab omni materia, & id modò, quod ex intima illius natura dimanat, amplectatur; cætera tamquam ſpuria removeat, omnem iis illabendi rimam occludat; tantum abeſt, ut aucupetur, & intrudat etiam reluctantia; Qui ſecus fecerit, ſciat ſe in hoc, quod ad Sapientiam eſt itinere, non progredi; ſed vagari, & circuire Delubrum illud Muſarum; non adire. Tetrum etiam præ reliquis exhalat hæc Cloaca, & mephitim ſub auras ſpergit: Afflat accolis ſuis garrulitatem, faſtum, & deſidiam:

Et esse quidem garrulos hujus stagni colonos necessum est, nam propositâ quacumque materiâ, etiam eâ, quam profundissimè nesciunt, ex Typis tamen illis, quos sibi jugiter præfixos habent, nunquam deest, quod coäxent. Tumidi sunt etiam, & multo spiritu distenti: ut qui persuasum habeant scire se cùncta, de quibus dicunt, & quanto liberalius de illis dicunt, tanto melius scire: Cum vero, & per plurima passim oratione divagentur, & facile perspiciant, nihil esse, in quo tali methodo non possint quam latissimè palari; etiamsi aliam ab ea, qua jam instructi sunt, scientiam sibi non conquirant, huc nullo negotio seducuntur, ut se tamquam omnia mente complexos, & Pandoræ cujusdam aut Deæ Copiæ gratiosos sponsos circumspiciant

ac mi-

ac mirentur; Cæteros autem, quos ſæpe non latet quidem ars eorum, ſed pudet artis eorum, deſpiciant, velut aridos, ſiccos, exſangues, & Minervæ (craſſæ ſcilicet illius) turpe repudium. Faſtum deſidia ſequitur: cur enim ſtudeant, qui ſibi ſatis ſuperque docti ſunt? cur anxiè quærant, quod conſecutos ſe credunt? quo ſcandant, quos jam in culmen evexit ſua perſuaſio? Lexica modò ſint ad manum, Indices, Analecta, Polyantheæ, Theatra Mundi, & ſimiles ad omnem pedem facti cothurni: his freti, ſecurè ſtertunt, & dormiunt, quod dici ſolet, in utramq; aurem. Quin etiam farragines illas (ita frontem perfricuêre) ſubinde non verentur palam hoc Titulo notare venditare, *Dormi ſecurè*: Erubeſcit ad hoc probrum, Diligentiæ preſes Aurora, ejulant antelucana galli-

gallicinia, obmutescunt nocturna conticinia, tam amica Philomusis, tam familiaris societas: Dum interim *Anomali* Collectaneis illis & Elenchis suis, ceu baculis quibusdam & crucibus axillas subnixi, librant se sat bellè, & assultim prodeunt; iisdem fortè destituti, hæsitant ubique, ubique cespitant, & humi repunt potius, quam gradiuntur deformes Empusæ.

Hisce PROLOGIS & PRÆNOTIONIBUS, hisce RHAPSODIIS & ANOMALIIS, cum omnes propè Disciplinæ fœdum in modum inquinatæ sint, tum vel maximè Logices contemeratus est decor & polluta gratia: Purissimus ille latex versus est in obscœnam paludem, unde jugiter in alias Scientias restagnent Parerga, & ANOMALORUM RHAPSODORUMQUE recrementa: Si-

ta: Siquidem in Logica nunc, præter ANOMALIÆ Typos, quos paulo ante commemoravi, nihil seriò tractatur: hi soli præcipuè spectantur ibi, explicantur ibi, inculcantur ibi, & in usum, in habilitatem ac Naturam quodammodo crebris exercitiis deducuntur; Cætera tantum incidunt, tamquam præludia, tamquam antecœnia, & quod eo conferre aliquid, aliquid eam in rem facere quoquo modo videantur. Res igitur in Parergon, Discursus in excursum, Logica in Paralogismum conversa est; Sed heus erro! Metamorphosim non patitur illa Forma, Divina est: Et homines quidem in alias formas mutatos, in Poëtis legimus; non Deos: illud volui dicere, Paralogismum ab ignaris coli pro Logica, illum hujus loco suffectum ab incautis; Logicam illibatâ gratiâ & in-

inconcussâ majestate discessisse, evasisse, subduxisse se ab indignis: Nam quæ splendorem illum præsocet confusio? quæ nitorem illum polluat impietas? quæ vigorem illum lacessat temeritas? qui pari ferè cum alma Ratione, qua Deum ipsum referimus ad vivum, dignitate præpollens, quo supra tumultum & injurias efferatur altius, vix habet: Ita est: Divinæ illi Particulæ tam similis est Logica, ita matrissat, tam undiquaque refert & spirat Rationem, ut eodem & nomine & vultu, non peregrinis modo; sed familiaribus suis sæpius imponant: Qua specie, quidam è Philosophiæ non infimis proceribus delusi, & longius, quam par erat, quasi reverentiâ seducti, Logicam à Scholis submovendam esse decreverunt, quod eam cum Intellectu confundentes, Disciplinâ
non

non opus esse judicarent, ubi doceret Natura; Sed nempe seducti sunt & errant illi: Quamvis enim Logica suas inter sorores (reliquas, inquam, Scientias) natu maxima sit, non est tamen ipsa Ratio, sed Rationem ex æquo cum sororibus suis, ut matrem agnoscit: Nec enim *Principia* tantum (quod Rationis officium est) & *Communes Notiones* perhibet Logica; sed *Theoremata*, quæ ex *Principiis* elicienda sunt legitimâ & catenatâ *Demonstratione*: Exempli gratia: *Quod dicitur de Prædicato, dicitur etiam de Subjecto: Ex quo non sequitur Consequens, ex eo non sequitur Antecedens, &c.* non sunt *Principia*, nec simpliciter sumi possunt; sed probari debent; citra *Demonstrationem* suspecta sunt; Ea verò sine *Demonstratione* recipere, quod Exemplis quibusdam confirmari videantur, teme-

temerarium eſt & cæcum & infinitis erroribus obnoxium: quia ſæpe, quod in quamplurimis Exemplis obtinet, eo ipſo tamen corruit, quod fallat in uno: Et hinc Sapientum Oraculo ſancitum eſt, *Scire eſt per Definitionem cognoſcere*; non vero per Exempla, quæ quotquot numero producantur; quamdiu tamen non conſtat omnia produci, non figunt mentem, ſed ſuſpendunt, anxiam an alibi fortè non lateat aliquis error. Cum igitur Logica non ſit ipſa Ratio; ſed partus quidam Rationis, primùm quidem hiſce cunis, & cum adoleverit illi gynæceo: Scholis, inquam, & Academiæ debetur. Nec faciem tantum & externa lineamenta Rationis æmulatur Logica; ſed multo magis indolem, affectus ac munia: Matris quodammodo partes circa germanas ſuas

explet

explet hæc ſoror natu grandior: ſinu fovet eas & bajulat in ulnis: Hoc ajo, Scientias omnes Logicis *Theorematibus* ceu fundamentis ſuis incumbere: His non probè jactis vacillare, his quaſſis collabi neceſſum eſt, quidquid in reliquis Diſciplinis extructum eſt molis: Hæc *Theoremata: Ex vero nil niſi verum, Ex quo Antecedens, ex eo Conſequens*, & cætera, quæ Cubo Logico à me nuper edito continentur, ſubſtrata ſunt omnibus Diſciplinis: Toti Scientiarum machinæ ſuppoſuerunt arduos humeros Atlantes iſti: ſine fulcris illis in Scientiis non unus diſcurſus, vix unus paſſus. Igitur imago Divinitatis eſt Ratio (hoc ipſa Ratio clamat, hoc in confeſſo eſt apud omnes) Imago Rationis eſt Logica (hoc ne quidem adverſarii ejus negant, qui eam ideo Scholis interdixerunt)

runt) Quid ad dignitatem præclarius, quid ad majeſtatem ſublimius in Logicam dici poterat? Imago enim quodammodo eſt res illa, quam repræſentat: Imo imago à materia, quam inſidet, mente cogitationeque ſeparata, non eſt jam amplius imago, ſed res expreſſa: Sicuti, ſi poſthabitis lineamentis ac maculis, quas tabulæ penicillus aſperſit, totus in rei, quæ ad vivum exhibetur, contemplatione defigare, jam non Artem, ſed Artis exemplar, non effigiem, ſed effictum, non picturam, ſed Naturam vides. Quæ cum ita ſint, mirari profectò ſubit, ecquid cauſſæ ſit, quod Humanus Intellectus Phyſicis, quam Logicis conſiderationibus inhiet avidiùs: quin imo in his plerumque tædio quodam torpeat, quod non niſi alacritas oppugnet, & non niſi aſſiduitas averuncet: Non eſt mihi ani-

animus classicum canere, & bellum inter Scientias seminare: sacrum hoc inter sorores contubernium, importunâ nolim æmulatione discindere: Dicam tamen, ô Naturalis Minerva, dicam pace tua, quod res est, & fidens animi dicam: memor cum Scientiis, id est cum ipsis Gratiis mihi esse negotium, quæ arctis benevolentię brachiis inter se complexæ, mutuas prærogativas libenter agnoscunt, iisque subinde gaudent impensius, quam suis: Igitur à Corpore, quod contemplatur, suas Physica mutuatur illecebras: easdem fermè blanditias edocta Mathematica, addictiores procos habet, quam Logica; Magis tamen adhuc, quam Mathematica, Physica pellicit: quia non Corpus tantum, ut illa, sed & motum ejus, qui Mentis nostræ cum Corpore vinculum est, considerat: Constat au-

tem

tem Mentem hîc inescatam carne, ergastulum hoc & compedes suas, non ferre jam æquo animo (quod Ratio jusserat) sed perditè amare, & indole degeneri frui servitute, differre libertatem: Hæc est illa Humanæ Mentis ad Corpus agglutinatio, & totis affectuum uncis adhæsio: Et hinc, ut plurimum ille à Physica, in juveniles præsertim animos, quos carnis ille limus altiùs absorpsit, pruritus & irritamentum. Logica verò Mentem nostram considerat, ejus Motum seu Discursus contemplatur: Et, quod mirêre, Discursus illos, recursus esse videt, repetitiones, & Idearum miro ordine in se remeantium gyros & flexus: Adeo ut nullus (quod alibi demonstravi) legitimus sit Discursus, nulla bona *Consequentia*, quæ non Repetitione, geminatione, & aliquo ex *An*-

tecedente in *Conclusionem* resump-
nitatur: Non gaudet hisce, non c-
pitur Mens, à Corpore, cum qu
tota consuevit & ferme coalui,
obesa, obtusa, hebes: Nam ipsa si
non sapit, quæ à se exulat, & des
derium pulcherrimæ illius Patri
jam dudum exuit: & ordinatas illi
Repetitiones ac Rhytmos, ceu re
coctam crambem detestatur: nih
præter nauseam & vomitum ad is
parat: & Meandros illos, ingenu
suos lusus, ut tricas, ut spinas asp
cit, imo ut Maleam quamdam su
pectat: nihil præter tædia, fastidi
formidines ad ista gerit. Sed gene
rosæ Mentes exsolvunt se istis *Pra*
judiciis: malunt secum, quam cu
corpore versari: Et hisce Logica
placere necessum est; Sed genu
nam Logicam: nam in spuriam i
lam meritò debacchantur: illa m
hi juxta ac illis, invisa semper eri

D I X I.